museum vereniging

de museumsector in 10 gesprekken

3 vragen aan...
Collega's over het verleden, heden en de toekomst van de sector

Duo-interviews

Museumcijfers
De cijfers van 2025 ingelijst

Onderzoek
De stem van het Nederlandse publiek

Voorwoord

Voor je ligt het magazine ***De Museumsector in 100 gesprekken.*** Een bijzondere uitgave in een bijzonder jaar, waarin de Museumvereniging precies honderd jaar bestaat. Wat in 1926 begon als een overleg tussen enkele museumdirecteuren en hoogleraren groeide uit tot een vereniging die vandaag de dag meer dan 500 musea vertegenwoordigt. Een eeuw lang zijn musea via de Museumvereniging met elkaar verbonden. Met elkaar én met de samenleving.

Dat verbinden is de rode draad in onze geschiedenis. Musea bewaren niet alleen objecten, kunstwerken en verhalen. Ze brengen ook mensen, ideeën en opvattingen samen. Ze bieden ruimte voor ontmoeting, verwondering, reflectie en gesprek. En juist in tijden waarin zekerheden wankelen, blijven musea plekken waar we ons kunnen verdiepen, nieuwe perspectieven ontdekken en ons verhouden tot de wereld om ons heen.

Dat maakt het thema van ons Museumcongres dit jaar extra relevant: Bron van vertrouwen. Tijdens het congres onderzoeken we hoe musea hun rol als betrouwbare en betekenisvolle plekken kunnen blijven vervullen in een tijd waarin werkelijkheid, waarheid en technologie voortdurend veranderen. Juist daarom zijn musea belangrijk. Zij bewaren kennis, bieden context en perspectief en helpen ons onderscheid te maken tussen vluchtige informatie en blijvende betekenis. Ons jubileumjaar staat in het teken van terugkijken én vooruitkijken. Op 27 februari, de oprichtingsdatum, vierden we tijdens het feestelijke symposium ***100 jaar Museumvereniging*** samen met collega’s, partners en relaties het begin van dit bijzondere jaar, in bijzijn van Koning Willem-Alexander. Op die dag kregen we ook het predicaat Koninklijk en verscheen het jubileumboek ***100 jaar Museumvereniging. Een eeuw verweven.*** Hierin laat historicus Marjan Scharloo zien hoe de vereniging en de museumsector zich gedurende een eeuw hebben ontwikkeld en steeds opnieuw hebben aangepast aan veranderende maatschappelijke omstandigheden. De geschiedenis maakt duidelijk dat samenwerking, solidariteit en het gedeelde besef van de maatschappelijke waarde van musea al honderd jaar onze kracht vormen.

Het jubileum kreeg ook een bijzondere artistieke vertaling. Kunstenaar Marcos Kueh ontwierp het Eeuwdoek, een kleurrijk symbool voor de vele verhalen, mensen en perspectieven die de museumsector rijk is. Het Eeuwdoek werd prachtig geweven in het TextielMuseum in Tilburg.

En tijdens WorldPride Amsterdam vierden we verbinding op een heel andere manier. Met de Pride Walk en met de Canal Parade op de Museumboot ***We Are All Works of Art*** lieten musea uit heel Nederland zien dat inclusie, vrijheid en zichtbaarheid onlosmakelijk verbonden zijn met onze missie. De vijf ‘levende kunstwerken’ op de catwalk, in ontwerpen van kunstenaar Bas Kosters, representeerden de vijf museumcategorieën: geschiedenis, kunst, natuurhistorie, wetenschap & techniek en wereldcultuur. Al met al een evenement dat perfect samenvatte waar musea voor staan: ruimte bieden aan iedereen om gezien te worden en zichzelf te zijn.

Een van de vele inspirerende aspecten van mijn voorzitterschap is het bezoek aan musea dat directeur Vera Carasso en ik samen regelmatig afleggen. In grote en kleine instellingen door het hele land spreken we medewerkers over hun dagelijkse werk, hun ambities en de vraagstukken waarmee zij te maken hebben. Die ontmoetingen laten steeds opnieuw zien hoe veelzijdig en gedreven onze sector is, en helpen ons bovendien om dicht bij de praktijk te blijven en als vereniging te doen wat nodig is voor onze leden.

In dit magazine ontmoet je een aantal van je collega’s uit alle delen van het museumveld. In de rubriek ***Drie vragen aan…*** leer je ze beter kennen en in de duo-interviews gaan museumprofessionals met elkaar in gesprek over de uitdagingen en kansen van de museumsector van vandaag: van publieksbereik en collectiebeheer tot inclusie, innovatie, samenwerking en maatschappelijke betekenis. Hun verhalen laten zien hoeveel kennis, betrokkenheid en bevlogenheid er in onze sector aanwezig is.

Honderd jaar Museumvereniging is een mijlpaal om trots op te zijn. Maar vooral is het een moment om iedereen te bedanken die deze eeuw van samenwerking mogelijk heeft gemaakt: de vele medewerkers van de musea, vrijwilligers, directeuren, toezichthouders, bestuurders, subsidiënten, donateurs en sympathisanten. Dankzij hun inzet blijven musea plekken die ertoe doen én die talloze bezoekers -voor wie we het allemaal doen- weten te boeien Dat blijkt ook uit het nog altijd groeiende aantal Museumkaarthouders, op dit moment ruim 1,5 miljoen.

Ik nodig je van harte uit om verder te lezen. Laat je inspireren door de verhalen van collega’s, door de geschiedenis die achter ons ligt en door de kansen die voor ons liggen.

Honderd jaar. Laten we met dezelfde nieuwsgierigheid en betrokkenheid samen verder bouwen aan het heden en de volgende honderd jaar.

Marise Voskens

Voorzitter bestuur Museumvereniging en Stichting Museumkaart

Colofon

Dit magazine is een uitgave van de Museumvereniging ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum. Meer informatie over de Museumvereniging vind je op museumvereniging.nl.

Copyright:
Museumvereniging

Interviews: Udo Feitsma, Natasha Wiesemann
Redactie: Udo Feitsma, Natasha Wiesemann, Valérie Boere
Fotografie: Mark Rammers
Vormgeving: David Sporken, Thansk
Museumcijfers: Aylin Beijersbergen

Hendrick Goltzius - Hercules en Cacus (1613), Mauritshuis

Museumsector 100 geprekkken

06

Maaike en Sander

40

Museum-cijfers ingelijst
73

Koen en Carla

116

Vera en Annemarie

12

Hans en Christian

56

Karsten en Erik

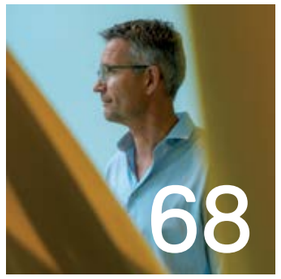
86

William en Pieter

132

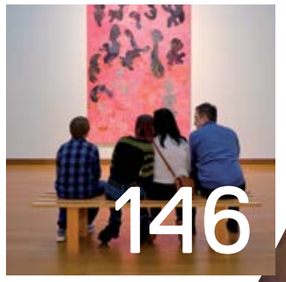
Hedy en Margriet

26

Marloes en Oscar

68

Aylin en Mike

100

146

De stem van Nederland

Martijn van Nieuwenhuyzen (68)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De live ‘situaties’ van de Duits-Indiase kunstenaar Tino Sehgal. In 2003 nodigde ik hem voor het eerst uit, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Stedelijk Museum Bureau Amsterdam. In de grote zaal van de Stadsschouwburg Amsterdam danste hij zijn werk *Twenty Minutes for the Twentieth Century* (2000), solo en naakt. Dit werk markeerde de overgang van zijn praktijk als choreograaf naar de context van beeldende kunst en musea. In 2009 toonden we in Stedelijk Museum CS de aankoop van zijn eerste ‘situatie’, *Instead of allowing some thing to rise up to your face dancing bruce and dan and other things* (2000). In 2015 volgde in het Stedelijk Museum een grootschalig retrospectief van 17 live werken onder de titel *A Year at the Stedelijk: Tino Sehgal*, dat een jaar lang duurde, met opnieuw een aankoop: *This Variation* (2012). In 2025-2026 brachten we Sehgal terug naar Nederland met het omvangrijke project *This Youiiyou* (2023) in de grote zaal van De Pont Museum in Tilburg. Zijn werk is een rode draad in mijn museale praktijk: het vertraagt en verdiept de ervaring van het museumbezoek, nodigt uit om afstand te nemen van een vluchtige, consumptieve manier van kijken, en laat de museale ruimte ervaren als een plek waarin het menselijk lichaam zelf drager van betekenis wordt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Musea en curatoren staan vandaag onder een uitzonderlijke en vaak tegenstrijdige druk. Van hen wordt verwacht dat zij tegelijk toegankelijk en vernieuwend zijn, inclusief én onderscheidend, maatschappelijk betrokken maar ook kritisch en autonoom. Ze moeten verschillende publieken bedienen, inspelen op markt en politiek, en tegelijk hun institutionele geloofwaardigheid bewaken. Ze moeten overheden pleasen, voldoen aan de criteria van fondsen en zich verhouden tot de verwachtingen van vermogende particulieren en sponsoren. Daarbovenop is er een vaak eenzijdige nadruk op bezoekersaantallen. Deze opeenstapeling van verwachtingen brengt musea in een vrijwel onmogelijke spagaat. Ze dreigen te veranderen in conventionele, consumistische warenhuizen, waarin de keuzes voor de programmering steeds vaker wordt gestuurd door spektakel en bereik. Het is belangrijk om ook een andere benadering levend te houden: een museum waarin aandacht, onthaasting en artistiek debat centraal staan. Ik ben opgegroeid in een kunstwereld waarin curatoren het museum beschouwden als een vrijplaats voor de kunstenaar – een ruimte voor experiment, concentratie en autonomie. Juist die kwaliteit moeten we borgen, ook onder deze druk.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Laat je leiden door het gesprek met kunstenaars. Zoek hun nabijheid, leg je vragen en twijfels bij hen neer en laat je voeden door wat hen beweegt. Zij brengen je steeds terug naar de kern van waarom je voor een leven in de kunst hebt gekozen. Verlies je daarbij niet in alle verwachtingen die op je afkomen. Je hoeft niet alles en iedereen te bedienen. Zonder bewuste keuzes verwordt alles al snel tot middelmaat en conformiteit. Begin bij jezelf: wees eigenzinnig, wees niet bang om positie te kiezen, ook tegenover geld en macht.

De Pont Museum
Directeur & Hoofdconservator

Museum Ons’ Lieve Heer op Solder
Marketing

Jaël Buteijn (30)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Ik kom zelf uit de mooiste stad van Nederland (Nijmegen) en vroeger hadden we met mijn ouders een jaarabonnement op het Openluchtmuseum in Arnhem. Een avondopenstelling aldaar, met overal vuurkorfjes en historische figuren, heeft als kind enorm veel indruk op me gemaakt. Zelf kom ik er nog heel erg vaak en is het naast Museum Ons’ Lieve Heer op Solder mijn favoriete museum van Nederland.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Bedenken hoe ik het museum op een creatieve manier weer net ietsje anders onder de aandacht kan brengen via online content en leuke initiatieven. Ook is het erg leuk om zo veel mogelijk lijntjes aan te haken. Goed graven in de mails want wellicht zit er een kleine influencer bij die het museum toch op een hele leuke en creatieve manier op de kaart kan zetten!

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf je inzetten voor het behoud van de historie en hoe we ervan kunnen leren. Blijf je ook ontwikkelen en combineer die historie met moderne ontwikkelingen en vraagstukken. Zo ontstaan er echt hele toffe dingen en houd je de geschiedenis levend en relevant! Netwerk ook zo veel mogelijk en haak aan bij evenementen, de collega’s in deze branche geven je enorm veel energie.

Thomas Vriens (45)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn eerste baan als student was het begeleiden van schoolgroepen in het Rijksmuseum van Oudheden. Het was al tegen het einde van de middag toen een jongen van een jaar of 15 – niet eens zo heel veel jonger dan ik – zich verveeld had terugtrokken in een van de vensterbanken. Omdat het verder rustig was in het museum maakten we een praatje. Hij vond het allemaal maar saai. Zijn interesse ging meer uit naar voetbal. Ik nodigde hem uit om een paar meter verderop een blik te werpen op *Panathenaëische amfoor:* een sportprijs uit de Griekse oudheid. De Champions League trofee gaat terug op dergelijke amforen. Alleen krijg je er tegenwoordig geen olijfolie meer in. We hadden een heel geanimeerd gesprek over sport in de oudheid. En toen realiseerde ik me dat dit was wat ik wilde doen: mensen enthousiasmeren door ze te helpen kijken. En dat doe ik nu al 27 jaar.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het is makkelijk om je te verliezen in de waan van de dag. Om alleen maar bezig te zijn met het vertalen van jouw collectie naar de dag van nu. Want we willen allemaal relevant blijven. Maar het gaat er juist om om mensen mee te nemen naar andere werelden met andere perspectieven. Onze blik van hier en nu moet worden afgewisseld met de blik van toen en daar. Dat is soms best een ingewikkeld verhaal om uit te leggen, maar zo waardevol als je erin slaagt je gasten daarin mee te nemen. Dan verrijk je elkaars wereld enorm.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wees eigenwijs.

Museum Slager
Directeur

Kirsten van Wijk (39)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Begin 2020 bezocht ik een tentoonstelling van Leonardo da Vinci in het Louvre. Alleen al het feit dat ik daarheen kon gaan was bijzonder, want sommige werken zoals *De Man van Vitruvius* waren slechts een paar weken te zien. Het was een unieke kans om zoveel meesterwerken bij elkaar te zien. Wat het bezoek extra bijzonder maakte, was dat er enige reuring ontstond doordat naast mij ook JR (de fotograaf) en Robert De Niro samen de tentoonstelling bezochten. Het was tof om te zien hoe ook zij als bekende sterren volledig geboeid waren door de werken en er ook de tijd voor namen de tentoonstelling te bezoeken. Dat maakte de ervaring voor mij extra memorabel.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment maakt Museum Rotterdam een spannende transformatie door. We hebben een nieuwe museumlocatie gevonden in Het Steiger, een prachtig wederopbouwmonument in het hart van de stad, dat de komende jaren zal uitgroeien tot het nieuwe thuis van het museum. Het is een enorm leuke uitdaging, maar er komt ook veel bij kijken: een ingrijpende verbouwing, het verhuizen van een deel van onze collectie vanaf de huidige locatie aan de Coolhaven en alles wat komt kijken bij de heropening van het museum. Zelf ben ik volop bezig met het ontwikkelen en implementeren van een communicatiestrategie, het uitbreiden van ons netwerk en het bedenken van verrassende pop-up evenementen in aanloop naar de grote opening. Het voelt echt als een unieke kans om mee te bouwen aan het volgende hoofdstuk van Museum Rotterdam en het is fantastisch om dit samen met zoveel enthousiaste en professionele mensen te doen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik graag zou willen meegeven aan de volgende generatie museumprofessionals, is om altijd mensen van buitenaf te betrekken bij je processen. Luister echt naar wat je doelgroep wil en waar ze op zitten te wachten en wees creatief in manieren om nieuwe bezoekers aan te spreken. Maak het leuk en toegankelijk voor iedereen! Samenwerken is hierbij cruciaal: niet alleen binnen de culturele sector, maar ook met netwerken daarbuiten. Bij Museum Rotterdam streven we er bijvoorbeeld naar een écht netwerkmuseum te zijn: een plek waar samenwerking en verbinding centraal staan, zodat je samen vooruitkomt en het museum én de collectie relevant blijven voor iedereen.

Museum Rotterdam
Communicatieadviseur

Kunsthal KAdE
Evenementen, Communicatie & Educatie

Dieuwertje Sjoerds (28)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Ik loop af en toe mee met de schoolrondleidingen. Kinderen stellen de leukste vragen en zien de kleinste details waar volwassenen vaak niet op letten. Om op die manier door een tentoonstelling te lopen (eentje die je al vaker hebt gezien), zorgt ervoor dat je weer door een hele nieuwe bril naar de werken kijkt. En dat gevoel blijft bij!

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Welke evenementen jongeren aantrekken en ervoor zorgen dat onze musea als laagdrempelig worden ervaren. Kunst is voor iedereen, dus hoe zorg je ervoor dat de mensen dat weten?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Vergeet niet af en toe om je heen te kijken en te beseffen door wat je omringd wordt in je werk. Kunst zorgt voor nieuwe perspectieven, inspiratie en een hoop werkgeluk!

Cor Rus-Hartland (68)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Museum Bevrijdende Vleugels.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Coördineren, overleggen en plannen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Heb respect voor historie.

Het Nationaal Vlasserij & Suiker Museum
Directeur/Voorzitter

Museum Rotterdam
Hoofd Relatiebeheer

Maaike Janna de Blauw (36)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

TATE Modern Rothko in London, Louis Vuitton Foundation Basquiat & Warhol in Parijs.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Plannen, projectmanagement en relatiebeheer.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Keep on going!

Harold Lamme (53)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een ervaring die me echt is bijgebleven is het Belgische paviljoen tijdens de Biënnale van Venetië 2022, met werk van Francis Alÿs. Wat me raakte was dat je alleen kinderen ziet spelen, wereldwijd, zonder uitleg. Maar juist daardoor realiseerde ik me hoe spel een universele taal is en zelfs in moeilijke omstandigheden een manier om grip te krijgen op de wereld. Het speelt door in alle tijden, en is van groot belang. Het liet me anders kijken naar creativiteit, niet per definitie als iets elitairs, maar als iets menselijks.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Als Hoofd Commerciële Zaken bij Naturalis opereer ik op het snijvlak van inkomsten, publieksbeleving en maatschappelijke relevantie als het gaat om biodiversiteit. Waar leggen we de inhoudelijke connectie met de missie van Naturalis en hoe geven we onze bezoekers handelingsperspectief mee. Zonder met een vinger te wijzen.

Naturalis Biodiversity Center
Hoofd Commerciële Zaken

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Koester je nieuwsgierigheid, want elk object en elke tentoonstelling vertelt een verhaal dat ontdekt wil worden. Werk met je hart en je hoofd, wees gepassioneerd, creatief en kritisch tegelijk. Maak een brug naar het publiek en draag zorg voor erfgoed met respect en verantwoordelijkheid. Raak en inspireer de bezoeker. Als de bezoeker met vragen het museum uitloopt heb je het wat mij betreft goed gedaan!

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Vera en Annemarie

“We moeten de sector stevig positioneren in het culturele veld. Samenwerking is cruciaal.”

Annemarie Vels Heijn, voormalig directeur van de Museumvereniging, en Vera Carasso, sinds 2022 directeur van de Museumvereniging en Stichting Museumkaart, kijken vanuit twee verschillende periodes terug op de ontwikkeling van de vereniging en de museumsector. In dit duo-interview spreken zij over professionalisering, de groei van de Museumkaart en de veranderende rol van de vereniging. Van arbeidsvoorwaarden en museumregistratie tot digitalisering, duurzaamheid en inclusiviteit: wat is er veranderd en wat blijft van blijvende waarde?

Toen Annemarie Vels Heijn in 1998 directeur werd van de (Nederlandse) Museumvereniging bevond de sector zich in een fase van grote verandering. *“Ik denk dat ik in een hele interessante periode in de geschiedenis van de Museumvereniging directeur ben geweest,”* vertelt ze. “*We kregen veel geld van het ministerie om een mondige tegenpartij te zijn. Dat gaf ons de kans om een enorme professionaliseringsslag te maken.”* Die slag werd op veel fronten gemaakt; in arbeidsvoorwaarden, bruikleenregelingen en de manier waarop musea internationaal samenwerkten. *“Musea zijn in die tijd veel beter geworden in marketing, tentoonstellingen maken en nadenken over het publiek. Voor wie doe je het eigenlijk? Dat was toen nog een punt.”* Ook werd de museumregistratie opgezet, een systeem dat musea verplichtte om collectie-plannen te maken. *“Dat heeft een enorme impact gehad op de professionalisering van vooral kleinere musea.”*

Vera Carasso, sinds 2022 directeur van de Museumvereniging en Stichting Museumkaart, ziet een sector die stevig verankerd is in de samenleving, maar ook voor nieuwe uitdagingen staat. *“We hebben bijna 500 leden, waarvan een groot deel kleine musea. Onze rol is nog steeds belangenbehartiging en professionalisering, maar de aanpak is veranderd. We werken veel meer met netwerken en externe partners. Digitalisering, duurzaamheid, inclusiviteit en diversiteit zijn nu sleutelthema’s.”* Zoals Vera het formuleert: *“De museumsector zit echt in de haarvaten van de samenleving, van grote musea in de steden tot de kleinste musea in de omliggende dorpen. Samen beheren ze de ‘Collectie Nederland’ en vertellen alle verhalen die voor ons belangrijk zijn. Van geschiedenis, kunst, techniek, natuur en alles daaromheen. Dat maakt ons werk zo belangrijk.”*

De Museumkaart:
van opruimactie tot sterk merk
De (Nederlandse) Museumvereniging introduceerde in 1981 de Museum(jaar)kaart. Annemarie herinnert zich de oorsprong: *"We bedachten de kaart niet als marketinginstrument, maar als een calvinistische opruimingsactie van alle losse kortingspassen. Het voelde destijds commercieel en de Museum(jaar)kaart werd daarom ondergebracht in een aparte stichting."* De Museumvereniging en de Museumkaart zijn in 2003 functioneel geïntegreerd tot één organisatie met één directie, één kantoor en één strategische koers Inmiddels is de kaart uitgegroeid tot één van de sterkste culturele merken van Nederland, met ruim 1,5 miljoen kaarthouders en een omzet van 90 miljoen euro. *"Het is een echte solidariteitskaart,"* benadrukt Vera. *"Grote musea dragen bij zodat kleine musea kunnen meedoen, en iedereen profiteert hiervan. En het is een krachtige motor voor publieksbereik. We zetten campagnes in die juist niet op de bestaande doelgroep mikken, maar op nieuwe bezoekers. En dat werkt."*

Wat blijft en wat verandert?
In Annemaries tijd bestond de organisatie uit ongeveer twintig medewerkers, inclusief specialistische bureaus voor interculturele en internationale projecten. *"We hadden een afdeling interculturele projecten, iemand voor Oost-Europa, enzovoort. Het was een tijd waarin musea dankbaar waren voor steun en visie. Nu werken we met afdelingen; bedrijfsvoering, marketing & communicatie en strategie & beleid. Daarnaast werken we ook met werkgroepen waarin onze leden vertegenwoordigd zijn en hebben we netwerken van individuele museumprofessionals,"* legt Vera uit. *"De secties van vroeger waren levendig, maar musea hebben nu minder behoefte aan die vorm."*

Van handboek naar cao
In de periode dat Annemarie directeur was lag de nadruk op het ontwikkelen van een handboek arbeidsvoorwaarden; een cao was voor veel musea financieel onhaalbaar. *"We wilden een systeem dat musea konden volgen zonder dat het hen financieel zou breken."* Nu is er een museum-cao die richting geeft en helpt bij het spiegelen van arbeidsvoorwaarden. *"Het is nog steeds een uitdaging om een balans te vinden tussen betaalbaarheid en wat je als goed werkgever wilt doen voor je medewerkers,"* zegt Vera, *"maar het is een belangrijke pijler voor de professionalisering van de sector."*

Meer vrouwen aan de top
Een duidelijke verandering door de jaren heen is het aantal vrouwelijke museumdirecteuren. *"Toen ik begon, waren we met zeven vrouwen,"* vertelt Annemarie. *"Nu kijkt niemand er meer van op. Het vak is veel meer een beroep geworden in plaats van een roeping, dat maakt het toegankelijker voor vrouwen om het te doen."* Vera ziet ook vooruitgang, maar blijft alert: *"Vrouwen worden nog altijd anders beoordeeld op hun manier van leidinggeven. Daar moeten we bewust van blijven."* Beiden benadrukken dat de essentie van musea hetzelfde blijft: plekken van betekenis. Maar de uitdagingen groeien; van publieksbereik tot financiële druk. *"Musea moeten steeds meer een totaalervaring bieden,"* zegt Annemarie. *"Een tentoonstelling én een bitterbal in de tuin."* Vera vult aan: *En we moeten de sector sterk positioneren binnen het culturele veld. Samenwerking blijft daarbij cruciaal."*

Persoonlijke drijfveer
Wat drijft hen? *"De mensen,"* zegt Annemarie resoluut. *"De ontmoetingen, de energie."* Vera knikt: *"Voor mij ook. Plus het leggen van lijnen: hoe veranker je musea in de samenleving en maak je de sector krachtig? Dat is mijn missie."* Honderd jaar na de oprichting is de Museumvereniging nog steeds een spil in een sector die zich voortdurend vernieuwt. Van de pioniersjaren van professionalisering tot de huidige focus op duurzaamheid en digitalisering: de rode draad blijft verbinding. Zoals Vera het samenvat: *"Musea zitten in de haarvaten van de samenleving. En die moeten we blijven voeden."*

De foto's zijn genomen in Museum CoBrA in Amstelveen tijdens de tentoonstelling: *Wi Sranan. Surinaamse kunst in beweging – Een ode aan 50 jaar Surinaamse onafhankelijkheid.*

Foto door Eric Bosman

Paul Stork (63)

Frans Hals Museum
Zakelijk Directeur

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Twee bijzondere zakelijke ervaringen in 1 jaar. In 2025 hebben we samen met het Mauritshuis de aankoop van twee voor Nederland zeldzame schilderijen van Frans Hals *(Vioolspelende jongen en Zingend meisje)* voor elkaar gekregen. Tot vlak voor de veilingdatum was het spannend of we genoeg geld bij elkaar konden krijgen. Bij de veiling sprong het team letterlijk een gat in de lucht. In hetzelfde jaar nam de gemeenteraad van Haarlem het bijna unanieme besluit om het hele Frans Hals Museum te verhuizen naar een nieuw onderkomen. Een museum dat sinds 1913 op de huidige locatie is gevestigd na 120 jaar verplaatsen naar een nieuwe locatie is een zeldzame kans en een enorme uitdaging.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Een balans vinden tussen de dag van vandaag en morgen en die van de verdere toekomst. De uitdaging voor de verdere toekomst is enorm en vergt veel tijd en ondertussen is de winkel gewoon open en gaan de dagelijkse zaken zoals ze gaan: meestal goed. De verre toekomst is uitdagend, nieuw en spannend en heeft de neiging alle tijd op te slokken, terwijl de zaken van vandaag en morgen ook aandacht verdienen en nodig hebben.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik zou willen dat museumprofessionals voor een deel meer ondernemend kunnen zijn. Dat betekent ook meer risico's nemen of meer intuïtief te werk gaan. Intuïtie is niets meer of minder dan het inzetten van opgedane ervaring. Daarmee is je wendbaarheid en snelheid van handelen groter. Dat geldt natuurlijk niet voor alles in een museum. Met je collectie wil je juist niet al te snel omgaan en veiligheid vergt ook een andere insteek. Ik denk dat zorgvuldigheid en behoudendheid prima hand in hand kunnen gaan met ondernemerschap en wendbaarheid. Het is denk ik niet of-of maar vooral en-en, en vooral samen.

NEMO Science Museum
Hoofd Horeca

Robert Verdam (56)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als tienjarige ging ik met school naar het Wereldmuseum, dat toen nog het Tropenmuseum heette. Ik weet nog hoe overweldigend het voelde om zo'n groot en indrukwekkend instituut binnen te stappen. Wauw, alles was zo mooi, zo groot en zo anders dan wat ik kende.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het dagelijks creëren van een horeca-aanbod dat betaalbaar blijft en waarin iedere bezoeker iets kan vinden dat bij hem of haar past. Tegelijkertijd wil ik mensen verrassen met elementen van wetenschap en technologie. Dat kan een zelfscankassa zijn die automatisch de producten herkent, limonade uit een erlenmeyer en grotere innovaties die de hele beleving versterken en het bezoek net even anders maken dan verwacht. Daarnaast draait alles om het team dat sterk genoeg is om zowel rustige momenten als echte piekuren op te vangen. De juiste bezetting, de juiste energie en een aanbod dat klopt.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Houd musea betaalbaar en toegankelijk voor iedereen. Zorg dat elke bezoeker zich welkom voelt, ongeacht achtergrond, budget of kennisniveau. Musea zijn plekken waar nieuwsgierigheid wordt aangewakkerd, waar mensen zich kunnen verwonderen en waar nieuwe werelden opengaan. Blijf daarom investeren in inclusie, gastvrijheid en betaalbaarheid, zodat musea hun rol als publieke, verbindende plekken kunnen blijven vervullen.

Frédérique van Steekelenburg (47)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn ervaring in het Tropenmuseum als kind: ik liep van de ene wereld in de andere wereld... Van een woning in de binnenlanden van Afrika tot een huisje in Indonesië. Ik was zó onder de indruk van de geluiden, de kleuren, de geuren en was direct gefascineerd door de mensen die er woonden. Het heeft ertoe geleid dat ik vanaf die tijd geïnteresseerd ben in andere culturen en reislustig ben geworden. Ik weet dat er bewust is gekozen om deze manier van tentoonstellen niet voort te zetten, maar ik was fan. Andere hoogtepunten waren de *Wonderkamers* in het Kunstmuseum, de nieuwe opstelling van Naturalis en het Eise Eisinga Planetarium in Franeker.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Aansluiten op de beleving van diverse leeftijden, ontwikkelniveaus en achtergronden. Naar mijn mening dient een museum goed na te denken over hoe we aansluiten op de diverse belevingswerelden van een divers publiek. Alleen dan maken we connectie met publiek en komt de boodschap binnen. Het is een voorwaarde voor het maken van impact.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik zou willen benadrukken dat werken in een museum prachtig werk is én van grote toegevoegde waarde is op de kwaliteit van leven voor mensen. De grote bijdrage die musea leveren bij de ontwikkeling van mensen (bijvoorbeeld onderwijs), maar ook de verwondering die wij bieden aan groot en klein. De mate waarin musea mensen met elkaar verbinden is enorm. Ontmoeten, genieten, discussiëren, samen spelen, ervaringen delen, etcetera. We zijn het ons niet altijd bewust, maar de meeste museumprofessionals prijzen zichzelf gelukkig dat zij werken in een museum. Hopelijk duurt dit nog vele generaties lang.

Space Expo
Directeur

Museum Paulina Bisdom van Vliet
Museumbeheerder

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment vooral bezighoudt, is het vinden van de juiste balans tussen toegankelijkheid en behoud. Het museumgebouw en de collectie moeten voor bezoekers open en beleefbaar zijn, maar tegelijk ook zo goed mogelijk bewaard blijven voor toekomstige generaties. Die twee doelen botsen soms met elkaar, maar juist dat spanningsveld maakt mijn werk als museumbeheerder zo boeiend. Aan de ene kant wil ik meer bezoekers verwelkomen en ervoor zorgen dat iedereen een prettig en bijzonder bezoek ervaart. Aan de andere kant brengt een groter aantal bezoekers ook meer slijtage en risico's met zich mee voor het oorspronkelijke interieur. Daarom besteed ik veel aandacht aan het zo soepel en efficiënt mogelijk laten verlopen van ieder bezoek. Dat vraagt om heldere protocollen, goed nadenken over bezoekersstromen en oog voor elk detail. In de praktijk betekent dat onder meer het begeleiden en ondersteunen van onze gastvrouwen en gastheren, en het voortdurend verbeteren van schoonmaak, collectiebeheer en de algehele bezoekerservaring

Marco Bakker (53)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Wat mij altijd zal bijblijven, is de eerste keer dat ik als museumvrijwilliger kort de verantwoordelijkheid over het museum kreeg, omdat de toenmalige beheerder onverwacht afwezig was. Ik kreeg de sleutel, kwam als eerste binnen en was een half uur lang alleen in het grote museumhuis, omringd door duizenden antieke stukken. Mijn taken waren nog eenvoudig: het alarm uitschakelen, de luiken openen en koffiezetten voor de andere vrijwilligers die zouden arriveren. Toch maakte juist dat moment diepe indruk. Het gevoel van zorg dragen voor zoveel erfgoed was bijzonder en smaakte naar meer. Ik werd vervangend beheerder groeide uiteindelijk door tot beheerder. Die functie past me uitstekend, omdat veel van mijn kennis, ervaring en interesses er samenkomen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Aan een volgende generatie museumprofessionals zou ik vooral willen meegeven dat erfgoed bedoeld is om beleefd te worden. Behoud, restauratie en conservering zijn belangrijk, maar mogen nooit een doel op zichzelf zijn. Erfgoed krijgt pas echte betekenis wanneer mensen het kunnen zien, ervaren en onderzoeken. Een object dat veilig opgeborgen blijft en nooit wordt getoond, verliest een belangrijk deel van zijn waarde. Musea zijn er niet alleen om collecties te beschermen, maar ook om ze toegankelijk te maken voor bezoekers en onderzoekers. Daarnaast geloof ik dat een object zonder verhaal uiteindelijk een stil object is. De financiële waarde kan nog zo groot zijn, maar zonder kennis over herkomst, gebruik en betekenis blijft de echte waarde beperkt.

Udo Feitsma (55)

Museumvereniging
Woordvoerder

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een museumervaring die mij altijd zal bijblijven, is de tentoonstelling *NYC 1993: Experimental Jet Set, Trash and No Star* in het New Museum in New York (2013). De tentoonstelling bracht werk samen van onder anderen Félix González-Torres, Nan Goldin, Pepón Osorio, Derek Jarman, Gabriel Orozco en Kristin Oppenheim, en vormde een indrukwekkende tijdcapsule van de kunst, popcultuur en politieke ontwikkelingen in New York in 1993.

Wat deze tentoonstelling voor mij zo bijzonder maakte, was dat ik in één klap werd teruggebracht naar datzelfde jaar. In 1993 woonde ik zelf in de Verenigde Staten voor mijn studie. Door de combinatie van kunst en de maatschappelijke thema's van die tijd – van de aidscrisis en de strijd voor gelijke rechten tot de politieke en culturele omwentelingen van de vroege jaren 90 – voelde de tentoonstelling niet alleen als een terugblik op een belangrijk moment in de kunstgeschiedenis, maar ook als een heel persoonlijke reis door mijn eigen herinneringen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment staat voor mij het jubileumjaar van de Museumvereniging centraal. Met veel plezier werk ik aan een serie duo-interviews met museumprofessionals uit het hele land. De gesprekken gaan over actuele thema's die de sector bezighouden en laten zien hoeveel kennis, betrokkenheid en bevlogenheid er in musea aanwezig is.

Daarnaast kijk ik met veel plezier uit naar de Museumboot *We Are All Works of Art* tijdens de Canal Parade van WorldPride Amsterdam. Het is bijzonder om samen met museummedewerkers uit heel Nederland uit te dragen waar musea voor staan: verbinding, vrijheid, inclusie en de ruimte om jezelf te zijn.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Laat je inspireren, bezoek zoveel mogelijk verschillende musea en tentoonstellingen. Blijf je verwonderen over al het moois, bijzonders en verrassends dat onze sector te bieden heeft.

Chantal Perlee (52)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Cliché, maar het is lastig om er één te noemen. In ieder geval een bezoek aan het Noordbrabants Museum toen ik nog heel jong was; ik werd gegrepen door de details in een werk van een navolger van Jheronimus Bosch. Er vlogen vissen in de lucht. Opmerkelijke details, of het nou in een schilderij of stoel is, verwonderen mij nog steeds.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

We werken aan enkele belangrijke langlopende projecten, met als een van de speerpunten de ontwikkeling van onze nieuwe website. Deze maakt onze collectie en het tentoonstellingsarchief straks weer toegankelijk en goed doorzoekbaar, met daarnaast een nieuw onderdeel waarin de verhalen achter de collectie centraal staan. Digitalisering en onderzoek blijven hierbij essentieel. In 2026 ligt, naast de nieuwe website, mijn focus op het volledig herzien van het herkomstonderzoek naar cultuurgoederen uit de Tweede Wereldoorlog, een omvangrijk traject dat start met ruim 32.000 objecten.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf nieuwsgierig, scherp en betrokken kijken naar de wereld om ons heen! Als musea dragen we een maatschappelijke verantwoordelijkheid - een rol die we alleen écht kunnen vervullen door midden in de samenleving te staan, niet op afstand. Juist daarom is het essentieel dat we bij onderzoek en het vastleggen van onze bevindingen voortdurend de verbinding leggen tussen verleden, heden en toekomst. Neem bijvoorbeeld het onderzoek naar sporen van het slavernijverleden in onze collectie. Dit is een geschiedenis die raakt, confronteert en doorwerkt in het heden. Door deze verhalen zorgvuldig te onderzoeken en te delen, geven we betekenis aan het nu én zorgen we ervoor dat deze kennis behouden blijft voor toekomstige generaties. Zo maken we van het museum geen statische plek, maar een levendige ruimte voor dialoog, reflectie en verbinding. En kunnen we samen bouwen aan een leefbare cultuur.

Centraal Museum Utrecht
Coördinator Kennis & Informatie

Geke Roelink (59)

NEMO Science Museum
Algemeen Directeur

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De museumervaring die mij misschien wel het meest is bijgebleven, is mijn bezoek aan het Getty museum in Los Angeles. Natuurlijk, het is daar bijna té mooi: de architectuur die lijkt te zweven boven de stad, de tuinen die tot in detail zijn gecomponeerd, en een collectie waarbij je van zaal naar zaal denkt: dit is weergaloos. Maar wat me nog meer raakte, gebeurde in de namiddag. Er was op dat moment een dating event, speciaal voor de Latijns-Amerikaanse community. Niet alleen stille eerbied voor kunstwerken, maar ook levendige gesprekken, gelach, muziek, jonge mensen die elkaar leerden kennen, midden in een museum. Het voelde bijna alsof het gebouw even ademhaalde, alsof het niet alleen een plek was om te kijken, maar vooral om te ontmoeten. Op dat moment ging er bij mij iets 'aan'. Want dit is precies wat musea óók kunnen zijn: geen hoogdrempelige tempels voor liefhebbers van kunst, wetenschap of erfgoed, maar '*third places*', plekken tussen werk en thuis waar mensen samenkomen, elkaar vinden, ideeën uitwisselen, geïnspireerd raken door elkaar. Plekken waar misschien niet direct de grote problemen van de wereld worden opgelost, maar waar wel iets essentieels begint: verbinding en begrip voor elkaar. Die avond in het Getty museum liet me zien dat een museum, hoe beeldschoon en indrukwekkend ook, pas écht betekenis krijgt als het onderdeel wordt van het sociale leven.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Te veel om op te noemen maar wat mij misschien nog wel het meest bezighoudt, is hoe een museum als NEMO Science Museum maar ook andere musea hun grote waarde in de samenleving kunnen blijven waarmaken, zonder meegesleept te worden in de politieke arena, of gereduceerd te worden tot een podium voor één overtuiging of één specifieke groep. Voor mij zit het antwoord niet in afstand houden, maar juist in het scherper definiëren van onze rol als veilige plek voor iedereen. Maar hoe je dat het beste kan doen, dat houdt mij bezig.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea moeten geen plekken zijn waar één verhaal dominant wordt. Onze kracht ligt in het bieden van context, in het zichtbaar maken van meerdere perspectieven, en misschien wel het belangrijkste: in het (stimuleren van het) stellen van vragen, in plaats van het geven van antwoorden. Musea zijn een vliegwiel: voor persoonlijke groei, voor sociale samenhang, en uiteindelijk voor een meer harmonieuze samenleving. Niet doordat wij voorschrijven hoe de wereld eruit moet zien, maar doordat we plekken creëren waar mensen elkaar blijven tegenkomen, blijven luisteren en – ook van elkaar – blijven leren. Misschien is dat wel onze grootste verantwoordelijkheid: niet om de antwoorden te geven, maar om de voorwaarden te scheppen waarin begrip voor elkaar kan ontstaan.

Ben Janssen (75)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Ik heb Kamp Vught bezocht en dat heeft mij diep geschokt. Alle zaken die daar te zien zijn en te ervaren zijn hebben een grote impact gehad. Zeker omdat ik nog nooit in de kampen in Oost-Europa was geweest.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het werven en aansturen van de vrijwilligers. Het her-certificeren van het museum is een zeer moeilijk uit te voeren klus voor een museum met alleen maar parttime vrijwilligers. Tevens is het financieel beheer een groot punt van aandacht, gezien het feit dat we in 2021 als museumstichting zonder eigen vermogen de exploitatie hebben overgenomen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ons statement is altijd geweest laat de geschiedenis zien, want zonder verleden is er geen toekomst.

Brandweermuseum Hellevoetsluis
Directeur

Sophie van Steenderen (50)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Vorig jaar zomer bezocht ik het Horta Museum; het door hemzelf ontworpen woonhuis en atelier van architect Victor Horta. Een wonderschoon Gesamtkunstwerk in art-nouveaustijl. Niets is aan zijn aandacht ontsnapt, zelfs de deurklinken en de verwarmingsknoppen zijn sierlijk en gaan naadloos op in het grotere geheel. Toen ik de eetkamer binnenstapte, waar het zonlicht naar binnen viel, rolden uit het niets de tranen over mijn wangen. Ik werd totaal overvallen door ontroering. Het denderde rechtstreeks mijn ziel binnen. Hoe een mens met zoveel zorgvuldigheid, verbeeldingskracht en vooral liefde zoiets moois en compleets kan maken... Ik kon gewoon voelen dat Horta dit huis voor zijn eigen gezin heeft ontworpen. Ook zal ik nooit vergeten hoe ik als klein meisje griezelend genoot van *The Beanery* van Edward Kienholz in het Stedelijk Museum Amsterdam. Ik denk eigenlijk dat mijn mooiste museumervaringen die momenten zijn waarop ik even vergeet dat ik in een museum ben.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De aanstaande verhuizing van het Marius van Dokkum Museum. Sinds de opening in 2018 – als eerste geregistreerde museum van een nog levende kunstenaar – is 'Het Marius' een groot succes. Maar inmiddels is meer ruimte nodig: voor bezoekers, de groeiende collectie én een atelier waar Marius wekelijks kan schilderen onder toeziend oog van het publiek.
Het werk van Marius spreekt een breed en divers publiek aan, ook mensen die zelden een museum bezoeken. Ze komen voor de herkenbaarheid, het vakmanschap en vooral de humor in de schilderijen, die direct iets losmaakt.
Op zaal wordt regelmatig hardop gelachen. Hoe vaak gebeurt dat nou in een museum? Tegelijk bespeur ik bij sommige 'kunstkenners' nog dedain ten aanzien van het oeuvre van Marius van Dokkum, juist vanwege die humor en herkenbaarheid. Wonderlijk: we pleiten voor inclusiviteit, maar als een kunstenaar daadwerkelijk een breed publiek bereikt, wordt zijn artistieke waarde ineens in twijfel getrokken.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Geniet! Want het is een voorrecht om elke dag te werken tussen kunstwerken en historische objecten, om de geschiedenis door je handen te laten gaan, je te verdiepen in de ideeën van kunstenaars, verhalen te vertellen en bezoekers andere tijden, werelden en perspectieven te laten zien. En geef dan vooral niet alleen je kennis door, maar ook je enthousiasme, je verwondering en je liefde voor je vak. Want dáár raak je mensen het meest mee.

Foto door Peter Sitsen

Stadsmuseum Harderwijk/Marius van Dokkum Museum
Conservator

Foto door Patty van den Elshout

TextielMuseum
Conservator

Adelheid Smit (40)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De opening van de tentoonstelling *Haus of Fibre* op 10 oktober 2025 ga ik nooit meer vergeten. Deze tentoonstelling ging over waarom queer kunstenaars vaak met textiel werken en was samen met LHBTQIA+ kunstenaars in co-creatie gemaakt. De opening was dan weer in co-creatie met het Tilburgse drag initiatief Second Haus of Whom geprogrammeerd. Het museum was gratis open, er waren workshops en drag bingo, het was bomvol en iedereen was zichtbaar aan het genieten, echt een warm bad. Ik denk ook ik in die tentoonstelling het meest van mezelf als persoon heb laten zien, wat best spannend was.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De rol van textiel in het koloniaal verleden is iets waar je over kunt blijven leren en ik denk daar veel over na. Op het moment bereid ik een tentoonstelling voor over onze collectie van de Leidsche Katoenmaatschappij, een bedrijf dat eind 19e en begin 20e eeuw onder andere geld verdiende door Indonesische batik stoffen te kopiëren en te verkopen aan o.a. West- en Oost-Afrika en Suriname. Het is een vorm van koloniale roof, maar er is niets fysiek gestolen, en dat tastbaar maken is best een uitdaging. Kunstenaars AYO, Sandim Mendes en Ratri Notosudirdjo hebben prachtige nieuwe werken in het TextielLab gemaakt die gaan helpen om dit verhaal te vertellen. Ik kijk er enorm naar uit om die werken straks samen in het museum te installeren.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik denk dat we enerzijds doordrongen moeten zijn van de institutionele, koloniale geschiedenis van musea, en anderzijds geloof ik ook in de potentie van musea om juist een spiegel voor de maatschappij te zijn, een plek van dialoog waarin verleden en heden elkaar kritisch ontmoeten. Maar daarvoor is zelfreflectie en de bereidheid om te veranderen en de deur open te gooien wel essentieel. Dus ik hoop, en zie ook, dat de volgende generatie museumprofessionals kritisch durft te zijn, naar het instituut en naar zichzelf, en de regie uit handen durft te geven. Ik hoop dat het museum nog meer een democratische plek wordt waar gemeenschappen en burgers zich mede-eigenaar van voelen.

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Hedy en Margriet

“Als publieke instellingen hebben we de verantwoordelijkheid om ruimte te maken voor verhalen die tot nu toe zijn weggedrukt.”

Hedy d’Ancona, feminist, activist en voormalig minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, en Margriet Schavemaker, directeur van het Stedelijk Museum Amsterdam, delen een sterke betrokkenheid bij feminisme, gelijkwaardigheid en maatschappelijke verandering. In dit duo-interview spreken zij over de rol van vrouwen in de museumwereld, het doorbreken van bestaande structuren en de verantwoordelijkheid van musea om ruimte te maken voor verschillende verhalen en perspectieven. Vanuit hun verschillende generaties en ervaringen kijken zij naar wat er is veranderd en wat er nog moet gebeuren.

Op een heldere winterochtend in Amsterdam spreken we elkaar in Hedy’s appartement aan de gracht. Wanneer Margriet even later binnenkomt – mét taart, want het is haar verjaardag – ontstaat direct een open en energiek gesprek. Hedy en Margriet herkennen elkaars activisme onmiddellijk: in hun werk, in hun manier van spreken en in hun vasthoudendheid. Twee generaties, één missie: systemen actief bevragen en ruimte maken voor andere verhalen.

Voor beide vrouwen is activisme geen bijzaak, maar een vanzelfsprekend onderdeel van hun professionele en maatschappelijke rol. Margriet: *“Het is mijn maatschappelijke plicht, zeker als directeur van een publiek instituut, om systemen die ongelijkheid in stand houden – gender, race, rijkdom – kritisch te benaderen en open te breken.”* Hedy knikt en vult aan dat het inderdaad het systeem is dat veranderd moet worden, niet alleen de cijfers. *“Inhalen van achterstanden is te doen,”* zegt ze, *“maar daarmee heb je het systeem nog niet veranderd.”*

Van persoonlijke strijd naar structurele verandering
In de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw baande Hedy zich als één van de weinige vrouwen een weg door politiek en cultuurbeleid. Terreinen die destijds vrijwel volledig door mannen werden bezet. Later, als minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1989–1994), kreeg ze de kans om haar overtuigingen ook in beleid om te zetten. Op die periode kijkt ze nog altijd met plezier en voldoening terug. *"In een tijd van bezuinigingen wist ik, samen met slimme ambtenaren, een prachtige Rembrandt aan te kopen, Portret van Johannes Wtenbogaert (1663), die nu in het Rijksmuseum hangt. Ook bedachten we een Deltaplan voor het cultuurbehoud, waarmee veel werkloze afgestudeerden aan de slag konden. Maar moeilijk was het óók. Als vrouw moet je het thuis draaiende houden naast een ministerschap dat je opslokt."* Hedy haalt een veelzeggende anekdote aan: tijdens een vergadering van de wethouders van de vier grote steden kreeg ze een briefje aangereikt. Haar dochter had gebeld: 'Mam, is die klont in de vriezer kip of iets anders?' De mannen keken haar aan alsof er een wereldcrisis was uitgebroken. Hedy vertelde het hen droogjes: *"Wanneer worden júllie eigenlijk ooit gestoord in jullie werk door dit soort dingen?"* Het tekent precies het systeem waar ze tegen vocht en dat, zo benadrukt ze, nog steeds niet verdwenen is.

Een zaag tussen de broekspijpen
Hedy's activistisch denken wordt prachtig verbeeld in een kunstwerk dat in haar slaapkamer hangt: een tekening van Len Munnik, een cadeautje van Len toen Hedy een paar jaar voor het ministerschap staatssecretaris werd. Een bos met dikke bomen waarin de stammen ook broekspijpen verbeelden. En daar loopt een kleine feministische, strijdlustige vrouw met haar zaagje tussendoor. Een metaforische scène van verzet en vastberadenheid. *"Er hoeven geen mannen te sneuvelen,"* zegt Hedy mild. *"Maar ze moeten wél bewegen."*

De museumwereld in beweging
Ook Margriet heeft zo'n moment waarop haar feministische bewustzijn kantelt. In haar functie bij het Stedelijk Museum Amsterdam ontdekte ze dat slechts vier procent van de collectie uit werk van vrouwen bestond. In haar latere directiefuncties vertaalde ze die overtuiging ook in aankoopbeleid, programmering en samenwerkingen, waarmee ze structurele verschuivingen in gang zette. Een belangrijke wake up call kwam van kunstenaar Jacqueline de Jong, die tijdens een groot symposium over labyrinten – georganiseerd naar aanleiding van de tentoonstelling Machinespektakel van Jean Tinguely – op de eerste rij opstond en fijntjes opmerkte dat zij als pionier volledig ontbrak in het programma. Ze herinnerde Margriet eraan dat zij in 1963 een themanummer van The Situationist Times over het labyrint had gemaakt en dus onmiskenbaar onderdeel van het gesprek had moeten zijn. Het confronterende moment leidde uiteindelijk tot een grote overzichtstentoonstelling én tot haar terugkeer in de canon. *"Ik had mijn huiswerk niet goed gedaan,"* erkent Margriet. Hedy herkent die structurele patronen: *"Zelfs wanneer vrouwen hoger afstuderen dan mannen, vertaalt dat zich nog steeds niet in gelijke posities of kansen."* *"En,"* vult Margriet aan, *"vrouwen die wél zichtbaar zijn, worden via social media en publieke opinie ook nog eens disproportioneel aangevallen. Dat jaagt velen weg voordat ze kunnen doorgroeien."*

De foto's zijn genomen in het appartement van Hedy d'Ancona in Amsterdam.

Musea als maatschappelijke motor
Zijn musea volgers van maatschappelijke veranderingen of juist aanjagers ervan? Margriet stelt: *"We reageren niet op alle maatschappelijke ontwikkelingen, maar als publieke instellingen hebben we de verantwoordelijkheid om ruimte te maken voor verhalen die tot nu toe zijn weggedrukt: de stemmen van vrouwen, kunstenaars van kleur, minder belichte perspectieven."* Hedy prijst de vele stappen die zijn gezet; digitalisering, aandacht voor onderbelichte kunstenaars en nieuw onderzoek, maar waarschuwt ook. *"Kunst is vaak het eerste doelwit van populistische regeringen. Cultuur en vrouwenrechten zijn altijd kwetsbaar."* Beiden pleiten voor toegankelijkere musea: van gerichte programmering tot gratis entree voor bepaalde doelgroepen en vooral sterk investeren in educatie. Want wie als kind een museum binnenstapt, komt later vaker terug.

Wat geven ze door aan de nieuwe generatie?
De jonge generatie museumprofessionals staat voor complexe opgaven, zegt Margriet. Balanceren tussen diversiteit en relevantie binnen structuren die deels nog traditioneel zijn. *"Ze moeten slimme strategieën ontwikkelen voor collecties, voor representatie, voor verbinding met het publiek."* Hedy benadrukt het belang van jong beginnen en representatie: *"Je moet kinderen nieuwsgierig maken, laten herkennen waar ze vandaan komen. Dan groeit er een band die blijft."* Ze vertelt dat haar liefde voor kunst begon op de middelbare school, door inspirerende leraren. *"Nieuwsgierigheid,"* zegt ze. *"Dat drijft me nog steeds."* Margriet groeide op in Zoetermeer tussen muziek en boeken maar werd af en toe meegenomen naar het Haags Gemeentemuseum. Musea zijn voor haar plekken van rust én energie: *"Een wereld waar ik graag verblijf."*

Twee generaties, één missie
Wanneer de taart bijna op is blijft een aanstekelijke energie achter. Twee generaties feministen die elkaar moeiteloos begrijpen, in hun activisme, in hun nuchterheid en in hun volharding. Hun gesprek laat zien hoe zestig jaar vrouwenemancipatie, cultuurbeleid en museale vernieuwing met elkaar verweven zijn. En hoe de opdracht voor musea in de komende honderd jaar onverminderd urgent blijft: systemen bevragen, verhalen herschrijven en ruimte creëren voor wie te lang buiten beeld is gebleven.

Inge Schriemer (43)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn bijzondere museumherinneringen zijn vaak verbonden met een gevoel van verwondering. Het bezoek met mijn dochter aan de tentoonstelling van glaskunstenaar Dale Chihuly in het Groninger Museum (2019) was magisch! Of die dag dat mijn oma en ik een hele dag in de trein zaten om één zaal 16e-eeuwse wandtapijten in het Zeeuws Museum (2004) te bekijken, toen het museum wegens verbouwing gesloten was. We verwonderden ons over het vakmanschap en de kleurenpracht. Ook in mijn werk als conservator bij het Nederlands Openluchtmuseum speelt verwondering een belangrijke rol. Bijvoorbeeld tijdens het participatieve verzamelproject over menstruatiecultuur in 2023-2024. Hoe kan het dat er zo lang nauwelijks aandacht is besteed aan erfgoed rondom menstruatie? Mijn verbazing leidde tot een groot verzamelproject, waarin vele tientallen mensen hun persoonlijke verhalen optekenden. Samen zorgden we ervoor dat nu ook veelzeggende voorwerpen rondom menstruatie in de rijkscollectie worden bewaard. Ik ben trots op de resultaten van dat project!

Foto door Eline s'Jacob

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik wil iets doen wat ertoe doet. Na het verzamelproject over menstruatiecultuur was belangrijk materieel erfgoed rond menstruatie geborgd in de rijkscollectie, verrijkt met een grote verzameling ervaringsverhalen. Daarna voegden we historisch verantwoorde prullenbakjes en menstruatieproducten toe aan presentaties in het museumpark. We laten ze zien zoals het vroeger was, zodat mensen er nu met elkaar over in gesprek gaan. Dat doorbreekt het taboe. Ik wil een spreekwoordelijk steentje in het water gooien waardoor anderen (ook) aan het denken gezet worden. Zo liet de tentoonstelling *(On)beperkt. Leven met een handicap (2023-2026)* in samenwerking met historicus Eline Pollaert, bezoekers nadenken over hun eigen verhouding tot handicap. Zonder belerende vinger, maar met persoonlijke verhalen, herkenbare voorwerpen en een uitnodigende vormgeving (Kaleido Collective). Voordat je zo'n 'steentje kunt gooien', verdiep je je in voorwerpen, personen en historische ontwikkelingen. Dat 'steentje' kan uitmonden in een tentoonstelling, artikel, lezing, gesprek, maar ook in een antwoord op een informatievraag of simpelweg een betere beschrijving van een collectiestuk. Een grote uitdaging is om de Openluchtmuseumcollectie uit te breiden voor de periode na 1960. Ik wil de collectie graag aanvullen over fietsen en over seksualiteit, samen met experts en ervaringsdeskundigen. Hoe? Dat ga ik de komende tijd verkennen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Samen weet je meer. Toen ik als junior-conservator begon, ervoer ik dat sommige collega's in anderemusea niet wilden vertellen aan welke tentoonstelling of project ze werkten. Uit angst dat diens idee gekaapt zou worden? Juist als je elkaar al vroeg informeert, kun je elkaar verder helpen: met tips en contacten, of met voorwerpen of verhalen die (nog) niet online vindbaar zijn. Collegialiteit en vriendelijkheid onder conservatoren en andere museumcollega's in verschillende musea is zo waardevol!

Nederlands Openluchtmuseum
Conservator Ontwikkeling, Zingeving & Ontspanning

Albert A.J. Scheffers (67)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Privé: dat ik op de middelbare school bij een excursie naar het Gemeentemuseum Den Haag uit een rondleiding ben gestuurd wegens niet opletten. Zakelijk: dat ik op mijn 18e ben gevraagd door de toenmalige directeur van het Rijksmuseum voor munten, penningen en gesneden stenen in Den Haag om voor hem te komen werken en dat dat het begin is geweest van een bijna 50-jarige carrière binnen het museale veld. Dat ik op mijn 23e al op directieniveau mocht meedraaien bij 's Rijks Munt en daar een bedrijfsmuseum mocht maken. Verder heb ik het bedrijfsplan mogen schrijven voor wat later het Geldmuseum zou worden, dat helaas door incapabel management vanaf de start nooit het succes heeft mogen kennen wat het in potentie in zich had. Vanaf 2006 ben ik mijn eigen bedrijf begonnen, gespecialiseerd in museum- en collectiemanagement.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Een warme overdracht richting mijn opvolger.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ga voor je passie! Wees nieuwsgierig en leer van je meer ervaren medewerkers! Werken in een museum is zoveel meer dan een baan van zoveel uur in de week met zoveel salaris per maand. Alleen met de juiste gepassioneerde instelling kom je verder in je vak, realiseer je mooie projecten en dwing je respect af van je collegae binnen en buiten je eigen organisatie.

Stadhuismuseum Zierikzee
Directeur-bestuurder

Lars Rustenburg (31)

Oorlogsmuseum Medemblik
Directeur

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als Oorlogsmuseum Medemblik maken we heel veel bijzondere en onvergetelijke momenten/ gesprekken mee met mensen die de oorlog nog hebben meegemaakt. Iets wat mij altijd zal bijblijven is dat wij gevraagd werden om voor de Canadese W.O.II Veteraan Jim Parks – die voor onze vrijheid gevochten heeft in o.a Friesland – het vervoer naar de herdenking in stijl te verzorgen met 1 van onze legervoertuigen: de Plymouth Staffcar DeLuxe. Het rijden naar de ophaalplaats ging vlekkeloos met de oldtimer van zo'n 80 jaar oud. Eenmaal daar aangekomen stapte Jim in en vertrokken we. Maar na zo'n 50 meter viel de motor uit en hij ging echt niet meer aan – ik heb me nog nooit zo geschaamd. Maar Jim zei lachend: dit gebeurde bij ons in de oorlog ook en hij beval zijn kleinzoon en reisbegeleiding om het voertuig te duwen, wat ze de halve route gedaan hebben, tot mijn vader een half uur later met de Willys Jeep ter plaatse kwam als vervangend vervoer.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Oorlogsmuseum Medemblik is een relatief jong museum wat als museum geopend is in 2019 en de museumstatus haalde eind 2022. Dit maakt dat wij ons nog behoorlijk in de ontwikkelfase bevinden. Tot 2 jaar geleden voerde we met een betaald team van 3 (ik, mijn vrouw en mijn zusje) alles zelf uit van rondleidingen geven en catering verzorgen tot scholen benaderen, collectie registreren en subsidies aanvragen. In de afgelopen 2 jaar zijn we doorgegroeid naar inmiddels 16 medewerkers (en inmiddels ruim 110 vrijwilligers) wat maakt dat ik als museumdirecteur inmiddels bijna alleen maar werk aan het museum in plaats van in het museum. Ik heb me het afgelopen jaar dan ook veel beziggehouden met het opzetten van nieuwe afdelingen samen met onze nieuwe collega's. Dit begint steeds meer te staan waardoor ik het komende jaar met veel passie verder ga met ons uitbreidingsplan van de huidige 3.000m^2 naar 6.000m^2 waardoor we o.a. van de huidige ruim 200 schoolklassen kunnen doorgroeien naar jaarlijks 700 schoolklassen en van de huidige 35.000 bezoekers naar totaal 100.000 bezoekers jaarlijks.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Dat is nogal een vraag, er zijn ruim 500 musea waar heel veel verschillen tussen zitten qua onderwerp, collectie en organisatiegrootte! Wat ik in de paar jaar heb geleerd dat ik nu met groot genoegen werkzaam ben in de museale sector, is dat je heel veel kunt leren van andere musea juist door de verschillen én dat collega's van andere musea er ook echt voor open staan ervaringen te delen. Je moet er alleen wel zelf actief naar vragen. Omdat het ons zoveel gebracht heeft inspireert én motiveert het ook om dit terug te doen en dat doen we dan ook. Zo hebben we inmiddels al 5 musea geholpen vanuit onze ervaring in het proces voor het worden van een geregistreerd museum en heb ik vorig jaar in Zeeland bij het Watersnoodrampmuseum voor een collectief van musea daar een presentatie gegeven over succesvol vrijwilligers werven en behouden. Ik wil daarom de volgende generatie museumprofessionals meegeven om zelf actief te vragen én zelf ook actief te delen, dat brengt ons als sector verder: samen staan we sterker!

Annemies Broekgaarden (66)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als Hoofd Tropenmuseum Junior ontvingen wij tijdens de tentoonstelling over het Ashanti koninkrijk in Ghana een klas uit de Bijlmer. Een van de kinderen was een teruggetrokken jongen die volgens de leerkracht moeite had met wennen in Nederland en psychische problemen had. We gaven hem een belangrijke rol in het interactieve bezoek en ik zag hem op een bepaald moment, ondergedompeld in de Ashanti cultuur, stralen. De juf was tot tranen geroerd. Hij kon trots zijn op zijn cultuur, op zijn rol. Voor dit jongetje heeft het museumbezoek verschil gemaakt. Misschien wel voor zijn leven.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het grootste deel van mijn professionele leven heb ik mij beziggehouden met betekenisgeving van kunst en cultuur voor mensen. Zowel bij het Tropenmuseum als het Rijksmuseum heb ik daaraan kunnen bouwen door het ontwikkelen van tentoonstellingen en programma's. Bij het Rijksmuseum heb ik de educatieve afdeling mogen ontwikkelen. Ik ben trots op het geweldige educatieteam en de afdeling Publiek & Educatie dat er staat. In mijn laatste jaar bij het Rijksmuseum ben ik vooral bezig met kennisdeling en het deelbaar maken van mijn kennis en ervaring.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Een museum is er voor het publiek. Wat ik wil doorgeven is het besef dat het verbinden van mensen met kunst en cultuur een gezamenlijke inspanning is waar inhoud, educatie, communicatie, onderzoek, publieksservice en faciliteiten op gelijkwaardige wijze gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn. Dit is een nieuw professioneel aandachtsgebied dat in 2018 in Melbourne is geïntroduceerd door een internationale groep museumprofessionals onder naam 'Audience Engagement'.

Rijksmuseum Amsterdam
Hoofd Publiek & Educatie
Adviseur Audience Engagement

Steven van Teeseling (56)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Met mijn ouders, hun vrienden en alle kinderen gingen we – eind jaren 70 – regelmatig naar het Kröller Müller Museum. Dat was zó magisch. Buiten picknicken in het park, op de witfiets door het bijna buitenaardse landschap, met knallen van het oefenterrein defensie op de achtergrond, en dan hele vreemde conceptuele kunst binnen, werk waar het leven vanaf spatte, ook al begreep ik er vaak geen snars van – het kwam wél binnen. Kunstenaars stonden er centraal. De beelden in de tuin, de fijne kantine. Ik heb er een liefde aan museumarchitectuur aan overgehouden, á la Wim Quist of in de stijl van Herman Hertzberger: de menselijke maat, de natuur altijd zichtbaar, veel hoekjes en bankjes en doorkijkjes: ruimte om de verbeelding zijn werk te laten doen.

Foto door Victor Wennekes

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik hoop over een paar jaar een nieuwe museum-entree te kunnen realiseren in de sprookjes-achtige ommuurde tuin bij het Luther Museum. Het wordt een prachtig tuinpaviljoen ontworpen door de jonge architect Jesse van der Ploeg. Een gastvrij en laagdrempelig, gelijkvloers ‘onthaal’ (zoals de Vlamingen dat zo mooi zeggen). Nodig om het groeiende aantal bezoekers op een genereuze manier te verwelkomen. Onze ‘onontdekte parel’ in de Amsterdamse Plantage-buurt wordt door steeds meer mensen gevonden. Ik ben er trots op dat we in twee jaar drie keer meer bezoekers hebben kunnen noteren! Ik hoop écht dat dit tuinpaviljoen gaat lukken – spannend.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik mocht in Venetië het paviljoen van het Vaticaan bezoeken: *The ear is the eye of the soul*. Daar zat voor mij alles in wat we in de toekomst nodig hebben: oog voor elkaar en de ander, een open hart, ruimte voor verbeelding, én een kritische blik. Ik hoop dat de volgende generatie de ruimte krijgt om na te kunnen denken over waar we vandaan komen en waar we naar toe gaan. Wat is het dat ons als mensen zo bijzonder maakt? Wat is menselijkheid, creativiteit, inspiratie, schoonheid. Het museum is zó’n fijne plek om het daar met het publiek over te kunnen hebben.

Luther Museum
Directeur

Judith van Meeuwen (58)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In 1996-1997 werkte ik bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) en was ik gedetacheerd bij de NMV voor de projectleiding van HollandMuseums, samen met Anton Nijboer van het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT, nu NBTC). Het project was geïnitieerd door wijlen Manus Brinkman, toenmalig directeur van de NMV. Het was de tijd waarin de afdeling Automatiseringsadviezen van het RKD de mogelijkheden van internet introduceerde bij musea in het land. HollandMuseums was de eerste centrale toegangspoort tot Nederlandse en buitenlandse musea en ging medio 1997 online. Bijzonder was de rubriek *Richt je eigen museumzaal in.* Bezoekers konden met hun favoriete museumobjecten een eigen virtuele museumzaal inrichten. Ook was er een kinder-hoek met een memoryspel. Deelnemende musea waren onder andere het Amsterdams Historisch Museum, het Mauritshuis, de Lakenhal, Museum Boerhaave, het Verzetsmuseum Overloon en het TextielMuseum Tilburg. Rond 1996 kwamen de eerste internetpagina’s van musea online. Een van de pioniers was het Teylers Museum, het oudste museum van Nederland. HollandMuseums was voor die tijd bijzonder, omdat niet alle musea expertise hadden op het gebied van het digitaliseren van objecten. Nu, een kleine dertig jaar later, is er een nieuw te ontginnen kennisterrein: artificial intelligence.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het vinden van goede meerledige kunstwerken en installaties, die bezoekers visueel aanspreekt, plezier verschaft, emoties oproept, en tegelijker-tijd spelenderwijs verdieping geeft.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Maak informatie over de objecten zo toegankelijk en veelzijdig mogelijk en biedt ze op verschillende niveaus aan en in verschillende vormen zodat iedereen ze kan bevatten.

Kunsthal KAdE
Curator

Elise van Melis (62)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een museumervaring die mij altijd zal bijblijven, is het moment waarop ik zag hoe bezoekers zich persoonlijk verbonden voelden met een object of verhaal uit de collectie, hoe ze opgaan in een verhaal, of onder de indruk zijn van de beweging van de machine (de zogenaamde historische sensatie van Huizinga). Juist die ontmoeting tussen erfgoed en persoonlijke herinneringen maakt musea bijzonder. Het laat zien dat een museum niet alleen kennis overdraagt, maar ook emoties, herkenning en nieuwe perspectieven oproept.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment houd ik mij vooral bezig met de vraag hoe we erfgoed toegankelijk en relevant kunnen houden voor een breed en divers publiek, zonder concessies te doen aan kwaliteit en zorg voor de collectie. We hebben net omvangrijke nieuwbouw gepleegd met een prachtig paviljoen naast het gemaal en er moet nog een verbindingsgang komen. Daarbij spelen samenwerking, duurzaamheid en het vinden van een goede balans tussen publieksbereik en behoud een belangrijke rol.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf nieuwsgierig en wees niet bang om buiten de traditionele kaders te denken. Musea zijn voortdurend in beweging en hebben professionals nodig die zowel zorgvuldig omgaan met erfgoed als openstaan voor nieuwe verhalen, nieuwe publieksgroepen en nieuwe manieren van samenwerken. Uiteindelijk draait het werk in musea om verbinding maken tussen mensen, geschiedenis en de samenleving van nu. En, vooral doorgaan!

Cruquius Museum
Directeur-bestuurder

Jolanda Postma (58)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Tijdens een van onze tweemaandelijks instaprondleidingen door De Wieger liep ik mee om foto's te maken. Onze museumgids vertelde over Hendrik Wiegersma, arts, kunstenaar en een markante persoonlijkheid. Een bezoeker vulde dat aan met een anekdote uit zijn eigen familie. Zijn vader had ooit een buurvrouw, naaister van beroep, met hevige buikpijn naar 'wonderdokter' Wiegersma gebracht. Zij moest zonder te kijken iets doorslikken en mocht weer naar huis. "Dat komt vanzelf weer naar buiten," zou Hendrik hebben gezegd. En inderdaad: weken later spuugde de vrouw een kluwen draadjes uit en was de pijn verdwenen. Volgens het verhaal had Wiegersma haar een spin laten inslikken die vervolgens alle draadjes van haar naaiwerk, dat zij altijd met de mond afhechtte en gaande de jaren had doorgeslikt, had verzameld. Waar of niet waar? Dat weten we niet zeker. Maar zulke anekdotes maken duidelijk waarom Hendrik Wiegersma nog altijd tot de verbeelding spreekt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In PR en communicatie is het eigenlijk altijd schakelen tussen deadlines, campagnes en nieuwe ideeën. We werken continu aan de promotie van tentoonstellingen, concerten, lezingen en andere activiteiten. Persberichten moeten op tijd de deur uit, advertenties en flyers moeten worden ontwikkeld en online houden we natuurlijk ook alle kanalen actueel. Dit jaar is extra bijzonder én extra druk, omdat De Wieger 50 jaar bestaat als museum. Daarom hebben we een uitgebreid jubileumprogramma samengesteld met mooie tentoonstellingen, maar ook een grote kunstveiling, workshops en muziekoptredens in de museumtuin en speciale winteractiviteiten. Het mooie aan werken voor een museum als De Wieger is de enorme afwisseling. Geen dag is hetzelfde. Juist die combinatie van kunst, geschiedenis, evenementen en publieksbeleving maakt het werk zo inspirerend.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea krijgen in de toekomst een steeds belangrijkere maatschappelijke rol. In een wereld die vaak snel en digitaal is, hebben mensen behoefte aan plekken waar ze kunnen vertragen, ontdekken en geïnspireerd raken. Recent onderzoek laat zien dat culturele activiteiten, zoals muziek, kunst en museumbezoek, een positieve invloed hebben op welzijn en gezondheid. Het vermindert stress en brengt bezoekers letterlijk in beweging. Juist die combinatie van rust, inspiratie en ontmoeting maakt musea zo waardevol. Mijn tip aan museummedewerkers van de toekomst is daarom: blijf nieuwsgierig naar je publiek. Denk niet alleen vanuit collectie en inhoud, maar ook vanuit beleving en toegankelijkheid. Durf samenwerkingen aan te gaan met andere sectoren, experimenteer met nieuwe vormen van publieksbereik en blijf zichtbaar, zowel online als offline. En schenk aandacht aan de menselijke kant. Persoonlijke verhalen, enthousiasme en gastvrijheid zorgen ervoor dat bezoekers geraakt worden en graag terugkomen.

Museum De Wieger
Medewerker PR & Communicatie

Christian Pfeiffer (38)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn museumervaringen beginnen, ik denk bij zoveel, bij mijn herinneringen als kind. Vooral de grote openluchtmusea, in binnen- en buitenland, en de Zaanse Schans waren voor mij hemelse plaatsen. De geur van teer, het gerommel met oude werktuigen, de sfeer van vroeger. Het voelde als een verplaatsing naar een andere tijd. Nog steeds probeer ik elk jaar een groot openluchtmuseum te bezoeken. Ik vind dat van alle musea nog steeds de meest essentiële van alle musea want daar worden verhalen verteld van gewone mensen in gewone tijden

Foto door RVDA

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het museum door de tijd sleuren, zoals zo mooi ook benoemd bij het jubileum van de Museumvereniging. Het is een van de meest treffende uitspraken die ik hoorde over mijn werk. Het is continu balanceren tussen ambitie, verwachtingen, wensen en de harde realiteit van beperkingen, en dan vooral op financieel vlak. Maar ook verhoogde regeldruk, protocollen en goede mensen zijn beperkingen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Juist door alle bovengenoemde zaken zou ik graag zien (en zeker voor de volgende generaties) dat we allemaal wat losser zouden worden. Dit speelt natuurlijk niet alleen in de museumwereld, maar overal. We leven in een tijd waarin we – en logisch ook – alles proberen te vatten in protocollen en regels. Voor een klein museum zoals wij is dat echter in toenemende mate een probleem. Meer en meer tijd en geld moet gaan naar zaken die niet meteen bijdragen aan het zichtbaar maken en bewaren van onze collectie, wat toch onze kerntaak is. Uiteindelijk ben ik bang dat we ons vastwerken in een moeras van regels en aanverwante zaken en gaan we over op een systeem dat nu nog vooral is gebouwd op vertrouwen naar een systeem dat controlerend is ingesteld. Helaas zie ik dus dat niet alleen voor musea, maar eigenlijk door de hele maatschappij. Misschien wat zware kost, maar ik wens de toekomstige generaties daar een tegengestelde beweging in toe!

Huizer Museum
Directeur

Liz Groen (36)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Dat was in 1996. Ik was zes jaar oud toen het Haags Gemeentemuseum (het huidige Kunstmuseum Den Haag) de tentoonstelling *Van Monet tot Matisse* organiseerde. Ik weet nog precies hoe ik de museumzaal binnenliep en daar voor het eerst de tuinen van Giverny zag. Het was de eerste keer dat ik me echt bewust was van het kijken naar kunst. Ik dacht alleen maar: kon ik maar in dat schilderij kruipen. De waterlelies, het bruggetje over het water, de kleuren en het licht. Ik was er compleet door overdonderd. Ik had bovendien het geluk dat allebei mijn ouders in het museum werkten. Daardoor ging ik na school regelmatig mee naar het museum en kon ik de schilderijen steeds opnieuw bekijken. Thuis bleef die fascinatie nog maandenlang doorgaan: ik knutselde urenlang waterlelies van crêpepapier. Ik was echt volledig begeesterd. Achteraf gezien was dat misschien wel het moment waarop mijn fascinatie voor kunst en musea is ontstaan.

Royal Delft Museum
Manager Museumcollectie & Tentoonstellingen

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment houd ik me voornamelijk bezig met de programmering van de tijdelijke tentoonstellingen. Dat is een ontzettend leuke, maar ook uitdagende functie. Steeds weer draait het om dezelfde vraag: hoe maak je een tentoonstelling die aansluit bij de collectie, relevant is binnen de huidige tijdsgeest én tegelijkertijd vernieuwend en spannend aanvoelt voor bezoekers? Daar komen veel afwegingen bij kijken en juist die zoektocht maakt het werk zo interessant. Het mooiste aan deze functie vind ik de creatieve vrijheid die ermee gepaard gaat: de mogelijkheid om nieuwe verhalen te vertellen. Tegelijkertijd is die vrijheid ook het lastigste onderdeel. Er zijn zoveel mooie verhalen, kunstenaars en invalshoeken dat kiezen soms bijna onmogelijk voelt.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik vooral zou willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals is: werk samen. Zoek actief de verbinding op met andere musea, kunstenaars, designers, makers en andere creatievelingen. Juist in die kruisbestuiving ontstaan vaak de meest verrassende ideeën en vernieuwende projecten. Deel ook wat er in je hoofd zit. Soms zijn ideeën nog onaf of voelen ze kwetsbaar, maar door ze uit te spreken krijg je waardevolle reacties en nieuwe inzichten waar je zelf misschien nooit op was gekomen. Mijn ervaring is dat een project daardoor echt naar een hoger niveau kan worden getild.

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Maaike en Sander

“Zichtbaarheid is waardevol, maar het moet ook aanzetten tot verdere stappen. Hoe zorg je dat inclusie niet bij symboliek blijft, maar doorwerkt in beleid en praktijk?”

Inclusie en representatie spelen een belangrijke rol in de manier waarop musea hun collecties, tentoonstellingen en publieksprogramma’s vormgeven. Maaike Rikhof, conservator moderne kunst bij het Frans Hals Museum, en Sander Aalbertsen, teamleider publieksservice bij Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek en oprichter van Night of Pride, delen vanuit hun verschillende rollen hun visie op dit thema. In dit duo-interview spreken zij over de plek van queer perspectieven in de museumpraktijk, het belang van herkenning en de vraag hoe musea ruimte kunnen bieden aan verschillende verhalen en ervaringen.

Maaike Rikhof is conservator moderne kunst bij het Frans Hals Museum, gespecialiseerd in kunst van rond 1900 vanuit een queer- en genderperspectief en mede samensteller van de tentoonstelling en publicatie The Art of Drag (2024). Sander Aalbertsen is teamleider publieksservice bij Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek, oprichter van Night of Pride in Enschede en bekend als zijn alter ego Roxy Diamond. Twee verschillende personen met verschillende rollen en achtergronden, maar met een gedeelde overtuiging: musea zijn geen neutrale plekken; de keuzes die je maakt zijn altijd betekenisgevend.

Een historische radar en een verloren weddenschap
De betrokkenheid van Maaike Rikhof begint bij de kunst zelf. Tijdens haar studie ontwikkelt ze een sterke interesse in sociaal geëngageerde perspectieven op kunst rond 1900. Maar het kantelpunt komt wanneer ze geconfronteerd wordt met verhalen die buiten de traditionele kunstgeschiedenis vallen. *"Ik stuitte op onderbelichte levensverhalen van vrouwen en kunstenaars die niet binnen de cisheteronorm pasten,"* vertelt ze. *"Dat gaf me een soort historische sensatie: het besef dat deze verhalen er altijd al zijn geweest."* Sindsdien werkt Maaike bewust aan het doorontwikkelen van wat ze zelf een 'historische queer radar' noemt: het zichtbaar maken van gelaagdheden in museumcollecties en in de kunstgeschiedenis.

Voor Sander Aalbertsen begint het juist buiten het museum, met een verloren weddenschap. *"Ik had helemaal niet de ambitie om drag te doen,"* zegt hij lachend. *"Maar toen ik eenmaal op het podium stond, merkte ik hoeveel creativiteit erin zit."* Zijn alter ego Roxy Diamond groeit uit tot een belangrijk onderdeel van zijn leven. Niet als rol, benadrukt hij, maar als een verlengstuk van zichzelf. *"Ik speel geen personage. Ik ben nog steeds mezelf, maar het voelt alsof je vrijer kunt spreken en andere onderwerpen kunt aansnijden."* Die persoonlijke betrokkenheid werkt door in hun professionele praktijk. Maaike onderzoekt hoe queer perspectieven zichtbaar gemaakt kunnen worden in historische collecties. Sander richt zich juist op de ervaring van bezoekers en hoe toegankelijk het museum daadwerkelijk is.

Over de tentoonstelling The Art of Drag (2024), die Maaike samen met haar collega, conservator hedendaagse kunst Manique Hendricks, heeft samengesteld en waarmee zowel historische als hedendaagse verbeeldingen van drag expliciet een plek kregen in het museum, zegt ze: *"We hadden ons voorbereid op weerstand, zowel extern als intern. We hebben vooraf bijvoorbeeld trainingen rond genderdiversiteit georganiseerd voor medewerkers, juist om goed beslagen ten ijs te komen."* Ze lacht. *"Maar de reacties bleken overwegend positief, zowel van binnen als van buiten de organisatie – ook vanuit bezoekers voor wie het onderwerp minder vanzelfsprekend is. Juist dat verraste ons: dat een publiek dat je misschien niet meteen associeert met drag of met queer thema's er toch voor openstond."*

Vanuit zijn werk in de publieksservice kijkt Sander vooral naar wat bezoekers daadwerkelijk ervaren in het museum, bijvoorbeeld tijdens initiatieven als de Regenboogdagen in Enschede, waarbij het museum letterlijk werd 'overgenomen' met dragoptredens, workshops en gesprekken. *"Representatie is pas geslaagd als bezoekers zichzelf terugzien,"* zegt hij. *"Niet alleen in wat er hangt, maar in de hele museum-ervaring."* Voor hem zit dat net zo goed in wie er aan de balie staat, hoe bezoekers worden aangesproken en welke ruimte er is voor ontmoeting en vragen. *"Juist die eerste laag bepaalt of iemand zich welkom voelt."*

Van incidenteel naar structureel
Toch ligt daar meteen ook een van de grootste uitdagingen voor de sector. Inclusie is nog te vaak gekoppeld aan specifieke momenten, zoals een tentoonstelling of een Pride-evenement, terwijl het volgens beiden structureel verankerd moet zijn. *"Het kan niet afhankelijk zijn van individuele medewerkers,"* stelt Maaike. *"Je moet dit borgen in beleid, in kennis en in middelen, zoals het vastleggen van onderzoekslijnen, het verankeren van queer perspectieven in een vaste collectiepresentatie, het realiseren van genderinclusieve toiletten, het aanbieden van transitieverlof aan werknemers en het herzien van categorisaties binnen je collectieregistratiesysteem."*

Volgens haar vraagt dat ook om een andere manier van kijken naar kennis zelf. *"Geleefde ervaring moet net zo serieus genomen worden als traditionele kunsthistorische kennis. Anders blijf je bepaalde verhalen missen."* Sander sluit zich daarbij aan en benadrukt dat inclusie zichtbaar moet zijn in alle lagen van het museum. *"Van de mensen die je bij de entree ontmoet tot de programmering en de samenwerkingen met communities."*

Een veranderend klimaat
Beiden zien dat de aandacht voor inclusie groeit in de museumsector. Tegelijkertijd speelt er een bredere maatschappelijke ontwikkeling die minder eenduidig is. Maaike wijst op een opvallende paradox. *"Meer mensen identificeren zich als LHBTQIA+, maar tegelijkertijd neemt de acceptatie op sommige plekken af, ook onder jongeren."* Musea hebben volgens haar juist daarom een belangrijke rol. *"Ze zijn instrumenteel in beeldvorming. De verhalen die je toont, doen ertoe: door te laten zien dat bijvoorbeeld trans-, genderdiverse en intersekse mensen er vroeger ook al waren en in de kunst gevierd werden, kun je bijdragen aan de 'historische legitimiteit' van die groepen in het nu."*

Sander benoemt een andere uitdaging: het bereiken van mensen die überhaupt niet naar het museum komen. *"Je bereikt vaak mensen die al openstaan voor dit soort thema's. Maar hoe bereik je de groepen daarbuiten? Dat vind ik misschien wel de grootste vraag."* Een eenduidig antwoord heeft hij niet. Wel ziet hij dat samenwerking met lokale gemeenschappen en het organiseren van laagdrempelige publieksactiviteiten kan helpen om nieuwe bezoekers binnen te krijgen. Maaike voegt daaraan toe dat juist jongeren en educatie daarin een sleutelrol spelen. *"Al is het maar via een paar museumbezoeken per jaar met school," zegt ze, "dan kun je andere perspectieven laten zien."*

Zichtbaarheid en verantwoordelijkheid

Tijdens WorldPride Amsterdam 2026 neemt de sector voor het eerst gezamenlijk deel aan de activiteiten: aan de Pride Walk en tijdens de Canal Parade met een museumboot: We Are All Works of Art. Zichtbaarheid van de sector zelf zien beiden als een belangrijk signaal. *"Als sector moet je laten zien waar je voor staat," zegt Sander. "Het voelt eigenlijk als vanzelfsprekend dat je daarin zichtbaar bent."*

Maaike ziet die zichtbaarheid vooral als beginpunt. *"Het is waardevol, maar het moet ook aanzetten tot verdere stappen. Hoe zorg je dat inclusie niet bij symboliek blijft, maar doorwerkt in beleid en praktijk?"* Het idee dat musea 'neutraal' zouden moeten zijn, wijzen zij beiden resoluut van de hand. *"Neutraliteit bestaat niet,"* zegt Maaike. *"De keuzes die je maakt zijn altijd betekenisgevend."* Sander vult aan: *"Door niets te doen, maak je óók een keuze."*

Geschiedenissen die dreigen te verdwijnen

Dat het vertellen van verhalen ook een kwestie van urgentie is, blijkt uit de voorbeelden die ze aandragen. Sander wijst op de aidscrisis en de kunst die daaruit voortkwam. *"Bij jongere generaties verdwijnt die kennis. Terwijl die geschiedenis essentieel is voor het begrijpen van waar de queer community vandaan komt."* Maaike pleit voor meer aandacht voor stemmen die nog steeds ondervertegenwoordigd zijn. *"Kunstenaars die trans- en intersekse ervaringen zichtbaar maken, verdienen meer ruimte. Juist omdat de rechten van deze mensen steeds meer onder druk komen te staan."*

Een opdracht voor de toekomst

Als het aan hen ligt, ziet de museumsector er over tien jaar anders uit. *"Dat queer perspectieven, in al hun gelaagdheid, geen apart 'thema' meer zijn,"* zegt Maaike, "*maar vanzelfsprekend onderdeel van hoe we naar kunst en geschiedenis kijken."* Sander knikt. *"En dat iedereen zich welkom voelt. Niet als uitzondering, maar als norm."*

In een sector die al honderd jaar in ontwikkeling is, onderstreept hun gesprek hoe urgent verdere verandering nog altijd is. Misschien is dat wel de grootste opdracht voor de komende eeuw: blijven bevragen, blijven openen en actief ruimte maken voor verhalen waarin meer mensen zichzelf kunnen herkennen.

–

Noot van de redactie: per 1 september 2026 is Maaike werkzaam als Research Associate Queerness bij het Rijksmuseum in Amsterdam.

De foto's zijn gemaakt in de tentoonstelling *Many Loving Arms* van Bas Kosters in Rijksmuseum Twenthe in Enschede.

Marieke van Os-Lustig (40)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Tijdens een rondleiding met leerlingen van het praktijkonderwijs richting horeca was de spanningsboog ver te zoeken. Alle kleine Coorte schilderijtjes in het Mauritshuis, waar ik ze toen een museumworkshop gaf, interesseerde ze heel weinig. Ze hadden geen vragen, reageerde niet op mijn vragen en gaven geen reactie. Als snel waren we uitgekeken en pakte ik in de rondleiding ook alle andere prachtige schilderijen mee, die niets met het thema te maken hadden, om ze maar bezig te kunnen houden. De daaropvolgende workshop met proeven liep wel goed, dat paste meer in hun straatje. Een ruime maand later werden de educator, de andere museumdocent en ik uitgenodigd om de school voor een 8 gangen kunst diner met presentatie van de leerlingen. Tussen elke gang moesten ze vertellen wat ze geleerd hadden. Met samengeknepen billen zat ik daar, want ja, het puttertje en meisje met de parel hebben niets met eten te maken. Het eten was fantastisch, net als de presentaties, foutloos was het niet, Hugo de Groot en Karel de Grote hadden van plaats gewisseld in één van de verhalen. Maar ze waren ontzettend trots op wat ze allemaal wisten en gezien hadden. Wat mij bijblijft van deze ervaring is dat, ook al reageert een klas niet, of weinig, het verhaal niet helemaal aansluit, je weet nooit wat er in deze hoofden om gaat en wat leerlingen mee naar huis nemen. Helaas krijg je daar weinig van terug, maar ik geloof dat er altijd wel een verandering plaats vindt na een museumbezoek.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Hoe we ervoor kunnen zorgen dat een museumbezoek aansluit bij de verwachtingen van leerlingen, docenten en het museum zelf. Cultuur en geschiedenis zijn niet alleen voor vermaak, maar ook om te leren voor de toekomst en hoe kunnen we blijven zorgen dat jongeren dit ook zien.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Kijk door de houding van leerlingen heen. Houd in de gaten wat een prachtige collecties we hebben in Nederland en welke mooie verhalen er achter schuil gaan.

Maritiem Museum Rotterdam
Senior Educator

Nikkie Herberigs (45)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In een tentoonstelling over protest die ik een tijd geleden maakte, zat een werk van Tina Farifteh dat me diep raakte. Het bestond uit foto's van Iraanse schoolmeisjes die, in een kwetsbaar maar krachtig gebaar, hun lange haar fotografeerden als vorm van protest. Het werk bleef niet stil aan de muur hangen – het ging leven in ons educatieprogramma.

Het werd een belangrijk gespreksonderwerp in ons educatieprogramma. Jonge meiden en jongens werden vragen gesteld en reageerden erop. Wat er dan ontstaat vind ik heel bijzonder. En geeft ook de kracht van educatieprogramma's in musea aan. Dat vind ik misschien wel het meest bijzondere – die ruimte waar herkenning, verwondering en gesprek samenkomen.

Voor mij zit daar ook de kracht van kunst. Het maakt je geest leniger. Door mijn eigen weg via de kunstacademie en kunstgeschiedenis voel ik hoe mijn blik op de wereld is verruimd. Ik merkte hoe mijn eigen nieuwsgierigheid werd geprikkeld: ik ging anders kijken en stelde meer vragen. Sindsdien neem ik die les mee: een museum is voor mij op zijn best wanneer het niet alleen vertelt, maar ook nieuwsgierig en empathisch maakt en verbindt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt in mijn werk als conservator is hoe we tentoonstellingen kunnen ontwikkelen die toegankelijk en relevant zijn voor iedereen. Niet alleen in wat we laten zien, maar vooral in hoe we verhalen vertellen en welke perspectieven we centraal stellen. Dat is best ingewikkeld: het zijn onrustige tijden waarin onze zeggingskracht en autonomie extra belangrijk is.

Tegelijk zitten we als museum nu midden in een verbouwing, die juist de kans biedt om die inhoudelijke ambities te versterken. De fysieke vernieuwing helpt ons om drempels te verlagen en ruimtes te creëren die uitnodigend zijn voor verschillende groepen. Toegankelijkheid speelt daarin een centrale rol: ik zou het mooi vinden als meerdere stemmen zichtbaar worden en dat bezoekers zich kunnen herkennen in de verhalen die we presenteren.

Daarnaast blijft het verbinden van het lokale met het nationale belangrijk. Door samen te werken met lokale gemeenschappen en hun verhalen te verweven met bredere ontwikkelingen, ontstaan tentoonstellingen die verbinding aangaan, en juist dat maakt het werk zo inspirerend.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Aan de volgende generatie museumprofessionals zou ik vooral nieuwsgierigheid willen meegeven: blijf vragen stellen, ook als iets vanzelfsprekend lijkt. Juist die open blik helpt om nieuwe perspectieven te ontdekken en ruimte te maken voor verschillende verhalen. Maar ook: verbreedt je blik naar wat er buiten de grote steden en de Randstad gebeurt. In kleinere dorpen en steden vinden namelijk ook volop inspirerende en waardevolle ontwikkelingen plaats binnen kunst en erfgoed. Wees niet bang voor verandering, maar zie het als een kans om te vernieuwen en betekenisvoller te worden. Een museum wordt sterker wanneer het geworteld is in zijn omgeving, maar tegelijkertijd deel uitmaakt van bredere maatschappelijke en culturele ontwikkelingen.

Museum Helmond
Conservator

Freerk Bokma (62)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

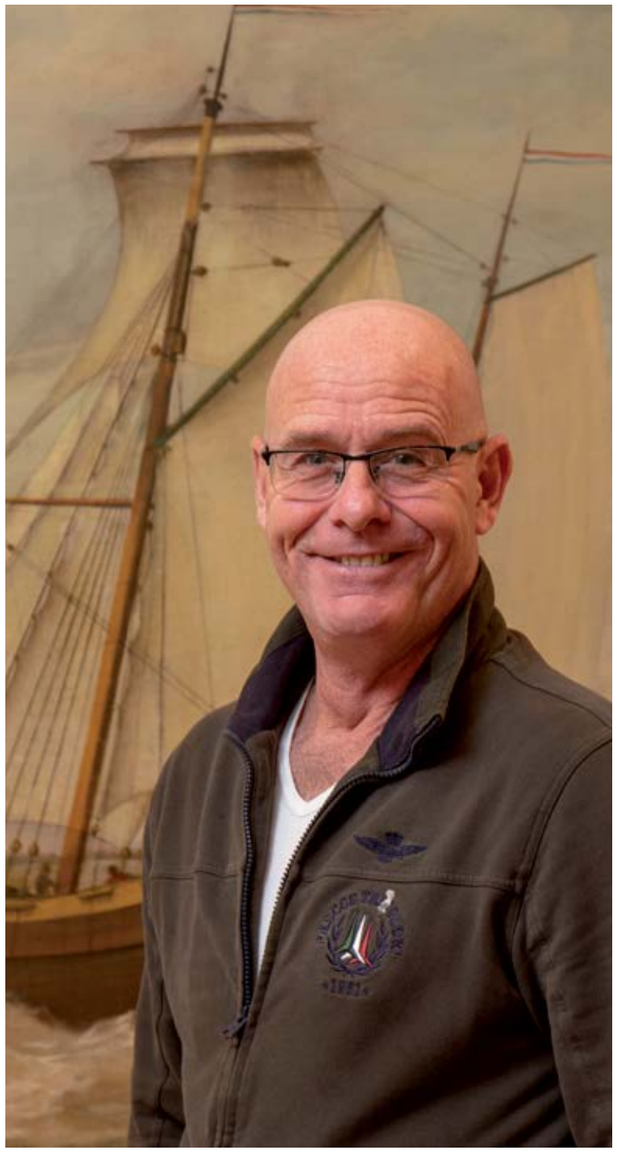
Ik heb pasgeleden migratiemuseum Fenix in Rotterdam bezocht, dat vond ik heel indrukwekkend. Het gebouw zelf, de omvang ervan, maar vooral ook het gevoel van verbinding dat uit de werken daar spreekt. We moeten het met z'n allen doen hier op deze wereld. Iedere kunstenaar geeft zijn eigen invulling aan hoe verschillende culturen met elkaar verbonden zijn. En de 'glijbaan' is echt fenomenaal.
Dat iemand zoiets kan bedenken, ontwerpen en dan ook nog uitvoeren. Daar kan ik echt van genieten!

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik denk vooral graag na over de tentoonstellingen die we maken, en hoe ik die ga opbouwen.
Ik verdiep met in het onderwerp en dan gaan meteen de raderen al draaien. Er vormt zich dan een tekening in mijn hoofd, die ik uitwerk in een ruwe schets. En dan ga ik meestal al bouwen.
Ik werk graag alleen, want gaandeweg het proces kom ik ook op andere gedachten en dan stel ik mijn plan bij. Zo kunnen werken, motiveert mij enorm. Over vijf jaar ga ik met pensioen, maar ik verslap niet. Ik wil echt blijven bijdragen. En ik merk dat ik soms ook al aan het nadenken ben over hoe ik na mijn pensioen verder ga. Ik hoop dat ik dan as vrijwilliger ook nog veel voor het museum kan betekenen!

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

De wereld verandert continu, mensen veranderen, denkwijzen veranderen. Mijn advies aan volgende generaties is: Blijf vernieuwend denken, en neem ook altijd het verleden mee. Want dan kun je zoveel leren en verbeteren.

Fries Scheepvaart Museum
Collectie- en gebouwenbeheer, Tentoonstellingsbouw & Fotografie
Ik noem mezelf altijd 'De Haarlemmerolie'

Evelien Wieling (27)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De museumervaring die me altijd zal bijblijven, is eigenlijk niet een enkel bezoek op zichzelf, maar de vele museumbezoeken uit mijn kindertijd. Mijn vader had de bijzondere gave om met zichtbaar enthousiasme verhalen te vertellen over wat we zagen. Niet als een gids die feiten opsomde, maar als iemand die oprecht gefascineerd was en die verwondering wist over te brengen. Musea werden hierdoor plekken waar geschiedenis, kunst en ideeën echt tot leven kwamen. Als ik nu door een museum loop, denk ik daar nog vaak aan terug. Die bezoeken hebben niet alleen mijn liefde voor musea aangewakkerd, maar ook mijn overtuiging dat een museum de beste plek is om met andere ogen naar de wereld te kijken.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt, is de vraag hoe we als museum relevant kunnen blijven voor een steeds diverser en sneller veranderend publiek. Musea hebben een belangrijke maatschappelijke rol, maar die rol kunnen we niet als vanzelfsprekend beschouwen. We moeten voortdurend nadenken over wie we bereiken, wie zich welkom voelt en welke verhalen we vertellen.

Tegelijkertijd zie ik daarin juist een enorme kans. Mensen zijn op zoek naar betekenis, ontmoeting en verdieping, en musea kunnen die ruimte bieden. De uitdaging is om traditie en vernieuwing met elkaar te verbinden: het erfgoed dat we beheren zorgvuldig bewaren, terwijl we ook nieuwe vormen vinden om het toegankelijk en herkenbaar te maken voor de volgende generaties. Dat vraagt om nieuwsgierigheid, samenwerking en soms ook om het loslaten van oude vanzelfsprekendheden. Juist die zoektocht maakt mijn werk zo interessant.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wellicht een cliché: blijf nieuwsgierig! Naar de collectie, naar de geschiedenis achter de objecten, maar vooral naar de mensen voor wie je het museum inricht. Een museum draait niet alleen om wat je bewaart, maar ook om de verbinding die je weet te leggen.

Daarnaast hoop ik dat zij het vertrouwen hebben om nieuwe wegen te verkennen. De museumwereld verandert voortdurend en elke generatie brengt nieuwe perspectieven mee. Dat is geen bedreiging voor het museum, maar juist een verrijking. Onderwerpen mogen best maatschappelijk schuren; het helpt ons de omgeving beter te begrijpen. Tegelijkertijd vraagt het werk ook om zorgvuldigheid. Musea beheren verhalen en collecties die vaak veel betekenis hebben voor mensen en gemeenschappen. Vernieuwen is belangrijk, maar luisteren en respect tonen zijn dat net zo goed. Die balans zou ik graag doorgeven.

Stedelijk Museum Coevorden
Directeur

Loïs Geerlings (28)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als 15-jarige begon ik als Blikopener bij het Stedelijk Museum Amsterdam. Nog steeds start ieder jaar een groep jongeren (Blikopeners), om vanuit hun blik het museum te adviseren en hun peers aan te zetten tot bezoek. Ik kreeg er een rondleiding door mede tieners, de bekende 'Blikopener speedtour'. Zij vertelden met zoveel passie over de werken die er hingen dat ik een compleet andere kijk op kunst kreeg. Zo vertelde ze over het zwarte vierkant van de Russische schilder Kasimir Malevich. Hoe hij dat werk als toppunt van de hele kunstgeschiedenis zag en het liefst de rest wilde vernietigen. Als relatieve buitenstaander zag ik slechts een zwart vierkant op een wit vlak. Door hun bevlogenheid en het verhaal van die gekke Malevich, die na het creëren van het werk zelf zo overdonderd was dat hij dagenlang niet at, kreeg het werk voor mij een nieuwe betekenis. Sindsdien kijk ik met andere ogen naar kunst.

Foto door Anne Laureen Fotografie

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Als Hoofd Marketing & Communicatie hou ik me voornamelijk bezig om zoveel mogelijk mensen aan te moedigen Museum Kranenburgh te bezoeken. Het is een fantastisch museum met een geweldige beeldentuin en hoogwaardige tentoonstellingen. Doordat het een relatief jong museum is (pas sinds 2013 in de huidige vorm) valt er nog veel te winnen aan naamsbekendheid. We timmeren hard aan de weg om meer mensen kennis te laten maken met ons mooie museum. Afgelopen jaar ben ik bezig geweest met een nieuwe website, om beter uit te dragen wat voor moois het museum in petto heeft, zowel van binnen als vanbuiten. Dit jaar hopen we onze collectie digitaal te ontsluiten, zodat mensen kunnen zien wat voor mooie werken er in Bergen zijn gemaakt door kunstenaars van de Bergense School. Daarnaast leggen we verbanden met kunstenaars van nu, die ook vandaag de dag nog door het landschap van Bergen geïnspireerd worden.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Werken in een museum is het leukste en meest inspirerende wat er is! Ik zou zeker aan de volgende generatie museumprofessionals doorgeven om de samenwerking op te zoeken. Museum Kranenburgh is relatief klein, dus als ik wil sparren met een collega over marketing bel ik een van de collega's in de museumwereld op. Iedereen staat ervoor open om elkaar te helpen. Daarnaast: vergeet niet te genieten van het grootste voordeel van in museum werken; het museum bezoeken. Ik zorg er zelf voor dat ik elke dag even een rondje loop in de tentoonstellingen of de beeldentuin. Dit is echt even mijn oplaadmomentje. Ik maak altijd even een praatje met de collega's op de vloer, en zie elke keer weer wat nieuws of iets dat inspireert. Zo zie ik bijvoorbeeld verbeteringen voor de routing, of bedenk ik nieuwe ideeën voor campagnes ter promotie van het museum.

Museum Kranenburgh
Hoofd Marketing & Communicatie

Laura Brown (50)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De paleisopening in 2022 en de grote opening in 2023. Beide ervaringen waren bijzonder om mee te maken. De openingen waren op professioneel vlak spectaculair: gewenste media-aandacht, en meer! Maar ook mooie interviews, gesprekken en shows. Wat we voor ogen hadden en hadden uitgewerkt, gebeurde. Achter de schermen en tijdens de openingen gebeurde er veel tegelijkertijd, toch was de saamhorigheid voelbaar. Dat vergeet je niet snel.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het kan niet anders dan dat in mijn vakgebied de (wereld)politiek in de gaten hou – wat gebeurt er om ons heen en wat is de impact op collecties, musea en mensen. Mensen zijn op zoek naar ankers; hoe kunnen we die bieden in een museum zoals Paleis Het Loo? Maar ook hoe brengen we echtheid en hoe vertalen we de 300 jaar geschiedenis naar het verhaal van nu – in een medialandschap dat elke week verandert?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Zoals ik het zie, beheren en behouden we niet alleen gebouwen en collecties maar ook een geheugen. Hoe resoneren de verhalen die je kent uit de geschiedenis vandaag? Wees niet bang voor relevantie. En vooral; heb plezier in je werk en waar je werkt.

Paleis Het Loo
Manager Media

Mandy Taylor-Slangewal (52)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In februari 1987, tijdens de actiedagen om het Openluchtmuseum te behouden, was ik 13 jaar oud en woonde ik tegenover het museum. Die dagen staan me nog altijd helder voor de geest. Het was één grote verkeerschaos, maar vooral een indrukwekkend bewijs van hoeveel het museum voor mensen betekende. Over één ding leek iedereen het eens: het museum mocht absoluut niet sluiten! Mijn vader opende ons huis voor de 'actievoerders'. Aan onze keukentafel werd koffie uit een ouderwetse thermoskan, broodjes uitgedeeld en sigaretten gerookt. Mensen konden even opwarmen, uitrusten en gebruikmaken van het toilet voordat ze weer naar huis gingen. Juist daar, tussen onbekenden die dezelfde passie deelden, ontstonden de mooiste gesprekken. Gelukkig heeft toenmalig minister Brinkman zijn zin niet gekregen...

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Werving, selectie en HR gerelateerde zaken.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Dat (immaterieel) erfgoed de verbinding vormt tussen verleden, heden en toekomst. Niet alleen door historische gebouwen en voorwerpen te bewaren, maar ook door verhalen, tradities en ambachten levend te houden. Zo helpen we volgende generaties te begrijpen waar we vandaan komen, welke normen en waarden ons hebben gevormd en hoe we met de uitdagingen van vandaag en morgen kunnen omgaan.

Nederlands Openluchtmuseum
HR medewerker/Recruiter

Janneke Goschalk (47)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Frick Collection in New York. Ik had nog een paar uurtjes voor ik weer terug naar Nederland vloog en schoot nog even dit museum in. Wat een collectie! Rembrandt, Vermeer, Ingres, Turner, Renoir en van Ruisdael en nog veel meer. Klein en smaakvol museum in het prachtige oude woonhuis van Henry Clay Frick (1849-1919) met binnentuin met fontein. Een juweeltje midden in de drukte van de stad naast Central Park.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Hoe kunnen we het verhaal over weerbaarheid goed en duidelijk vertellen aan ons publiek. Forteiland Pampus, UNESCO werelderfgoed en onderdeel van de Hollandse waterlinie, is gebouwd om Nederland te beschermen tegen aanvallen van buiten en binnen een beschermende kring zelfredzaam te zijn. Dat doet pampus nog steeds met een innovatief en uniek energiesysteem. Een eiland dat nog steeds zelfvoorzienend is en waar aanbod van wind- en zonne-energie de vraag bepaalt.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Verlies de geschiedenis nooit uit het oog, blijf actief betrokken bij het heden en durf verder de toekomst in te kijken!

Forteiland Pampus
Directeur

Arja van Veldhuizen (66)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Dan denk ik aan de (vele) bijzondere ontmoetingen met bezoekers, die me ineens anders laten kijken. Bijzondere mensen en bijzondere verhalen bij wat ze zien. Zoals drie oudere dames die bijna ìn een foto kruipen van het voormalige pensionaat in Woerden. Ze blijken elkaar daarvan te kennen, hebben altijd contact gehouden. Nu halen ze herinneringen op aan dat strenge pensionaat. Het gesprek is intens en ze zijn zelf verbaasd over hoe dat verschilt per persoon: traumatisch voor de een, een bevrijding van 'thuis' voor de ander.

Wat me ook bij zal blijven is groep 3 op bezoek in Museum Willet-Holthuysen, lang geleden. We zitten in een kring in de blauwe kamer. Een jongetje wijst me terecht: dit kan helemaal niet oud zijn, want de kamer is blauw. 'Hoezo?', vraag ik. 'Nou, vroeger was alles zwart-wit, dat heb ik zelf gezien. Dus dit kan niet van vroeger zijn'.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het depot is mijn hoofdpijndossier op dit moment. Het huidige depot voldoet niet en we moeten er binnenkort uit. We trekken er al twee jaar hard aan, maar alle routes lopen tot nu toe dood. Verder kenmerkt het werk als directeur van een kleiner museum zich door een grote variëteit aan werkzaamheden. Van gesprekken met wethouder en contact met de alarm-meldcentrale tot het bestellen van nieuwe handdoekrollen voor de WC aan toe. En natuurlijk het voorbereiden van nieuwe en afhandelen van oude exposities, met partners in de gemeente en daarbuiten. Elke dag gebeurt er wel iets wat je niet had kunnen voorzien. De ongeveer 80 vrijwilligers alleen al zorgen voor een eigen dynamiek. Never a dull moment in Stadsmuseum Woerden!

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Houd contact met 'de vloer', medewerkers en bezoekers/gebruikers. Daar haal ik mijn drive vandaag, daarvoor doe je het. Hoe vaak komt het niet voor dat we 'te druk' zijn en achter het scherm blijven zitten? 'Te druk' is ook het argument dat ik mijn werkzame leven lang al hoor van collega's om niet deel te nemen aan studiedagen of netwerkbijeenkomsten met museumcollega's en samenwerkingspartners. Dit soort ontmoetingen geven mij juist nieuwe inzichten èn energie, ik gun dit iedereen.

Natuurlijk raad ik elke museumprofessional aan om lid van ICOM te worden èn actief deel te nemen aan de international committees, met vakgenoten. Zoek dan niet direct één op één toepassingen voor je eigen werkplek, maar luister en kijk met open blik. Bij mij werkt het als een spiegel, je kijkt anders naar je eigen werk. Laat je inspireren door die boeiende collega's uit de hele wereld!

Stadsmuseum Woerden
Directeur

Sanne ten Brink (46)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Dat was in 2004, toen ik werk van James Turrell en Pipilotti Rist zag in MoMA PS1. Voor het eerst voelde ik dat ik niet naar kunst keek, maar er middenin terechtkwam. Bij Turrell leek er eerst niets te gebeuren, totdat licht, ruimte en tijd ongemerkt mijn waarneming begonnen te sturen. Rist trok me met haar "schreeuw" video de vloer, en ook haar wereld in. Toen ik weer buiten stond, realiseerde ik me hoe tof het is om even tijdelijk onderdeel te worden van een kunstwerk.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat me bezighoudt is hoe kunstenaars zich nog echt vrij kunnen uitspreken in een wereld die steeds harder en complexer wordt. Er lijkt minder ruimte voor nuance, twijfel of verbeelding, terwijl kunst juist de ruimte kan bieden om dingen vanuit een ander perspectief te bekijken. Ik vraag me af hoe kunstenaars maatschappelijk relevant kunnen blijven en hoe we ruimte blijven maken voor stemmen die niet meebewegen, niet pleasen en zich niet laten dempen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Houd lef en moed!

Brutus
Directeur

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Hans en Christian

“Wat we bewaren, bepaalt hoe we later naar onze samenleving kijken.”

Wat we bewaren, bepaalt mede hoe we later naar onze samenleving kijken. Maar wat maakt een object museumwaardig, wie bepaalt wat bewaard blijft en hoe verandert het vak? Hans Piena, conservator bij het Nederlands Openluchtmuseum en professor aan de Vrije Universiteit Amsterdam, en Christian van Houwelingen, collectie- en onderzoeksmedewerker bij het Nationaal Onderwijsmuseum en winnaar van de Museum Talentprijs, gaan hierover met elkaar in gesprek. Vanuit hun verschillende ervaringen kijken zij naar veranderend collectiebeleid, de betekenis van persoonlijke verhalen en de toekomst van het museumvak.

Hans Piena, conservator bij het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem en professor bij de Vrije Universiteit Amsterdam namens het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG), een ervaren stem in het veld, en Christian van Houwelingen, collectie- en onderzoeksmedewerker van het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht en recent winnaar van de Museum Talentprijs, gaan met elkaar in gesprek over collecties, veranderingen in het vak en de toekomst van het museum.

Wie een museumcollectie ziet als een stille rij objecten achter glas, vergist zich. Achter ieder voorwerp schuilt een keuze: wat bewaren we, wat laten we los, en wie bepaalt eigenlijk wat ‘museumwaardig’ is? In een sector die al 100 jaar verweven is met de samenleving en steeds nadrukkelijker ook met elkaar, ontstaan nieuwe vragen over bewaren, presenteren en betekenis geven.

Een vak dat begint bij fascinatie

Christian beschrijft zijn liefde voor erfgoed als iets dat al vroeg begon: hij groeide op met museumbezoek en raakte gefascineerd door de kracht van objecten om grote verhalen te vertellen. *"Met kleine objecten kun je een grote geschiedenis vertellen,"* zegt hij. Juist een beschadigd, ogenschijnlijk waardeloos voorwerp kan, mits het verhaal bekend is, opeens veranderen in een venster op een tijdperk. Hij noemt bijvoorbeeld een schoolplaat met waterschade: op zichzelf niets bijzonders, maar afkomstig uit een klaslokaal dat tijdens de watersnoodramp van 1953 onder water stond, wordt het een document van nationale geschiedenis.

Hans' route naar het museum liep via een andere hoek: archeologie en restauratie. Hij volgde een opleiding meubel- en interieurrestauratie en werkte jarenlang in de praktijk, onder meer aan uiterst bijzondere stukken, zoals een houten wagen uit circa 1500 voor Christus. Uit Armenië, die hij zelf conserveerde. De liefde voor het materiële object en het vakmanschap bleef, maar gaandeweg verschoof zijn focus. Hij wilde niet langer alleen repareren wat kapot was, maar vooral begrijpen wat objecten over mensen kunnen bewaren. vertellen en hoe musea dat verhaal kunnen bewaren.

zichtbaar in de veranderingen in schoolbanken, leermiddelen en pedagogiek.

Hans herkent dat. Het Nederlands Openluchtmuseum zorgt, als 'het museum van het dagelijks leven', voor ongeveer 155.000 objecten. Maar waar het museum vroeger vooral passief verzamelde – wachten tot mensen zelf met voorwerpen aanklopten – is de afgelopen decennia een grote omwenteling gekomen. Hans schetst het beeld van een museum dat jarenlang vooral 'de naaimachine en de trouwjurk' binnenkreeg: de mooie, keurige objecten waar mensen trots op zijn. Het gevolg: een collectie die veel vertelt over wat mensen willen laten zien, maar weinig over wat ze liever verborgen houden.

Daarom werd het beleid radicaal: het museum moest zelf de samenleving in. Niet alleen om nieuwe doelgroepen te bereiken, maar ook om een volledige, eerlijker beeld van Nederland te bewaren. Zo verzamelt het Openluchtmuseum tegenwoordig actief bij groepen die zelden in musea komen: daklozen, klusjesmensen, kraamverzorgsters en, heel bewust, ook sekswerkers. Het doel is niet sensatie, maar representatie: *"We hebben het in 110 jaar nog nooit over seks gehad," zegt Hans, "terwijl het een onderwerp is dat iedereen raakt."*

Van voorwerp naar ensemble: het verhaal wordt de collectie

Eén van de opvallendste ontwikkelingen die Hans beschrijft is de verschuiving van losse objecten naar ensembles: niet één voorwerp, maar een samenhangend geheel dat iemands leven vertelt. Bij zulke verwervingen wordt letterlijk álles meegenomen: kleding, tassen, gebruiksvoorwerpen, documenten, maar vooral ook het persoonlijke verhaal. En dat verhaal komt niet langer van de conservator, maar van de maker of gebruiker zelf. Het museum is daarmee minder sturend geworden en meer faciliterend: de eigenaar schrijft en het museum bewaart.

Christian herkent dat vanuit zijn eigen praktijk: hij werkt graag met citaten en persoonlijke perspectieven. In tentoonstellingen wil hij het menselijk verhaal vooropzetten: waarom maakte iemand dit object, wat was het doel, welke overtuiging zat erachter? Dat maakt een tentoonstelling volgens hem niet alleen informatiever, maar ook geloofwaardiger: het voorkomt dat musea betekenissen opleggen die de gebruiker nooit zo bedoeld heeft. Tegelijk ziet hij een valkuil: het verlangen om te veel informatie te geven. 'Het boek aan de muur' noemt hij dat; tekst die niemand leest, maar wel ruimte inneemt.

Twee collecties, twee werelden

Het Nationaal Onderwijsmuseum beheert een indrukwekkende collectie van meer dan 325.000 objecten. Die breedte komt voort uit het Nederlandse onderwijssysteem, waarin verschillende onderwijsrichtingen hun eigen materialen en cultuur ontwikkelen: van katholiek tot hindoeïstisch, van Dalton tot Montessori. Het museum verzamelt alles: schoolagenda's en schriften, schoolmeubilair, schoolplaten, textielhandwerken én beleidsstukken. Christian noemt het een collectie waarin je letterlijk de ontwikkeling van het denken over kinderen kunt terugzien: van het kind als 'mini-volwassene' naar het kind als leerling met eigen behoeften,

Van zolder tot CC NL: professionalisering en nieuwe rollen
Hans beschrijft hoe de sector ingrijpend veranderde sinds hij begon. Depots lagen vroeger letterlijk op zolders, zelfs bij grote musea. Klimaatbeheersing was minimaal; schade was eerder regel dan uitzondering. De grote ommekeer kwam met het Deltaplan voor het Cultuurbehoud en het groeiende besef dat restauratie alleen niet genoeg is: musea moesten preventief gaan werken.

Daarmee ontstond ook een nieuwe professionele laag: de behoudsmedewerker, collectiebeheerder of behoudsmanager – een rol die volgens Hans cruciaal werd omdat de taak te groot werd voor alleen conservatoren en restauratoren. Nu is in veel musea het behoud en beheer grotendeels in handen van deze gespecialiseerde functies, in samenwerking met conservatoren.

Christian ziet dezelfde realiteit, maar in een ander tempo en onder andere omstandigheden. Het Onderwijsmuseum werkt met een klein team: drie mensen zijn verantwoordelijk voor collectie, registratie en tentoonstellingen, ondersteund door ongeveer twintig collectievrijwilligers. Op dit moment richt Christian zich vooral op digitalisering, de overstap naar een nieuw registratiesysteem en het openbaar maken van collectiegegevens via websites en platforms. Digitalisering is daarbij niet alleen een technische stap, maar ook een manier om samenwerking en toegankelijkheid te vergroten.

Wat brengt de toekomst? Technologie én samenwerking
Als de heren vooruitkijken, liggen de accenten opvallend dicht bij elkaar. Christian verwacht dat techniek, bijvoorbeeld AI, steeds meer kan ondersteunen bij herkenning en beschrijving van objecten. Maar hij benadrukt dat de menselijke rol essentieel blijft: betekenis geven, keuzes maken, context begrijpen. Wel ziet hij dat publieksdeelname steeds belangrijker wordt: bezoekers en betrokkenen zullen vaker hun eigen interpretaties en verhalen toevoegen, en dat wordt onderdeel van de collectie zelf.

Hans kijkt op systeemniveau: hij ziet kansen voor een museumsector die beter op elkaar afstemt. Nu steeds meer collecties digitaal ontsloten worden, wordt zichtbaar waar instellingen overlappen en waar hiaten zitten. Dat biedt ruimte voor efficiëntere taakverdeling en bewuster collectiebeleid. Musea werken al samen in behoud en beheer, maar Hans hoopt dat er ook meer gezamenlijke strategie ontstaat tussen conservatoren en directies: wie bewaart wat, en hoe benut je elkaars kennis? Niet alleen om dubbelingen te voorkomen, maar ook om verborgen betekenislagen in collecties te ontdekken.

Persoonlijke favorieten
Tussen de duizenden objecten in beide collecties zitten ook persoonlijke favorieten: voorwerpen die volgens Hans en Christian verrassend veel vertellen over mens en maatschappij. Christian kiest voor een bijzonder voorwerp, namelijk een droogzwemapparaat. Een object dat kinderen in de vroege 20e eeuw hielp leren zwemmen, niet in water maar op het droge. Kinderen lagen op een constructie met plankjes of stoffen banden en oefenden zwembewegingen alsof ze echt zwommen. Het object vertelt niet alleen iets over onderwijs, maar ook over Nederland als waterland en de manier waarop samenleving en onderwijs praktische problemen oplosten. De discussie over wie de verantwoordelijkheid heeft, het schoolzwemmen versus zwemles die privé moet worden geregeld, is nog steeds actueel. En dat is precies waarom het belangrijk is dat het Onderwijsmuseum blijft bestaan.

Hans kiest een klapschaats: een relatief modern object, maar voor hem een krachtig symbool van vernieuwing. Allereerst is het een typisch Nederlands voorwerp, voortgekomen uit onze schaatscultuur, dat vervolgens de hele wereld heeft veroverd. De klapschaats werd ontwikkeld door de bewegingswetenschapper Gerrit Jan van Ingen Schenau (geb. 1944), maar op het hoogste niveau durfde juist de jeugd het experiment als eerste aan. In 1996 was het met name Tonny de Jong die als lid van het Nederlandse vrouwenteam succesvol was met de introductie en het gebruik van de klapschaats, waarmee de revolutie in de schaatswereld in gang werd gezet. Haar successen dwongen de internationale concurrentie, waaronder de Duitse Gunda Niemann, al snel om ook op de klapschaats over te stappen. Voor Hans zit daarin een duidelijke parallel met museumland: je hebt permanent een constructieve tandem van jong en oud nodig om verder te ontwikkelen. Precies zoals in de sport durven vernieuwers pas echt door te breken als ervaring en experiment elkaar versterken.

_
Noot van de redactie: per 1 mei 2026 is Christian werkzaam als datacleaner bij het Erfgoedhuis Zuid-Holland in Delft.

De foto's zijn genomen in het Centraal Museum in Utrecht.

Laura Hondebrink (32)

Museum Tongerlohuys
Hoofd Museale Zaken

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Museum Insel Hombroich op een hele hete zomerdag. Tien witte paviljoens verspreid in het natuurlandschap steken af tegen de omgeving onder de felle zon. Binnen de paviljoens is een uiteenlopende collectie te zien, van Europees modernisme tot archeologische objecten. Door het sterke contrast tussen de witte architectuur, het felle zonlicht en het omliggende landschap lijkt de doorkijk door de deuropening naar buiten zelf een kunstwerk te worden.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Museum Tongerlohuys, het museum van Roosendaal, bevindt zich in een spannende periode. We bouwen niet alleen aan een nieuw depot voor de collectie, maar verduurzamen ook ons Rijksmonumentale pand en werken aan een nieuwe vaste opstelling. De uitdaging is om al deze ontwikkelingen samen te brengen op een manier die aantrekkelijk is voor bezoekers en tegelijkertijd de ruimte biedt om het collectiebeheer verder te professionaliseren. Dat vraagt om het opeisen van ruimte om een stap terug te doen, opnieuw te kijken naar wat de functie van een lokaal museum werkelijk is. Wat een prachtkans om als museumteam vanaf de basis te gaan bouwen!

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf oog houden voor een veranderende wereld, de mensen om je heen en stap actief en bewust buiten je eigen bubbel. Waardevolle museumprofessionals zijn zowel degenen met veel bestaande kennis, als de mensen die nog lerende zijn en graag willen ontdekken. Wanneer je erin slaagt deze mensen bij elkaar te brengen en hen open te laten staan voor elkaar en anderen, kun je een museum laten uitgroeien tot een plek vol dialoog en wederzijds begrip.

Het nieuwe Domein
Collectiebeheerder

Corinna de Regt (43)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een moment dat me echt is bijgebleven, was toen we de hele collectie van Het Nieuwe Domein – die jarenlang verspreid stond over zeven verschillende depots – eindelijk konden samenbrengen in één groot depot met klimaatbeheersing. Het was een enorme klus, maar het gevoel dat alles eindelijk op één plek stond, overzichtelijk en onder veel betere omstandigheden, was zó fijn. Een heel praktisch moment misschien, maar voor mij als collectiebeheerder absoluut onvergetelijk.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment zijn we binnen Het Nieuwe Domein bezig met het vormgeven van een nieuwe koers, en dat houdt me in mijn werk veel bezig. We willen onze erfgoedcollectie en de hedendaagse kunstcollectie veel meer met elkaar in gesprek brengen. Die werelden staan nu nog nét iets te vaak naast elkaar, terwijl ze elkaar juist prachtig kunnen versterken – inhoudelijk, visueel en in de manier waarop we verhalen vertellen.

Het is heel inspirerend om te onderzoeken hoe we die verbinding concreet kunnen maken: in tentoonstellingen, in publieksprogramma's, in onze registratie én zelfs in de manier waarop we werken in het depot. We zijn samen echt een nieuw hoofdstuk voor het museum aan het schrijven. Er komt veel bij kijken, maar het levert ook nieuwe ideeën, samenwerkingen en energie op.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik zou willen meegeven is: blijf nieuwsgierig, werk met aandacht en kijk breed. Of het nu gaat om erfgoedobjecten of hedendaagse kunst — elk werk heeft een verhaal én een plek binnen de collectie. Als je goed kijkt, luistert en vragen blijft stellen, kom je er vanzelf achter wat een collectie nodig heeft en welke kansen er liggen. Daarnaast hoop ik dat de volgende generatie blijft bouwen aan open en toegankelijke musea, waar verschillende perspectieven welkom zijn en waar kunst, erfgoed en publiek elkaar echt ontmoeten. Durf daarbij samen te werken: met collega's, kunstenaars, vrijwilligers, scholen en erfgoedgemeenschappen. Niemand hoeft het alleen te doen, en juist die verschillende invalshoeken maken het werk rijk en verrassend. Als je nieuwsgierig blijft en bereid bent om te luisteren, wordt het vak alleen maar mooier.

Eline van Bloois (29)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Er zijn ontelbaar veel museumervaringen die mij bijblijven. De meeste daarvan zijn dankzij onze bezoekers. Van jonge kinderen die soms zelfs meer over een microbe weten dan ikzelf, tot scholieren die stiekem in een hoekje fluisteren dat microben stiekem toch wel heel interessant zijn. Deze kleine momenten van verwondering blijven mij altijd bij.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In ARTIS-Micropia wordt onzichtbaar leven getoond. Dit brengt allerlei bijzondere uitdagingen met zich mee, onder andere in de verzorging ervan. Toch is een van de grootste uitdagingen om bezoekers op een nieuwe manier naar microben te laten kijken. Microben hebben een publiciteitsprobleem, want ze komen alleen in het nieuws als er iets vervelends of engs gebeurt. In Micropia staat juist de positieve kant van de microwereld in de schijnwerpers. Het kost soms wat moeite om bezoekers hierin mee te nemen, maar wanneer het lukt, is dit de moeite dubbel en dwars waard.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Elk verhaal is het waard om verteld te worden. Hoe groot of klein ook, elk verhaal is anders en roept op een andere manier verwondering op. Wat nog veel belangrijker is, is dat het verhaal op een manier wordt verteld die bij de doelgroep past.

ARTIS-Micropia
Teamleider Micropia

Museum Nienoord in Leek
Vrijwilliger Collectiebeheer

Ineke Kroese (72)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Op een eeuwenoud landgoed in Leek staat een historische borg met een koetshuis. Daar bevinden zich Museum Nienoord en het Nationaal Rijtuigmuseum. De stal van het koetshuis ademt de sfeer van weleer en kostbare gareeltuigen pronken in een enorme tuigenkast. Stap terug in de tijd! In het Open Depot beleef je hoe mensen rond 1900 reisden en ontdek je alles wat met paarden, rijtuigen en 'onderweg zijn' te maken heeft.

Regelmatig worden er paarden voor historische rijtuigen ingespannen. Dan schitteren koets-lantaarns in de zon, blinken de tuigen en hoor je het geluid van paardenhoeven en briesende paarden. Zo komt de sfeer van vroeger tot leven. Het ontroert mij telkens opnieuw om zoveel moois te zien!

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik ben verantwoordelijk voor het conserveren en restaureren van oude paardentuigen en alles wat daarmee te maken heeft. Museum Nienoord heeft materiaal dat nergens anders in het openbaar te zien is. Verder werk ik aan een presentatie over de ontwikkeling van het paard in Nederland, met name het Groninger Paard, dat nauw verbonden is met landgoed Nienoord.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea zijn dynamische gemeenschappen die iets te vertellen hebben. Laat verhalen zien en beleven in interactieve presentaties en zorg voor regelmatige vernieuwing van collecties die voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Zorg voor uitwisseling met collega-instellingen.

Annique Heijmans (41)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Op de basisschool brachten we een bezoek aan het Jan Cunen Centrum, nu Museum Jan Cunen. In het museum lagen tunnels van felgekleurde stoffen waar we doorheen mochten kruipen. Het was speels en een beetje spannend tegelijk.

Ik herinner me nog hoe bijzonder ik dat vond. Tot dat moment dacht ik bij een museum vooral aan stilstaan, kijken en vooral niets aanraken. Maar hier mocht je juist bewegen, ontdekken en zelf onderdeel worden van het kunstwerk. Een museum bleek niet alleen een plek vol oude voorwerpen, maar ook een plek waar je iets kon beleven, waar je nieuwsgierig mocht zijn en waar je zintuigen werden geprikkeld.

Ik kan me niet herinneren wie de kunstenaar was of wat precies de bedoeling van het werk was. De uitleg is verdwenen, maar het gevoel is gebleven. Die verwondering, het plezier en het besef dat kunst iets kan doen met je lichaam en je verbeelding.

Ik denk dat daar mijn liefde voor kunst is ontstaan. Vanuit dat ene moment waarop ik als kind voelde dat kunst niet alleen iets is om naar te kijken, maar iets waar je middenin kunt staan.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik wil de kunst naar de mensen brengen en laten zien dat kunst je kan helpen om anders te kijken en anders te voelen. Ik zoek naar manieren om mensen te verrassen, om ze even uit hun dagelijkse blik te halen en ze iets nieuws te laten ervaren.

Met de tentoonstellingen en activiteiten die ik organiseer, hoop ik dat bezoekers zich open-stellen en zich laten raken, ieder op hun eigen manier. Niet door hen iets op te leggen of uit te leggen hoe ze moeten kijken, maar juist door ruimte te geven voor een persoonlijke ervaring. Ik vind het belangrijk dat kunst toegankelijk is voor iedereen, ongeacht achtergrond of voorkennis.

Voor mij zit de waarde van kunst niet alleen in begrijpen, maar juist in beleven. Soms zit die verrijking in een klein moment, in iets dat je mooi vindt, bijzonder of knap gemaakt. Soms zet het je aan het denken, en soms blijft er alleen een gevoel hangen. Maar juist die persoonlijke ervaring maakt kunst waardevol en betekenisvol.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Een museumcollectie leent zich bij uitstek om steeds nieuwe verhalen te vertellen. Tegelijkertijd vraagt het ook om het vermogen om die verhalen te verbinden met de tijdsgeest van nu, zonder het verleden uit het oog te verliezen. Juist in de wisselwerking tussen vroeger en nu ontstaat betekenis en verdieping.

Kunst kan helpen om te verbinden, nieuwsgierigheid aan te wakkeren en de blik opnieuw te openen. Blijf kijken met een open houding en durf nieuwe kunstvormen en perspectieven te omarmen, ook als ze in eerste instantie onbekend of ongemakkelijk voelen.

Er kunnen steeds nieuwe lagen, nieuwe verhalen en nieuwe interpretaties worden toegevoegd. Er is altijd ruimte voor een volgend hoofdstuk.

Museum Jan Heestershuis
Medewerker Programmering

Amanda Vollenweider (52)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het zijn er zoveel! Bij elke tentoonstelling die we met het team maakten, zit wel een anekdote. De opening van Verzetsmuseum Junior, met drie prachtige mensen die de hoofdrol speelden, was fantastisch. Eva, Henk en Jan, die alle drie als kind de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt, stonden daar, ieder vanuit een ander perspectief, vol leven en optimisme de opening bij te wonen. Het had diepe indruk op me achtergelaten.

Maar ook een tentoonstelling over 400 jaar prostitutie in Amsterdam, in het Amsterdam Museum in 2003, was enorm interessant om aan te werken. Enerzijds werd er veel geromantiseerd en gelachen, en anderzijds kwamen we schrijnende verhalen tegen over misbruik. Een diepe buiging voor sterke vrouwen die als sekswerker werken.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De positionering van het Westfries Museum en de verbouwing ervan. Hoorn, een stad met een beladen verleden, dat het Westfries Museum op een caleidoscopische manier wil vertellen. Hoe doe je het juiste en wat kan een museum voor de regio betekenen? De geschiedenis is geen statisch en afgedaan feit, maar wordt gevormd door onze blik erop. Het museum kan de polarisatie van de harde wereld zachter en begrijpelijker maken en duiden. Daar zijn we met het museum mee bezig.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Kijk altijd om je heen, praat met mensen buiten je (museum)bubbel en blijf tegelijkertijd koersvast.

Westfries Museum
Directeur

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Marloes en Oscar

“Ik wil heel graag dat we als sector een goede werkgever zijn. De cao is de plek waar dat voor de hele branche moet landen.”

De Museum-cao brengt inmiddels meer dan 60 musea samen en vormt een belangrijk onderdeel van de arbeidsvoorwaarden in de sector. Marloes Walma, adviseur arbeidsvoorwaarden bij de Museumvereniging, en Oscar Jansen, zakelijk directeur en lid van de werkgeversdelegatie, vertellen over de onderhandelingen, de verschillende belangen van musea en de vraag hoe je samen tot goede afspraken komt. Want achter een cao gaat meer schuil dan alleen salaris: ook ontwikkeling, sociale veiligheid en duurzame inzetbaarheid komen aan tafel.

De Museum-cao kent zijn oorsprong in de cao die werd afgesloten door de Vereniging van Verzelfstandigde Rijksmusea (VRM). Sinds de fusie van de VRM met de Nederlandse Museumvereniging in 2014 wordt de cao vanuit de Museumvereniging voortgezet. Er zijn sindsdien steeds meer musea aangesloten, van 36 musea in 2014 naar 60 musea in 2026.

Meer dan juridische teksten
Voor wie van buitenaf naar cao-onderhandelingen kijkt, lijkt het soms een wereld van percentages, juridische formuleringen en lange vergaderingen. Voor Marloes Walma ligt de aantrekkingskracht juist bij de mensen achter die afspraken. Na een loopbaan in HR en werkgeverszaken specialiseerde zij zich steeds verder in arbeidsvoorwaarden en cao-vraagstukken. *"Ik vond het altijd interessant om te kijken hoe je verschillende belangen en regelingen bij elkaar brengt,"* vertelt ze. *"En hoe je uiteindelijk tot één geheel komt waar zelfs een hele sector mee verder kan."* Sinds 2025 werkt Marloes bij de Museumvereniging, waar ze niet alleen betrokken is bij cao-onderhandelingen maar ook fungeert als vraagbaak voor aangesloten musea. *"Mensen denken vaak dat cao-werk alleen speelt tijdens de onderhandelingen, maar eigenlijk stopt het nooit. Je bent voortdurend in gesprek met musea, HR-professionals en vakbonden over ontwikkelingen in de sector en over de uitvoering van de afspraken die in een cao-akkoord zijn gemaakt."* Daarnaast houdt Marloes zich ook bezig met algemene zaken zoals actuele wijzigingen in het arbeidsrecht en cao-trends in andere sectoren.

Oscar Jansen herkent dat brede perspectief. Als zakelijk directeur houdt hij zich dagelijks bezig met personeelsbeleid, financiën en organisatieontwikkeling. Juist daarom wilde hij deelnemen aan de cao-delegatie. *"Ik wil heel graag dat we als sector een goede werkgever zijn,"* zegt hij. *"Ik heb altijd in de culturele sector gewerkt en vind het belangrijk dat mensen onder goede voorwaarden kunnen werken. De cao is de plek waar dat voor de hele branche moet landen."* Voor Oscar is deze onderhandelingsronde zijn eerste ervaring aan de cao-tafel. Juist daardoor kijkt hij soms met een frisse blik naar onderwerpen die in eerdere rondes al aan de orde zijn geweest. Tegelijkertijd merkt hij hoe waardevol de kennis van eerdere onderhandelingen is.
"Soms komt er een vraag op tafel waarvan je als nieuwe onderhandelaar denkt: dat is eigenlijk best logisch. Zo vond ik een vraag van de vakbond over de zwaarwerkregeling bijvoorbeeld heel logisch. Maar delegatiecollega's die al langer deelnemen wisten vanuit de gesprekken over de vorige cao waarom die vraag eerder anders was beoordeeld. Dan merk je hoe belangrijk het is om ook de geschiedenis van eerdere afspraken te kennen."

Aan tafel namens tientallen musea
De Museum-cao geldt inmiddels voor meer dan 60 aangesloten musea, van groot tot klein en overal in het land. Die diversiteit maakt het onderhandelingsproces volgens beiden tegelijkertijd interessant én uitdagend. De directeuren van de bij de cao aangesloten musea zijn verenigd in de Kring Werkgeverszaken. Een afvaardiging daarvan van zes personen vervult de rol van werkgeversdelegatie en onderhandelt namens de werkgevers met de vakbonden. Aan de andere kant van de tafel zitten vier vakbonden: FNV, CNV, Kunstenbond en CMHF. Voordat de eerste onderhandelingsronde begint, gaat er al maanden voorbereiding aan vooraf. Binnen de kring Werkgeverszaken worden wensen en aandachtspunten opgehaald bij aangesloten musea. Ook HR-professionals uit de sector leveren input. *"Die 60 musea geven ons uiteindelijk het mandaat voor de onderhandelingen,"* legt Marloes uit. *"Hoeveel ruimte is er financieel? Welke onderwerpen vinden zij belangrijk? Met die opdracht gaan wij de gesprekken in."* Volgens Oscar draait het daarbij niet alleen om salaris. *"Een cao gaat over alle arbeidsvoorwaarden. Over opleiding en ontwikkeling, sociale veiligheid, duurzame inzetbaarheid, noem maar op. Juist die onderwerpen laten zien hoe breed het gesprek eigenlijk is."*

Eén cao voor zeer verschillende musea
Dat blijkt ook uit de samenstelling van de sector. Een groot rijksmuseum heeft andere uitdagingen dan een kleiner stadsmuseum met een beperkte staforganisatie. *"Bij kleinere musea doet een directeur soms ook nog HR erbij,"* zegt Marloes. *"Als je dan nieuwe regelingen invoert, vraagt dat veel van een organisatie. Tegelijkertijd wil je wel zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken."* Volgens Oscar zit daar misschien wel de grootste uitdaging van de Museum-cao. *"Er zijn meer dan 60 verschillende financiële werkelijkheden,"* zegt hij. *"Toch probeer je afspraken te maken die voor de hele sector werken. Je zoekt voortdurend naar die grootste gemene deler."* Natuurlijk moet er ruimte blijven voor maatwerk, zodat niet alles 100% is dichtgetimmerd.

Tegelijkertijd ziet Marloes dat steeds meer musea zich aansluiten bij de cao. Dat heeft niet alleen met arbeidsvoorwaarden te maken, maar ook met praktische ondersteuning. *“Voor kleinere organisaties is het prettig dat veel zaken collectief geregeld zijn,”* zegt ze. *“Ze hoeven niet alles zelf uit te vinden. Dat ontzorgt.” Andersom maken we natuurlijk ook gebruik van de kennis van de HR-adviseurs van de aangesloten musea en wordt er veel kennis uitgewisseld binnen de sector, samen sta je sterker.”*

De kunst van het onderhandelen

Onderhandelingen worden vaak gezien als een strijd tussen werkgevers en werknemers. Volgens Oscar ligt dat in de museumsector genuanceerder. *“Bij ons zijn de tegenstellingen minder scherp dan mensen soms denken,”* zegt hij. *“Wij willen óók een goede cao. Wij verdienen zelf geen cent extra als de afspraken soberder uitvallen. Het gaat niet om winst voor aandeelhouders. We zitten met elkaar aan tafel om afspraken te maken die goed zijn voor medewerkers én haalbaar voor de musea.”* Dat zorgt volgens hem voor een andere dynamiek dan in sommige commerciële sectoren. *“We beginnen vanuit een gezamenlijk doel: we willen aantrekkelijke werkgevers zijn. Pas daarna kom je op de vraag hoe je dat precies invult.”*

De sfeer aan tafel omschrijft Marloes als constructief. *“De gesprekken zijn serieus, maar de sfeer is over het algemeen wel gemoedelijk,”* zegt ze. *“Je zit niet continu tegenover elkaar. Uiteindelijk probeert iedereen een oplossing te vinden waar de sector mee verder kan.”* Toch zijn er ook momenten van verrassing. Bijvoorbeeld wanneer nieuwe onderhandelaars onderwerpen opnieuw ter discussie stellen waarvan anderen dachten dat ze al lang waren afgerond. *“Dan merk je hoe belangrijk historische kennis is,”* zegt Oscar. *“Soms denk je: hierover hebben we eerder al goede afspraken gemaakt. Maar nieuwe mensen kijken daar weer anders naar.”*

Meer dan alleen loon

Hoewel de publieke aandacht vaak uitgaat naar salarisverhogingen, vormen die slechts een deel van het verhaal. “In de berichten zie je meestal alleen het loonpercentage terug,” zegt Oscar. “Maar daarachter zit een hele lijst afspraken over onderwerpen die minstens zo belangrijk zijn.” Toch begrijpt hij waarom loon telkens centraal staat. “Voor mensen is dat direct voelbaar. Heb ik aan het einde van de maand geld over of houd ik juist te weinig over? Dat raakt iedereen.” Daarnaast spelen economische omstandigheden een rol. Inflatiecijfers veranderen voortdurend en worden door verschillende partijen soms anders geïnterpreteerd. Dat maakt discussies over loonruimte extra ingewikkeld. Volgens Marloes is juist daarom duidelijke uitleg belangrijk. “Je kijkt niet alleen naar vandaag, maar ook naar wat op langere termijn verantwoord is voor de hele sector.”

Waarom bezoekers ook belang hebben bij een goede cao

Wie een museum bezoekt zal waarschijnlijk nooit een cao openslaan. Toch merken bezoekers volgens Marloes en Oscar indirect dagelijks de effecten ervan. Marloes wijst op recent onderzoek waaruit blijkt dat medewerkers in de sector gemiddeld genomen tevreden zijn over de arbeidsvoorwaarden die zij het meest belangrijk vinden. *“Dat is een mooie basis om verder op te bouwen.”* Oscar trekt de lijn nog verder door naar de museumvloer zelf. *“Je medewerkers zijn je visitekaartje,”* zegt hij. *“Als mensen goed in hun vel zitten, onder goede voorwaarden werken en tevreden zijn over hun werk, dan hebben bezoekers daar uiteindelijk ook profijt van.”* Hij hoeft niet lang na te denken over de betekenis daarvan. *“Dan staan mensen fijner in hun werk, ontvangen ze bezoekers beter en wordt het museum uiteindelijk voor iedereen een prettigere plek. Daar geloof ik heilig in.”*

Een fundament onder de sector

De Museum-cao is voor veel bezoekers onzichtbaar. Toch laat het gesprek met Marloes en Oscar zien hoeveel overleg, voorbereiding en afwegingen schuilgaan achter afspraken die duizenden museumprofessionals raken. Het is een proces waarin belangen soms verschillen, maar waarin uiteindelijk hetzelfde doel centraal staat: een gezonde museumsector met betrokken medewerkers. Of, zoals Oscar het samenvat: *“We willen allemaal een goede werkgever zijn. De cao helpt om dat gezamenlijk mogelijk te maken.”*

De foto’s zijn genomen in Design Museum Den Bosch.

museumcijfers

ingelijst

1,54 miljoen

een record!

museum/kaart\

Museumkaarthouders op 31 december 2025, goed voor 31% van het totale bezoek

68

museumbezoeken in schoolverband per 100 leerlingen in het basis- en voortgezetonderwijs

€1,38 miljard

omzet waarvan 49% eigen inkomsten en 51% (overheids)subsisides

43%

van de musea heeft een negatief bedrijfsresultaat

€81.400.000

levert de bezoeken van Museumkaarthouders de sector op, dat is 26% van alle inkomsten uit entreegelden

€1,41 miljard

kosten waarvan 70% personeels- of huisvestingskosten

37%

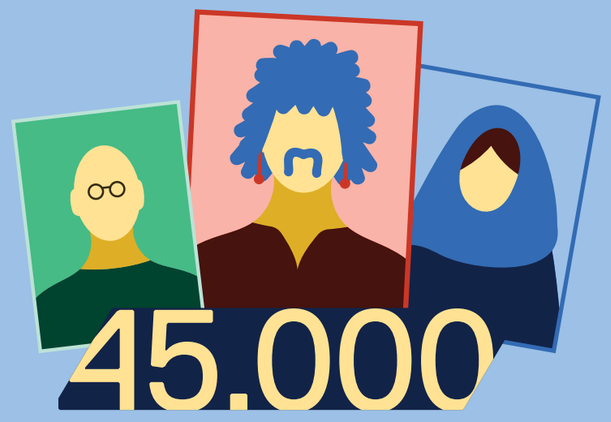
bedroeg de museumspecifieke inflatie sinds 2015, tegenover een subsidiestijging van 26%

31,6 miljoen

museumbezoeken, waarvan 27% uit het buitenland en 19% door jeugd t/m 18 jaar

68%

heeft duurzaamheid verankerd in het beleid, waarvan de meeste (85%) zich richten op het gebouw

45.000

werkzame personen in de sector, waarvan 67% als vrijwilliger of stagiair. 21,5% van de musea is primair afhankelijk van vrijwilligers en stagiairs

7 1 %

van de totale museale collectie is online toegankelijk voor publiek en onderzoek

71%

van de musea is niet zelf de eigenaar van het hoofdgebouw

492

musea aangesloten bij de Museumvereniging

2.182

tijdelijke tentoonstellingen in totaal georganiseerd

106.000

objecten tijdelijk in bruikleen, waarvan 56% in eigendom van (voornamelijk binnenlandse) particulieren

meer over de museumcijfers

Scan de QR-code of ga
naar museumvereniging.nl

In de Museumcijfers 2025 staan de cijfers van 492 musea die heel 2025 lid waren van de Museumvereniging.

Florian
Damen (28)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De bijzondere live-performances van Marina Abramović in het Stedelijk Museum Amsterdam

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Dat het op kantoor voor mijn collega's allemaal praktisch op rolletjes verloopt.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Steeds meer kunstenaars maken overduidelijk gebruik van AI in hun werk. Deze 'kunst' voelt voor mij niet authentiek en lui. Ik zou toekomstige museumprofessionals willen aanmoedigen om juist aandacht te geven aan kunstenaars die een authentieke artistieke prestatie leveren.

Foto door Mark Rammers

Museumvereniging
Office Medewerker/Videograaf

Rijksmuseum Muiderslot
Coördinator Fondsenwerving, Communicatie & Relatiebeheer

Tess Hiemstra (27)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een museumervaring die mij altijd is bijgebleven, is het schoolreisje dat ik als klein meisje op de basisschool maakte naar het Openluchtmuseum in Arnhem. Ik vond het een geweldige ervaring, omdat ik daar voor het eerst echt het gevoel had dat ik letterlijk de geschiedenis instapte. Niet alleen door te kijken, maar door rond te lopen, te voelen, te ruiken en zelfs te proeven, kwam het verleden tot leven. Geschiedenis werd iets tastbaars en voelbaar. Een echte ervaring.

Wat mij vooral raakte, was het besef dat wij als mensen onderdeel zijn van een veel groter geheel: van alles wat geweest is en van alles wat nog gaat komen. Dit maakte diepe indruk op mij en heeft mijn kijk op geschiedenis blijvend gevormd. Het liet mij zien hoe krachtig een museumervaring kan zijn wanneer alle zintuigen worden aangesproken.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment bezighoudt in mijn werk, is de druk op financiering binnen de culturele sector. Zoals veel musea ervaren, staat traditionele bekostiging steeds meer onder spanning. Daarom zijn we bij het Muiderslot actief bezig met het verkennen van vernieuwende vormen van fondsenwerving. Daarbij ontwikkelen we een bredere kijk: niet alleen gericht op fondsen en subsidies, maar juist ook op samenwerkingen, donateurs, sponsoren en nalatenschappen. Het is interessant om hier nu mee bezig te zijn, omdat de sector en de manier van financieren volop in ontwikkeling zijn. Vanuit mijn rol in communicatie koppel ik dit ook aan onze merkstrategie. We werken aan meer zichtbaarheid en herkenbaarheid en durven daarbij duidelijker uit te dragen waar we als organisatie voor staan. Juist die combinatie van inhoud, positionering en financiering maakt het uitdagend én inspirerend.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik graag zou willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals, is het belang om ergens voor te durven staan en dat ook duidelijk uit te dragen. Musea en cultuur zijn geen vrijblijvende luxe, maar van grote waarde voor onze samenleving. Ze vertellen ons wie we zijn, waar we vandaan komen en wat ons met elkaar verbindt. Bovendien dragen ze bij aan welzijn, inspiratie en zelfs economische ontwikkeling. Juist daarom is het belangrijk om dat verhaal actief te blijven communiceren, zowel naar het publiek als naar beleidsmakers en partners. Tegelijkertijd ligt er een belangrijke taak om musea toegankelijk en relevant te houden voor een bredere en meer diverse groep mensen. Cultuur mag geen privilege zijn voor enkelen. Met mijn werk hoop ik daar nu al aan bij te dragen. En ik hoop dat toekomstige generaties deze missie voortzetten, zodat iedereen – nu en in de toekomst – kan blijven profiteren én genieten van cultuur.

Frans Eliëns (68)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn mooiste museumervaring vond plaats toen ik als jongvolwassene met mijn ouders een museum bezocht in Madrid. Het was niet een uitstapje waar ik zelf om had gevraagd. Musea hoorden voor mijn gevoel vooral bij vakanties van mijn ouders. Toch veranderde die dag mijn kijk op musea voorgoed.

In een grote zaal stond ik plotseling oog in oog met Guernica van Pablo Picasso. Het immense zwart-witte schilderij maakte een overweldigende indruk. Hoewel ik de historische achtergrond niet volledig kende, voelde ik direct de pijn, angst en chaos die het uitstraalde. Het was alsof het kunstwerk mij persoonlijk aansprak. Ik bleef er lang naar kijken en ontdekte dat een schilderij veel meer kan zijn dan verf op doek.

Achteraf zie ik dit bezoek als het begin van mijn liefde voor musea. Niet omdat ik alles begreep, maar omdat ik ervoer hoe een object een verhaal kan vertellen dat raakt, verwondert en je voor altijd bijblijft. Altijd.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt in mijn werk, is de doorontwikkeling van Museum Klok & Peel naar Museum Echo. Dit is een ambitieus toekomstproject dat verder gaat dan het bouwen van een nieuw museum. Het gaat om de vraag hoe we een culturele voorziening kunnen creëren die ook over tientallen jaren nog relevant, inspirerend en betekenisvol is. Museum Echo moet een plek worden waar bezoekers de verschillende dimensies van tijd kunnen beleven: de tijd van het landschap en de natuur, de tijd die mensen hebben leren meten met klokken en uurwerken, en de tijd van het heelal.

Mijn werk bestaat momenteel uit het ontwikkelen van de visie, het uitwerken van de verhaallijnen, het onderzoeken van de financiële haalbaarheid en het zoeken naar partners die dit project willen ondersteunen. Daarbij denk ik voortdurend na over nieuwe vormen van presentatie, educatie en technologie. De uitdaging is groot, maar juist dat maakt het zo boeiend. Museum Echo biedt de kans om een blijvende bijdrage te leveren aan de toekomst van erfgoed en cultuur in onze regio.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Aan toekomstige museumprofessionals wil ik meegeven dat een museum in de eerste plaats over mensen gaat en pas daarna over collecties. Objecten zijn belangrijk, maar hun echte waarde ontstaat wanneer zij bezoekers raken, verwonderen of aan het denken zetten. Vergeet daarom nooit voor wie je werkt: voor het publiek van vandaag én morgen.

Wees nieuwsgierig, durf te experimenteren en blijf zoeken naar nieuwe manieren om verhalen te vertellen. Technologie kan daarbij helpen, maar mag nooit een doel op zich zijn. Het verhaal en de menselijke ervaring moeten altijd centraal staan.

Werk daarnaast samen. De mooiste museum-projecten ontstaan wanneer conservatoren, educatiemedewerkers, vrijwilligers, bestuurders, kunstenaars en bezoekers hun kennis en ideeën delen. Luister naar elkaar en sta open voor andere perspectieven.

Tot slot: behoud je gevoel van verwondering. Als je zelf niet meer geraakt wordt door een object, een verhaal of een tentoonstelling, wordt het moeilijk om anderen te inspireren. Juist verwondering geeft musea hun maatschappelijke betekenis en blijvende kracht voor iedereen.

Museum Klok & Peel
Directeur

Natasha Wiesemann (29)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De tentoonstelling *This Will Not End Well* van Nan Goldin in het Stedelijk Museum Amsterdam in 2023. Ik bezocht de tentoonstelling op een van de eerste dates met mijn – inmiddels – vriend en we waren er allebei diep van onder de indruk. Ik weet nog dat ik tijdens het kijken dacht: wat een gevoelige jongen. Dat bleek later toch best mee te vallen, wat misschien alleen maar meer zegt over hoe goed de tentoonstelling was en hoezeer het ons raakte. Ik denk er nog vaak aan terug.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment richt ik me vooral op het verder ontwikkelen van onze verenigingscommunicatie. Met museumvereniging.nl, ons LinkedIn-kanaal en onze ledennieuwsbrief bereiken we al veel museumcollega's, maar ik zie nog veel ruimte om dat bereik te vergroten en onze communicatie verder te versterken. Mijn doel is dat iedere museummedewerker ons weet te vinden en dat we uitgroeien tot hét kennisplatform voor de sector.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf experimenteren, vernieuwen en vooral ook buiten je comfortzone kijken. Wie weet lukt het ons dan om het ietwat stoffige imago van musea voorgoed van ons af te schudden. :-)

Foto door Mark Rammers

Museumvereniging
Verenigingscommunicatie

Astrid Mathijssen (35)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De ervaring die me altijd bijblijft, is teamLab in Tokio. Immersieve kunst met beamers, licht, spiegels en vormen, waarin je hele omgeving één groot kunstwerk wordt. Je stapt er letterlijk in. Heel even ontsnap je aan de realiteit en waan je je in een fantasiewereld. Het was niet alleen mooi om te zien, het was vooral om te voelen. Dat heeft me enorm geïnspireerd. Diezelfde fascinatie deel ik met mijn man, Roel: samen maken we installatiekunst met video en licht.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Twee dingen vooral. Ten eerste vindbaarheid: ik maak onze website SEO-proof en zorg dat we óók in AI-zoekmachines gevonden worden. Daarnaast bouw ik aan samenwerkingen met makers, verzamelaars en partijen die ons verhaal van buitenaf vertellen.

En dan naamsbekendheid, onze grootste uitdaging. We bestaan al meer dan 70 jaar, maar zijn vijf jaar dicht geweest vanwege een verhuizing naar het Krophollercomplex in het centrum van Waalwijk. Een prachtig pand waar we enorm trots op zijn. Samen met onze rebranding betekent dat: veel mensen kennen nog het oude Schoen- en Ledermuseum, maar nog niet het Schoenenkwartier van nu.
Ik bezocht dat oude museum zelf trouwens ook, op mijn zestiende, met school.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Beleving, beleving, beleving. De bezoeker van nu wil niet alleen lezen over een onderwerp of een presentatie bekijken. Veel waardevoller is dat mensen het verhaal zélf beleven: interactie, zelf maken, zelf ontdekken. Bijna niemand leest nog uitgebreide bordjes, op de wat oudere generatie na. Dus geef je bezoekers iets te doen, niet alleen iets te lezen. Daar zit de toekomst.

Schoenenkwartier
Marketing, Communicatie & Vormgeving

Dejan Savic (60)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Museum d'Orsay in Parijs leeft het meest in mijn herinnering. Misschien omdat ik er in mijn jeugd eenmaal ben geweest en de diversiteit en dynamiek mij aantrokken. De laatste keer at ik er geweest ben, was met ons gezin. Als een soort laatste mogelijkheid om met zijn allen, voordat ze het huis uit gaan, een reisje te maken. Parijs heeft altijd een grote aantrekkingskracht op ons gehad.

Een mooie herinnering is dat we wandelend langs de Madeleinekerk kwamen en zomaar naar binnen konden tijdens de repetities van een opera. Zittend op de eerste rij genoten we van alles wat er te zien en te horen was. Het Louvre blijft mij bij, deels vanwege mijn teleurstelling als kind dat de Mona Lisa zo klein maar toch wereldberoemd was, deels vanwege de fantastische kunstcollectie die er te bewonderen is.

Maar ook, als contrast, het Tegelmuseum in Otterlo, waar we met onze Museumkaart even naar binnen konden stappen en genoten van de kleinschaligheid en de opzet ervan.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Als kasteelmanager van kasteel Cannenburch vervul ik een veelzijdige rol. Ik zie mezelf vooral als de drijvende kracht achter een ambitieus team dat zich inzet voor het behoud en de beleving van ons erfgoed. Voor mij staat één doel centraal: het doorgeven van dit erfgoed aan toekomstige generaties. We willen onze kinderen en kleinkinderen een landschap van natuur en erfgoed nalaten waarin zij gelukkig, gezond en verbonden met hun geschiedenis kunnen leven.

Daarbij staan we voor verschillende uitdagingen. Veranderende wet- en regelgeving, een afnemend aantal vrijwilligers en economische onzekerheden vragen om creativiteit van ons hele team. Toch blijven wij ons inzetten om onze bezoekers een aantrekkelijke programmering te bieden, vol activiteiten, evenementen, verhalen en belevenissen die het erfgoed tot leven brengen. Dit doen we soms letterlijk met de aanwezigheid van onze kasteelbewoners op bepaalde dagen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

De liefde voor het erfgoed en voor de bijzondere omgeving waarin je mag werken, vormt de basis van ons vak. Of je nu kasteelmedewerker, conservator of, zoals ik, kasteelmanager bent, die passie verbindt ons allemaal.

Het geeft mij een gevoel van trots wanneer bezoekers het museum verlaten met een glimlach en de verhalen die ze hebben gehoord verder vertellen. Je hebt dan het gevoel dat je iemands leven hebt verrijkt met wat je hebt aangeboden. Je verbindt het heden met het verleden en creëert herinneringen die mensen meenemen naar de toekomst.

Misschien wel het mooiste is het besef dat alles wat je dagelijks om je heen ziet – het kasteel, het landschap en de verhalen die erbij horen – er over honderden jaren nog kan zijn. En dat jij daar, samen met anderen, een bijdrage aan hebt geleverd. Dat is de kracht en het plezier van ons vak.

Kasteel Cannenburch
Kasteelmanager

Marieke Wiegel (56)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Toen ik begin jaren 90 in de Zachęta Gallery in Warschau, Polen, de World Press Photo inrichtte, was er tegelijkertijd een tentoonstelling over gecensureerde fotografie die tijdens het communistische regime was gemaakt. Het was bijzonder om die beelden te zien, maar wat me nog meer is bijgebleven, waren de vele mensen die in de rij stonden voor de tentoonstelling van de World Press Photo. Er was zo'n honger naar nieuws, naar beeld, naar vrije museumbezoeken. Het heeft destijds diepe indruk op mij gemaakt en mij doen beseffen dat de vrijheid waarin wij leven niet vanzelfsprekend is. En dat het belangrijk is die vrijheid van informatie, beeld, kunst en wetenschap binnen een samenleving te behouden en te verdedigen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In mijn huidige werk, in een eeuwenoud, prachtig rijksmonument, de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk Breda, onderzoek ik hoe ik dit belangrijke erfgoed via kunst en cultuur met beide benen in de 21e eeuw kan zetten. Zo'n eeuwenoude kerk, gebouwd door de vroegste voorouders van onze koninklijke familie, de Nassaus, aan het begin van de 15e eeuw in de Brabantse gotiek, die overgaat in renaissancestijl, is vanaf dag één een plek die volledig gewijd is aan verbeelding en ook aan vernieuwing. Het is een Huis van Verhalen waar universele vragen over leven en dood in het DNA van het gebouw zitten.

Mijn doel is dat dit monument zich via kunst en cultuur aan de huidige tijd aanpast en meebeweegt met de ontwikkeling van de veranderende en steeds inclusievere samenleving. Ik zie de Grote Kerk Breda als *'A Place Beyond Belief'*, naar het werk van de kunstenaar Nathan Coley: een plek waar iedereen welkom is, ongeacht leeftijd, gender, geloof of cultuur. Juist in een tijd van een steeds verder polariserende samenleving dragen wij met onze programma's bij aan sociale betrokkenheid en verbinding. De kerk is een belangrijk ankerpunt, een 'third place', in het hart van de stad.

Foto door Reinout van den Bergh

Stichting Grote Kerk Breda
Directeur-bestuurder

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Binnen het huidige nieuwe beleid van de Grote Kerk Breda baseer ik me onder andere op de theorie van het kathedraaldenken, die de filosoof Roman Krznaric toelicht in het boek The Good Ancestor. De bouw van kathedralen duurde vaak 150 tot 200 jaar. De bouwers van kathedralen bouwden voor hogere idealen en vooral voor de komende generaties. Zij wisten dat ze hun bouwwerk waarschijnlijk nooit af zouden zien. Het bouwen voor toekomstige generaties vind ik een inspirerende en mooie gedachte en een mooi uitgangspunt voor museumprofessionals. Kunst en cultuur zijn belangrijke bouwstenen binnen dat kathedraaldenken. Met verbeelding en creativiteit kunnen we een leefbare toekomst samen vormgeven.

Maarten Okkersen (67)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Jurassic Park, een grote reizende tentoonstelling die we georganiseerd hebben met het team (art directors en marketeers) van Steven Spielberg. We presenteerden props uit de film samen met bijzondere fossielen. Die combinatie van interactiviteit en authentieke objecten is echt typerend voor ons museum.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het MuseumLAB in Bouwlust, een vestiging van Museon-Omniversum in een superdiverse wijk in Den Haag Zuidwest. We ontwikkelen hier sinds 2022 programma's op het snijvlak van cultuur en wetenschap, samen met de bewoners. We leren veel en onderzoeken ook wat de rol en identiteit van een museum kan zijn in een veranderende stad en samenleving. We zijn inmiddels geland in de wijk, de mensen vertrouwen ons en onze activiteiten zitten altijd vol. Het MuseumLAB is de start van een brede programmering in Den Haag Zuidwest, ook op andere locaties, zoals scholen en bibliotheken. We gaan niet meer weg en openen in 2028 onze permanente locatie in een nieuwbouwproject in dezelfde straat.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf onderzoeken, blijf experimenteren, blijf vernieuwen, kom uit je bubbel en wees niet bang!

Museum-Omniversum
Adviseur Ontwikkeling & Experience Design

Aylin Beijersbergen (28)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Tekenlessen als klein meisje, samen met mijn vader, op zaterdagochtend in het Rijksmuseum Amsterdam.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het verduurzamen van de sector (dat wil zeggen: een klimaatneutrale en circulaire sector in 2050), zodat ook de volgende generatie kan blijven genieten van de collecties en verhalen in de musea.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea zijn niet alleen bewaarders van onze geschiedenis, maar ook aanjagers van verandering. Geloof in jouw kracht, geloof in jouw museum: laten we de wereld een stukje mooier achterlaten dan we haar hebben gevonden.

Museumvereniging
Beleidsadviseur

Museumvereniging
Marketing Coördinator

Ellen Bakema (62)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn eerste museumbezoek dat ik me kan herinneren, was aan Museum Speelklok. Via een klein toegangspoortje kwamen we in een ruimte waar enorme draaiorgels stonden. Ik vond het fascinerend.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

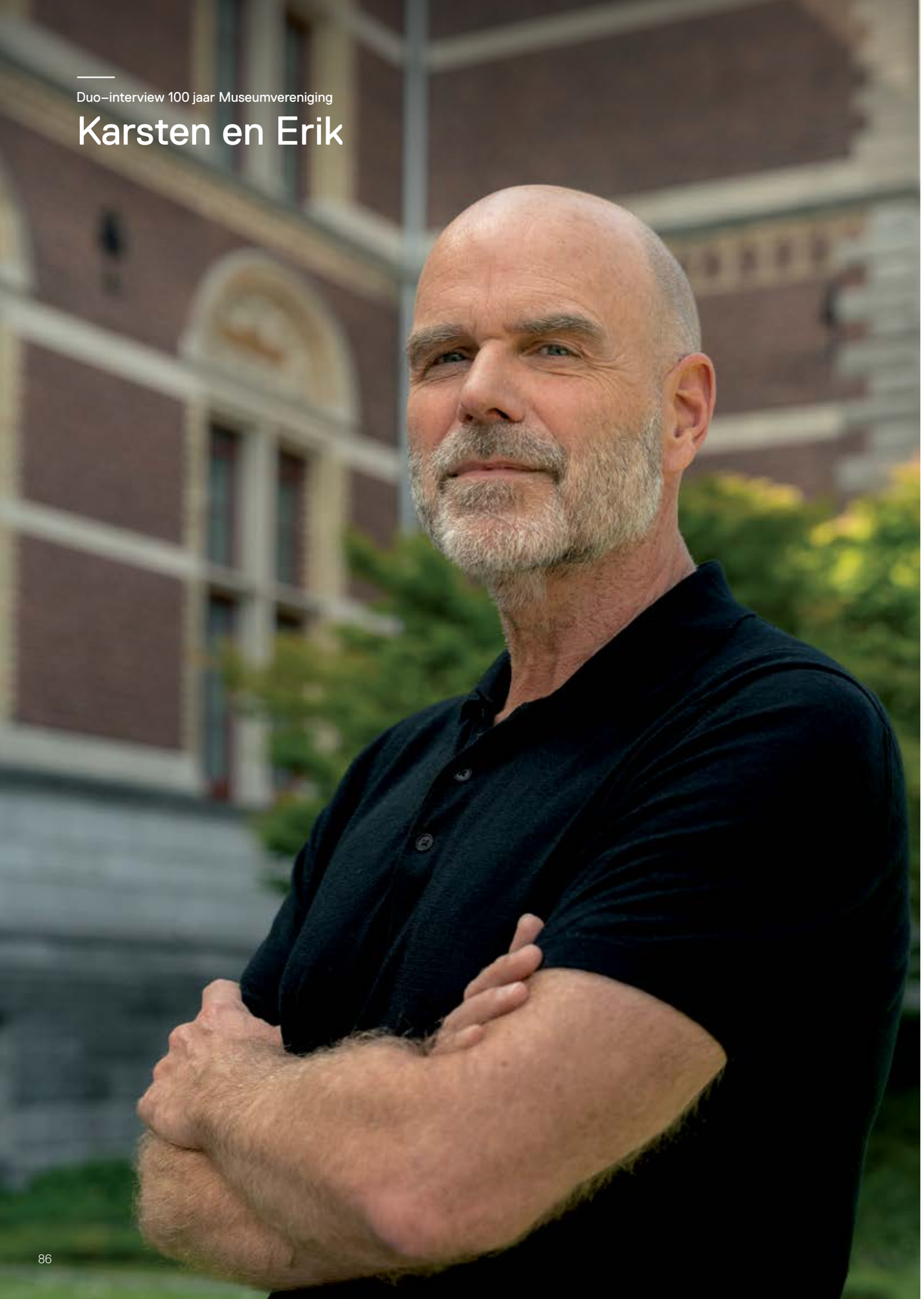
De digitale Museumkaart, die ervoor zorgt dat er een hele hoop minder plastic in omloop is.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Verplaats je in de bezoekers, probeer steeds weer met andere ogen te kijken.

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Karsten en Erik

“Cultureel ondernemerschap kan nooit in de plaats komen van collectieve verantwoordelijkheid. Wie een collectie beheert, beheert iets van ons allemaal.”

Musea zijn allang niet meer alleen plekken om collecties te bewaren. Hun maatschappelijke rol verandert voortdurend en daarmee ook de manier waarop zij zich verhouden tot publiek, politiek en samenleving. In dit duo-interview spreken Erik van Ginkel, zakelijk directeur van het Rijksmuseum, en Karsten Swaak, belangenbehartiger bij de Museumvereniging, over de toekomst van de sector. Vanuit hun verschillende rollen bespreken zij onder meer de financiële weerbaarheid van musea, de kracht van samenwerking en de vraag hoe musea ook in de toekomst plekken kunnen blijven waar mensen elkaar ontmoeten en waar ruimte is voor verschillende perspectieven.

Een sector die steeds opnieuw verandert
Erik van Ginkel kent de museumwereld van binnen en van buiten. Na functies bij onder meer de Mondriaan Stichting, het Prins Bernhard Cultuurfonds en Museum Boijmans Van Beuningen is hij sinds vijftien jaar zakelijk directeur van het Rijksmuseum. Ook was hij jarenlang nauw betrokken bij de Museumvereniging, onder meer als vicevoorzitter van het bestuur. Hij heeft de sector in al die jaren voortdurend zien veranderen. "*Volgens mij is deze sector altijd aan het veranderen,"* zegt hij. *"Je ziet grote verschuivingen in de verzelfstandiging van musea, in financiering en in de relatie met overheid en collectie-eigenaren. Maar misschien nog wel het meest in hoe musea hun maatschappelijke rol definiëren."*

Waar musea vroeger sterker werden gezien als plekken van bewaring en autoriteit, zijn ze volgens Erik steeds meer plekken geworden waar verhalen gedeeld, bevraagd en aangevuld worden. Dat geldt voor musea die zich nadrukkelijker in hun lokale omgeving wortelen, maar ook voor grotere, meer klassieke instellingen zoals het Rijksmuseum. *"De vanzelfsprekendheid van het museum als afzender is veranderd,"* zegt hij. *"Je kunt niet meer denken: wij vertellen het verhaal en daarmee is het klaar. Het gaat erom dat mensen zich tot die verhalen kunnen verhouden. Dat je niet alleen vertelt wat er in de collectie zit, maar ook onderzoekt welke verhalen ontbreken."*

Voor Karsten, die bijna drie jaar bij de Museumvereniging werkt en zich vooral richt op belangenbehartiging richting politiek en beleidsmakers, is die veranderende rol van musea direct verbonden met de vraag hoe de sector zich organiseert. *"Musea geven de sleutel van hun deuren steeds vaker mee aan andere mensen, zodat ook zij verhalen kunnen vertellen,"* zegt hij. *"Tegelijkertijd verandert daardoor ook wat het publiek van musea verlangt. Bezoekers willen zich kunnen herkennen, maar ook hun eigen verhaal kunnen verbinden aan wat er in het museum gebeurt."*

De weerbaarheid van musea
Als Karsten één actueel dossier moet noemen dat bovenaan de agenda staat, is het de financiële ruggengraat van de museumsector. Veel musea zijn afhankelijk van gemeentelijke of provinciale subsidies en daarmee ook van politieke keuzes die per collegeperiode kunnen veranderen. Juist daarom pleit de Museumvereniging voor meerjarige zekerheid, volledige indexering en een steviger wettelijke basis voor cultuur. *"Bij veel musea is die financiële ruggengraat niet heel stabiel,"* zegt Karsten. *"Zeker niet bij musea waarvoor gemeenten of provincies de belangrijkste financiers zijn. Dan ben je kwetsbaar voor politieke verschuivingen. Daarom hebben we het zo vaak over wettelijke verankering, indexering en waardering voor cultuur binnen lokale en landelijke politiek."* Daarmee raakt financiering direct aan een breder begrip: weerbaarheid. Musea moeten collecties beschermen, publiek ontvangen en maatschappelijk relevant blijven, ook in tijden van politieke, digitale, fysieke of klimatologische druk.

Erik herkent dat. Hij noemt weerbaarheid een belangrijk, maar ook groot en soms abstract begrip. *"We zijn als sector heel goed in containerbegrippen,"* zegt hij. *"Maar uiteindelijk gaat het erom: hoe geef je daar concreet invulling aan? Wat betekent weerbaarheid voor je collectie, je gebouw, je mensen, je publiek?"* Voor collecties is die vraag urgent. In een tijd van geopolitieke dreiging, cyberrisico's en klimaatverandering moeten musea opnieuw nadenken over bescherming, opslag en crisisvoorbereiding. Niet elk museum heeft de middelen van een grote instelling. Juist daarom is gezamenlijke kennisdeling noodzakelijk.

Een veerkrachtig museum heeft lucht nodig
Wat maakt een museum veerkrachtig? Voor Erik begint het bij langjarige zekerheid. Hij wijst op de Erfgoedwet en het huisvestingsdossier, waar de afgelopen jaren belangrijke stappen zijn gezet voor rijksgesubsidieerde musea. Daardoor zijn sommige instellingen minder afhankelijk geworden van korte subsidiecycli. *"Voor het Rijksmuseum is het ongelooflijk belangrijk geweest dat we hebben kunnen inzetten op de Erfgoedwet, inclusief de financiering van huisvesting,"* zegt hij. *"Daardoor ontstaat een vorm van meerjarige bekostiging voor een deel van je taken. Dat geeft ruimte om vooruit te kijken."*

Maar die systematiek geldt lang niet voor alle musea. Zeker gemeentelijke musea staan onder druk. Gemeenten zouden vaak wel willen meebewegen, maar beschikken niet altijd over de middelen. Tegelijkertijd wordt steeds vaker naar musea zelf gekeken: wat kunnen zij verdienen, ophalen, organiseren? Dat is volgens Erik een belangrijke vraag. Het Rijksmuseum kan, mede dankzij de locatie, schaal en internationale aantrekkingskracht, relatief veel eigen inkomsten genereren. Maar dat model is niet zomaar te kopiëren naar een middelgroot museum of een gespecialiseerd museum. *"Ik vind het begrip culturele ondernemer best lastig,"* zegt hij. *"Natuurlijk moet een museum zelf ook iets doen. Maar cultureel ondernemerschap kan nooit in de plaats komen van collectieve verantwoordelijkheid. Je werkt met collecties en gebouwen die een publiek belang vertegenwoordigen. Daar hoort ook publieke financiering bij."*

De Museumkaart als solidariteitskaart
Een van de sterkste gezamenlijke instrumenten van de sector is de Museumkaart. Voor Erik is het bijzonder dat een brancheverenigingniet alleen belangen behartigt, maar via de kaart ook substantieel bijdraagt aan de inkomsten van musea. *"Het is jaloersmakend,"* zegt hij. *"Welke andere sector heeft zoiets? De Museumkaart is een bezoekerskaart, maar door de systematiek is het ook een vorm van solidariteit. Je houdt het met elkaar overeind."*

Karsten merkt dat de kaart ook in Den Haag gewicht heeft. Het aantal kaarthouders, inmiddels richting 1,6 miljoen, laat zien dat musea een breed publiek bereiken en dat er een stevig maatschappelijk draagvlak is. *"Als je kunt zeggen dat ongeveer tien procent van de Nederlandse bevolking een Museumkaart heeft, dan word je serieus genomen,"* zegt hij. *"Dat draagt gewicht met zich mee. Het laat zien dat musea geen niche zijn, maar een sector met een grote achterban."* Voor de belangenbehartiging is dat van grote waarde. De kaart is niet alleen een praktisch instrument voor bezoek en spreiding, maar ook een zichtbaar bewijs dat musea diep in de samenleving verankerd zijn.

Wanneer lobby werkt
Belangenbehartiging is vaak onzichtbaar werk: gesprekken voeren, Kamerleden informeren, debatten voorbereiden. Maar soms wordt zichtbaar dat een gezamenlijke inzet effect heeft. Karsten noemt de lobby tegen de voorgenomen btw-verhoging als tastbaar voorbeeld. *"Dat was misschien wel een van de breedste lobby's die de culturele sector ooit heeft gevoerd, samen met onder meer de boeken-, kranten- en sportsector,"* zegt hij. *"Als zo'n maatregel van tafel gaat, weet je: dit heeft gewerkt."* Hij herinnert zich ook de actie tijdens Prinsjesdag, met een groot spandoek in de vorm van een kassabon langs de route. Toen het beeld in de live-uitzending van de NOS verscheen, voelde dat als zo'n zeldzaam moment waarop het onzichtbare werk ineens zichtbaar werd. *"Ik zit heel veel achter mijn computer,"* zegt hij. *"Maar op zo'n dag maak je fysiek mee waarvoor je het doet."*

Toch gaat lobby niet alleen over één maatregel of één succes. Het gaat ook om taal. Om een boodschap die blijft hangen. De Museumvereniging gebruikt de afgelopen jaren nadrukkelijk de lijn: investeren in musea is investeren in Nederland. Volgens Karsten werkt zo'n formulering wanneer die niet alleen door de vereniging wordt gebruikt, maar ook terugkomt bij fondsen, banken, beleidsmakers en zelfs bezoekers. Erik ziet hetzelfde bij pogingen om de maatschappelijke impact van musea beter onderbouwd te laten zien. Musea dragen bij aan sociale samenhang, educatie, historisch besef, schoonheid en het vermogen om kritisch te kijken.

Musea en politiek: blijven investeren in relaties
De relatie tussen musea en politiek is de afgelopen decennia veranderd, met zijn tijd meegegaan, maar in de kern draait die volgens Erik nog altijd om persoonlijke contacten. *"Het gaat altijd over investeren in relaties,"* zegt hij. *"Net als met familie of vrienden: je kunt niet verwachten dat iemand morgen zegt hoe geweldig je bent als je nooit met elkaar spreekt."* Het politieke landschap is beweeglijker geworden, met wisselende meerderheden en soms scherpere opvattingen over cultuur. Dat vraagt van musea dat ze in gesprek blijven, ook met partijen of politici die minder vanzelfsprekend dichtbij staan. *"Je kunt moeilijk roepen dat je een museum van iedereen bent en vervolgens denken: met tachtig procent van de mensen heb ik geen zin om te praten,"* zegt Erik. *"Je moet je ertoe verhouden. Ook als het schuurt, juist als het schuurt."*

Karsten ziet vooral ook de kracht van werkbezoeken. Een Kamerlid overtuig je niet alleen met een notitie, maar door iemand in een museum rond te leiden, in gesprek te brengen met medewerkers, conservatoren, educatoren en bezoekers. Dan wordt zichtbaar wat de sector betekent. *"Wij kunnen in Den Haag uitleggen wat sociale en economische impact is,"* zegt hij. *"Maar het werkt vaak beter als iemand het zelf ziet. Als je door een museum loopt, ervaar je wat er gebeurt. Dan wordt het tastbaar."*
De verantwoordelijkheid van een groot museum
Het Rijksmuseum heeft als grote instelling een bijzondere positie in het Nederlandse museumveld. Niet alleen door de collectie, bezoekersaantallen en internationale samenwerking, maar ook door kennis, faciliteiten en invloed. Erik ziet die rol nadrukkelijk als een verantwoordelijkheid. *"Er is een hele infrastructuur om ons heen: van jonge makers en kleinere instellingen tot regionale musea en gespecialiseerde kenniscentra.*

Zonder die keten kunnen wij niet bestaan." Die verantwoordelijkheid krijgt vorm in samenwerking. In kennis delen, bruiklenen en onderzoek. *"Het fijne is als je de mogelijkheid hebt om genereus te zijn,"* zegt Erik. *"Niet vanuit het idee: wij geven het antwoord. Maar vanuit de vraag: hoe kunnen we samen bedenken wat nodig is?"*

Ook op het gebied van weerbaarheid speelt die kennisdeling een rol. Grote musea kunnen expertise beschikbaar maken, bijeenkomsten organiseren en kleinere collega's helpen met praktische vragen. Daarmee wordt de sector als geheel sterker.

Het museum als plek waar het mag schuren

Als ze vooruitkijken naar 2035, komen Erik en Karsten allebei uit bij dezelfde kern: musea moeten plekken blijven waar mensen samenkomen rond verhalen, objecten en vragen die ertoe doen. Voor Erik ligt de relevantie van musea in het vermogen om mensen te leren kijken. Niet alleen naar kunst of geschiedenis, maar ook naar de wereld. *"Ik ben ervan overtuigd dat als je mensen leert kijken, je ze ook helpt onderscheid te maken,"* zegt hij. *"Wat vind je mooi? Hoe verhoud je je tot de geschiedenis, verschillende culturen en tot elkaar? Dat klinkt misschien klassiek, maar ik geloof echt dat museа daarin een maatschappelijke taak hebben."* Juist in een tijd waarin publieke plekken voor ontmoeting onder druk staan, wordt het fysieke museum volgens hem belangrijker. Een museum is een plek waar mensen samen naar hetzelfde object kunnen kijken en toch verschillende dingen kunnen denken. Die gedeelde ervaring is waardevol. *"Je kunt met iemand naast je naar hetzelfde kijken en allebei iets anders ervaren,"* zegt hij. *"Maar je kijkt wel samen. Dat maakt het museum tot een plek van samenkomst."*

Karsten sluit daarbij aan. Voor hem ligt de kracht van musea in hun vermogen om complexe maar maatschappelijke thema's niet plat te slaan, zichtbaar en bespreekbaar te maken. In beleid wordt vaak gezegd dat een probleem complex is en geen eenvoudige oplossing kent. Musea kunnen juist laten zien wat die complexiteit betekent. *"Wat ik bijzonder vind aan musea, is dat ze moeilijke thema's bespreekbaar kunnen maken zonder dat er meteen één oplossing hoeft te zijn,"* zegt hij. *"Mensen komen samen rond onderwerpen die thuis aan tafel misschien niet eens ter sprake komen. In dat schuren zit veel waarde."*

Daar ligt ook een opdracht voor de toekomst. Musea moeten blijven luisteren naar hun publiek, hun deuren openhouden en tegelijk niet bang zijn voor ongemak. *"Als het niet meer schuurt,"* zegt Karsten, *"dan verlies je ook iets van je relevantie."* Erik wijst daarbij opnieuw op de collectie als vertrekpunt. Musea moeten geen orakels worden die overal iets van vinden. Hun kracht ligt juist in de objecten, verhalen en collecties die ze beheren. *"Je moet het altijd doen vanuit je collectie,"* zegt hij. *"Daar zitten de aanknopingspunten. En als je een verhaal wilt vertellen waarvoor je nog niet genoeg hebt, dan moet je op zoek naar de objecten en perspectieven die ontbreken."*

Investeren in wat ons samenhoudt

Wat Erik van Ginkel en Karsten Swaak verbindt, is hun overtuiging dat musea meer zijn dan plekken waar objecten worden bewaard of tentoonstellingen gemaakt. Ze zijn plekken waar kennis, verbeelding, ontmoeting en debat samenkomen. Maar om die rol te kunnen blijven vervullen hebben musea stevige fundamenten nodig: financiële zekerheid, politieke aandacht, gedeelde verantwoordelijkheid en een sector die met één stem spreekt wanneer dat nodig is.

Misschien ligt daarin de opdracht voor de komende honderd jaar Museumvereniging: blijven laten zien dat investeren in musea niet alleen investeren is in gebouwen of collecties, maar in de samenleving zelf, in plekken waar mensen leren kijken, verschillen verdragen en verhalen ontdekken die groter zijn dan henzelf.

De foto's zijn genomen in de tentoonstelling *Carel Visser* in de Rijksmuseumtuinen.

Celine Vister-van Riemsdijk (38)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

We bezitten een portret van een dominee die op Sint-Maarten woonde en een tot slaaf gemaakte jongen, Louis Alons, meenam naar Oost-Groningen. Op het portret staan ze allebei afgebeeld. Het was net gerestaureerd, maar nog niet opgenomen in de presentatie en daarom nergens te zien; het stond nog in het depot.

Op een dag, een half uur voor sluitingstijd, kwam een vrouw in fietskleding het museum binnen. Ze had een lange tocht van vijf uur van Hattem naar Veendam afgelegd en vroeg specifiek naar dit portret. Ze vertelde dat zij een van de nakomelingen van Louis Alons is.

Ik haalde het portret uit het depot voor haar, zodat zij het kon zien. Op het moment dat haar ogen die van haar tot slaaf gemaakte voorouder ontmoetten, zag ik hoe diep dat haar raakte. Ineens was een deel van haar familiegeschiedenis niet langer een verhaal, maar iets tastbaars. Dat moment liet mij zien hoe een museum mensen met hun verleden kan verbinden.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik vind het heel belangrijk dat een museum laagdrempelig is en dat iedereen zich er welkom voelt. Een museum moet niet belerend zijn, maar een plek waar mensen op een ontspannen en inspirerende manier iets kunnen ontdekken. Als academicus is het niet zo moeilijk om op academisch niveau te communiceren. De echte uitdaging zit voor mij in het vinden van de juiste communicatiesleutel voor heel verschillende doelgroepen. Of het nu gaat om peuters, slechtzienden, studenten of gepensioneerden: iedereen is welkom en even belangrijk. We zijn allemaal onderdeel van de geschiedenis en van de verhalen die musea vertellen. Juist daarom is een museum van de mensen en voor de mensen. Het moet geen hoogdravende, exclusieve eliteclub zijn, maar een plek waar iedereen zich herkent, zich welkom voelt en geïnspireerd naar huis gaat. Dat is voor mij de maatschappelijke kracht van een museum.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf nieuwsgierig en durf te vernieuwen. Zorg ervoor dat een museum meebeweegt met de tijd, zonder de kwaliteit van onderzoek uit het oog te verliezen. Vertrouw niet alleen op de kennis binnen de eigen organisatie, maar betrek ook de samenleving. Werk samen met klankbordgroepen, ervaringsdeskundigen, jongeren, omwonenden en andere betrokkenen. Zo vertel je niet alleen verhalen óver mensen, maar vooral mét mensen. Dat levert rijkere, eerlijkere en relevantere tentoonstellingen op waarin meer bezoekers zich herkennen. Een museum is geen afgesloten kennisinstituut, maar een plek waar verleden, heden en samenleving elkaar ontmoeten. Juist die combinatie van wetenschappelijke kwaliteit, maatschappelijke betrokkenheid en toegankelijkheid maakt een museum toekomstbestendig.

Veenkoloniaal Museum
Conservator
Directeur per 2027

Theo van Hardeveld (70)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De opening van onze expositie Licht aan de horizon van Ton Schulten. Hij beschikte over een ongeëvenaard talent om mensen in hun emoties te raken. Hij schonk tijdens de openingshandeling spontaan het schilderij ‘Op diep water’. De schepen op het schilderij vertonen overeenkomsten met het wapen van Veenendaal.

Samen met onze conservator, burgemeester en wethouder reisden we af naar Ootmarsum voor de officiële overdracht van het schilderij aan de gemeente. Het schilderij heeft inmiddels een mooie plek gekregen in het gemeentehuis van Veenendaal, waar het toegankelijk is voor alle inwoners.

Helaas is de veelgeprezen kunstenaar in oktober 2025 overleden. Met veel waardering en dankbaarheid herinneren we ons zijn verhalen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Samen met de provincie Utrecht, het Regionaal Bureau voor Toerisme, culturele partners en onze medewerkers werken we aan de toekomst van het stadsmuseum. We investeren onder meer in een digitaal historisch belevenisspel, een vernieuwde presentatie over water, kunsteducatie en een beter toegankelijk aanbod voor bezoekers met een visuele beperking. Daarmee maken we het museum aantrekkelijk voor huidige én toekomstige generaties.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik zou de volgende generatie willen meegeven at passie, nieuwsgierigheid en betrokkenheid het verschil maken. Durf een visie te ontwikkelen, kijk verder dan de waan van de dag en werk samen met anderen aan iets dat groter is dan jezelf. Kunst, cultuur en erfgoed helpen ons daarbij. Ze leren ons om met een open blik naar de wereld te kijken, andere perspectieven te begrijpen en verbinding te zoeken. Juist in een tijd die steeds sneller verandert, zijn dat waarden die van blijvende betekenis zijn.

Stadsmuseum Veenendaal
Bestuursvoorzitter

Haiko Sleumer (33)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De Waardeloze Winkel van kunstenaar Pavèl van Houten! Drie maanden lang taxeerde, exposeerde en verkocht hij in de ontvangsthal van Museum W waardeloze objecten die bezoekers meebrachten. Hij taxeerde objecten op waardeloosheid: hoe waardelozer, hoe meer van zijn fictieve valuta, De Flut, je ervoor terugkreeg. Met die Flutten kon je weer iets uit zijn winkel kopen.

In die periode leverden bezoekers duizenden objecten in, wat leidde tot talloze gesprekken over afval, overconsumptie en waardeloosheid. Zelfs een verlovingsring van een verbroken verloving werd ingeleverd, maar ook kapotte spaken van een rolstoel en leeggedrukte pillenstrips. De Waardeloze Winkel bracht in drie maanden tijd veel reuring met zich mee in het museum. Daarnaast realiseerde de kunstenaar een fantastisch educatieprogramma bij dit project. Hij ging op een heel laagdrempelige manier met leerlingen in gesprek over wat zij van de kunst in het museum vonden: waardevol of waardeloos. Daarna gingen die leerlingen met ingeleverde waardeloze spullen zelf kunst maken.

Foto door Irene van Wel Fotografie

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment ben ik druk bezig met de voorbereidingen voor de komende tentoonstelling, die dit najaar opent. Kiki van Eijk en Joost van Bleiswijk van ontwerpstudio Joost & Kiki uit Eindhoven verzorgen de tentoonstellingsvormgeving. Het belooft fantastisch mooi te worden.

De tentoonstelling gaat over grenzen en hoe je je daartegen kunt verzetten: niet alleen fysieke grenzen, maar ook sociale, culturele en normatieve scheidslijnen. In elke zaal komt een spannende interventie van Kiki & Joost. De hele benedenverdieping van het museum ondergaat een complete transformatie.

Er doen 18 kunstenaars mee, waaronder bijzondere bruiklenen van Nan Goldin en Miriam Cahn. Onlangs zag ik de maquette die Kiki & Joost hebben gemaakt van de tentoonstellingszalen. Nu alle ideeën vorm beginnen te krijgen, groeit ook de voorpret. Ik word tijdens de voorbereidingen steeds enthousiaster over alle bijzondere kunstwerken die straks samen in Museum W te zien zullen zijn.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik ben zelf pas zes jaar werkzaam als curator! Dus daar heb ik nog niet veel over nagedacht. Af en toe heb ik wel een stagiair van de Universiteit Utrecht, waar ik zelf ook heb gestudeerd. Voor mij is het heel fijn om met stagiairs te werken. Enerzijds is het belangrijk om kennis te delen met een nieuwe generatie curatoren en een plek te bieden om het vak te leren. Anderzijds vind ik het fijn om met iemand te sparren over komende tentoonstellingsprojecten. Ik ben in Museum W de enige curator, dus het is fijn om af en toe met een vakgenoot ideeën uit te wisselen. Dat doe ik ook met collega-curatoren van andere musea en kunstpodia. En wat voor mij goed werkt, is om veel te zien. Door het bezoeken van tentoonstellingen en het afleggen van atelierbezoeken kom je op nieuwe ideeën.

Museum W
Curator moderne en hedendaagse kunst

Zoia Necheporenko (48)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In 2011 organiseerde het Sint-Petersburgse Muziek- en Theatermuseum een tentoonstelling over Maria Callas, een van de beroemdste operadiva's van de twintigste eeuw.

In de zalen zag ik prachtige theaterkostuums van de zangeres, maar ook haar persoonlijke bezittingen en documenten. Toen werd mijn aandacht getrokken door een paar kleine kinderschoentjes van zwart lakleer in een vitrine. Deze schoentjes waren na het overlijden van Maria Callas gevonden in haar laatste appartement in Parijs.

Maria had geen kinderen. Waarom zou zij kinderschoentjes hebben bewaard? Volgens onderzoekers waren het de schoentjes van haar te vroeg geboren en kort na de geboorte overleden zoontje, dat zij kreeg met de miljardair Aristoteles Onassis. Hun relatie duurde bijna twintig jaar, maar uiteindelijk verruilde hij Maria voor Jacqueline Kennedy. Deze breuk trof Callas zo zwaar dat zij haar stem en haar carrière nooit meer volledig wist te hervinden.

Voor mij staan deze schoentjes symbool voor haar verlangen naar moederschap, de rouw om haar overleden kind en de liefde voor Onassis die, ondanks alles, nooit helemaal verdween. Het is een mooi voorbeeld van hoe een klein voorwerp een groot verhaal kan vertellen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In de twaalf jaar dat ik in het communicatievak werkzaam ben, is het speelveld ingrijpend veranderd. Toen ik begon, waren we in het museum druk bezig met het ontwikkelen van sociale mediakanalen en voortdurend op zoek naar nieuwe digitale tools. We wilden ons publiek zo dicht mogelijk benaderen en overal kunnen bereiken. De digitale wereld, waarin iedereen met elkaar verbonden leek en toegankelijk was, ongeacht status of achtergrond, voelde als een veelbelovende nieuwe werkelijkheid.

Nu, twaalf jaar later, ben ik juist steeds meer op zoek naar menselijk contact. We spreken over doelgroepen, gebruikers en bezoekersaantallen, maar achter die begrippen gaan mensen schuil met eigen verhalen, twijfels en verlangens. Daarom zou ik liever met jongeren in gesprek gaan dan een nieuw TikTok-kanaal opzetten. Ik zou graag zien dat we achter de abstracte doelgroepen weer echte mensen gaan herkennen en door hun ogen naar onszelf durven kijken.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Mijn advies aan de volgende generatie museumprofessionals: koester de twijfel. Durf vragen te stellen, ook als er geen eenduidig antwoord bestaat. Wees nieuwsgierig naar andere perspectieven en wees niet bang om tegen de stroom in te gaan. Juist dan blijft het museum een plek van ontdekking, gesprek en verbeelding.

Stichting Musea Zutphen
(Stedelijk Museum Zutphen en Museum Henriette Polak)
Medewerker PR & Marketing

Eline Soumeru (37)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een bezoek aan de Rothko-retrospectief in de Fondation Louis Vuitton in Parijs zal me altijd bijblijven. De gigantische werken, de gedimde ruimtes. Ik kan soms vrij ongeduldig zijn, maar daar had ik op dat moment absoluut geen last van. Het werk van Rothko had een bijna hypnotiserende werking. Het is iets wat ik niet voelde als ik zijn werk zag in boeken, het is iets wat ik heb mogen ervaren in het echt. Dat blijft altijd bijzonder.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het zijn op dit moment verschillende dingen waar ik mee bezig ben, eigenlijk. Deze zomer is de Museumvereniging naar een nieuwe locatie verhuisd en, zoals met elke verhuizing, zijn er altijd nog dingen die moeten worden geregeld, ook als je al op de nieuwe locatie zit. Daarnaast werk ik in een klein team aan de contributies voor dit jaar en sta ik in contact met de nieuwe leden (musea) die per 1 juli zijn aangesloten. Vrij uiteenlopende dingen, mijn dag is nooit saai!

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf altijd nieuwsgierig naar het verhaal van anderen.

Museumvereniging
Office, CRM & Ledenadministratie musea

Foto door Natascha Libbert

Buro Stedelijk
Projectleider

Anouk van Amsterdam (27)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De minuten vlak voor de start van de performance *The House with the Ocean View*, onderdeel van het Marina Abramović-retrospectief in het Stedelijk Museum Amsterdam in 2024. Ik coördineerde alle performances in deze tentoonstelling en naast het aansturen en begeleiden van de 27 performers die in roulatie iconische performances opnieuw uitvoerden, was er wel één heel bijzondere opdracht. Jia-Yu Chang Corti zou twaalf dagen gaan wonen ín de tentoonstelling. In een huisje met drie kamers, bekend van Sex and the City, inclusief stromend water en afvoer, speciaal aangelegd voor deze gelegenheid, leefde zij volgens zeer Spartaanse leefregels. Gedurende deze periode onthield zij zich van eten en spreken, douchte zij driemaal daags, ging zij naar het toilet met publiek aanwezig en sliep ze in dit huisje.

Ik ondersteunde haar in de voorbereiding, tijdens en achteraf en regelde daarnaast de praktische zaken om dit mogelijk te maken. Op de dag van de start van de performance was Marina Abramović ingevlogen om Jia-Yu naar de start te begeleiden. Ongeveer 15 minuten voor aanvang, terwijl de tv-ploegen en het publiek al in drommen klaarstonden, kwamen we erachter dat de meegestuurde kostuums veel te groot waren. Terwijl Marina en Jia-Yu over lippenstift en make-up aan het ginnegappen waren, naaide ik de broek nog provisorisch strak om haar lijf. Ik was onder de indruk van de lichtheid waarmee ze het werk benaderden en al giechelend liepen we met elkaar naar de tentoonstelling.

Met Marina's wandelstok in de hand en zo'n driehonderd mensen achter mij, keek ik toe hoe Jia-Yu en Marina de knop omzetten zodra Jia-Yu het huisje betrad. Plots was er opperste concentratie en een diepe uitwisseling van energie tussen de twee. Dat duurde zo'n tien minuten. Toen realiseerde ik me: ik ben het wc-papier vergeten.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Sinds een half jaar werk ik bij Buro Stedelijk, waar ik samen met curator Jo-Lene Ong leiding geef aan deze onafhankelijke projectruimte binnen het Stedelijk Museum. Wij zijn het tweede team dat deze plek runt, en in deze nieuwe fase ziet Buro zichzelf als een plek voor collectief denken, waar verbindingen zichtbaar worden: tussen mensen, gemeenschappen en generaties. Onze programmering bouwt voort op wat er al ontstaat binnen de diverse gemeenschappen van Amsterdam. Buro maakt ruimte voor praktijken die van betekenis zijn voor de diaspora van de stad en voor perspectieven en leefwerelden die vaak buiten de gevestigde kaders vallen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Haha, ik zou nog wel even willen geloven dat ik zelf de volgende generatie ben. Maar goed, voor mijn generatie én de volgende zou ik willen zeggen: kunst wordt gevormd door mensen, evenals verandering.

Instituten zijn geen abstracte machines, maar krijgen vorm door de mensen die er werken, de kunstenaars die er exposeren en de mensen eromheen. Er worden goede ideeën bedacht en fouten gemaakt, mensen lachen, hebben ruzie en maken het weer goed. Het is heel makkelijk om je als medewerker te verschuilen achter de reputatie of naam van een instituut, en even makkelijk om van buitenaf kritiek te leveren op die abstractie. Ik geloof erin dat musea veel productiever kunnen opereren als het menselijke aspect meer voorop komt te staan. Dat betekent dat directeuren én mensen die er werken verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun eigen fouten of tekortkomingen. Dat is kwetsbaar, maar wel de enige ingang tot dialoog. Vanuit daar kun je een eerlijk en gelijkwaardig gesprek aangaan en verandering teweegbrengen. Van mens tot mens.

Germa Greving (37)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het bezoek aan 1066 Battle of Hastings, Abbey and Battlefield: de Engelsen zijn meesters in het vertellen van het verhaal in het landschap. Plekken die ogenschijnlijk leeg en betekenisloos zijn, krijgen met vaak minimale middelen (audiotours) historische lading. Zo krijg je het gevoel dat je iets beter begrijpt wat – in dit geval – de Slag bij Hastings, die zich bijna 1.000 jaar geleden heeft afgespeeld, ons nu nog vertelt. Er is aandacht voor het verhaal. Het respect voor de historie en het erfgoed spat ervan af, zonder te gepolijst te zijn of er te veel mee te pronken. Daar kunnen we in Nederland iets van leren.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

We werken er samen aan om het Stadsmuseum ANNO in het hart van de stad ook daadwerkelijk een plek te geven in het hart van de Zwollenaren. Dat dwing je niet af. Die vertrouwensband en waarde heb je samen met je stad op te bouwen.

In het museum zijn legio herkenbare uitdagingen – van klimaat tot zichtbaarheid, van scherpe budgetkeuzes tot interne professionalisering – hoe groeien we op een duurzame manier toe naar het museum dat we willen zijn? En hoe houden we tijdens die reis samen plezier in het ‘op weg zijn’?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

De kaders – opdracht vanuit de gemeente, de hoeveelheid subsidie, verwachtingen van de stakeholders, et cetera – geven richting aan wat je doet, maar vergeet niet dat wij, mensen, het zijn die de kaders gemaakt hebben. Er is dus altijd ruimte om ze te bevragen wanneer het je niet brengt waar je wilt uitkomen. Als je vanuit je museum gaat staan voor het verhaal dat je wilt vertellen, heb je veel meer kans dat de rest volgt.

Foto door Erik Franssen

ANNO Stadsmuseum Zwolle
Directeur-bestuurder

Carine van Ketwich Verschuur (59)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als kind bezocht ik samen met mijn ouders de Egyptische tentoonstelling in Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam. Bijna vijftig jaar later staat die ervaring me nog steeds helder voor de geest. Ik herinner me de donkere zalen, de verlichte vitrines en vooral het gevoel van verwondering. De mummie, de kleurrijke sarcofagen en de gouden voorwerpen maakten een enorme indruk. Voor het eerst besefte ik dat er duizenden jaren geleden al zulke indrukwekkende beschavingen bestonden. Het voelde alsof ik een verborgen schatkamer binnenstapte. Achteraf denk ik dat die dag meer heeft betekend dan ik toen kon vermoeden. Misschien is daar wel mijn liefde voor geschiedenis, kastelen en cultureel erfgoed ontstaan. Nog altijd kan een museum mij datzelfde gevoel van nieuwsgierigheid en verwondering geven als toen ik daar, hand in hand met mijn ouders, rondliep.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment werk ik aan de toekomst van Kasteel Doorwerth. We ontwikkelen een nieuwe museale invulling, waarbij het kasteel niet langer op zichzelf staat, maar onlosmakelijk verbonden is met het omringende landschap. Juist die wisselwerking tussen mens, kasteel en natuur willen we zichtbaar en beleefbaar maken, zowel binnen als buiten de kasteelmuren. Het landschap vormt daarbij de rode draad. In het kasteel komen vernieuwde thematische presentaties die het verhaal van deze unieke plek vertellen. Daarnaast richten we het entreegebied opnieuw in, met een centrale plek voor informatie, kaartverkoop en de museumwinkel. Dit wordt de toegangspoort tot het kasteel én het omliggende landschap, waar bezoekers ook kennismaken met de missie en het werk van Geldersch Landschap & Kasteelen. Zo ontstaat één samenhangende beleving waarin cultuur en natuur elkaar versterken.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Als kind liep ik verwonderd door een Egyptische tentoonstelling. Nu mag ik zelf meebouwen aan museumervaringen die hopelijk hetzelfde gevoel oproepen. Dat is ook wat ik de volgende generatie museumprofessionals wil meegeven: vergeet nooit dat een museum niet begint bij een collectie, maar bij verwondering. Mensen onthouden zelden alle feiten, maar wel hoe een plek hen liet voelen. Vertrek daarom niet vanuit objecten alleen, maar vanuit verhalen, de omgeving en de verbinding met bezoekers. Durf disciplines te verbinden, zoals natuur, landschap, geschiedenis en erfgoed. Juist daar ontstaat betekenis. En blijf nieuwsgierig. Stel vragen, kijk met de ogen van een kind en wees niet bang om bestaande museumconcepten opnieuw uit te vinden. Want als één bezoek een kind een leven lang kan inspireren, dan is ons werk misschien wel belangrijker dan we soms beseffen.

Kasteel Doorwerth/Huis Zypendaal
Kasteelmanager

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Aylin en Mike

“Een veiligheidsplan werkt pas als mensen weten wat hun rol is. Het gesprek daarover is minstens zo belangrijk als het document zelf.”

Hoe bescherm je als museum niet alleen je collectie, maar ook je gebouw, medewerkers, bezoekers en de verhalen die je bewaart? In een tijd van toenemende cyberdreiging, klimaatrisico’s, maatschappelijke onrust en geopolitieke spanningen wordt weerbaarheid steeds belangrijker. In dit duo-interview spreken we met Mike van der Steenhoven, coördinator Collectieveiligheid bij het Mauritshuis, en Aylin Beijersbergen, beleidsadviseur bij de Museumvereniging. Vanuit hun verschillende perspectieven bespreken zij hoe musea zich kunnen voorbereiden op risico’s en waarom goede veiligheidszorg begint bij kennis, samenwerking en het gesprek met elkaar.

Meer dan een verzameling objecten
Wie door het Mauritshuis loopt, staat oog in oog met Hollandse en Vlaamse schilderkunst uit de zestiende en zeventiende eeuw. Tot de collectie behoren unieke en wereldwijd bekende werken. Maar wat maakt zo'n collectie nu werkelijk onvervangbaar? Volgens Mike gaat het niet alleen om de afzonderlijke schilderijen, maar ook om de samenhang tussen de werken, hun geschiedenis en de plek waar de collectie is ondergebracht. Aylin trekt die gedachte door naar de Collectie Nederland. Musea beschermen tastbare objecten, van schilderijen en beelden tot auto's en historische gebruiksvoorwerpen, maar ook immaterieel erfgoed en de verhalen die aan collecties verbonden zijn. *"We beschermen niet alleen iets om naar te kijken,"* zegt ze. *"We beschermen ook maatschappelijke waarden, verhalen en identiteit. Iets wat laat zien waar een samenleving voor staat en wat mensen met elkaar verbindt."*

Juist in een tijd van polarisatie, geopolitieke spanning en onzekerheid krijgt die verantwoordelijkheid extra betekenis. Want wanneer erfgoed verloren gaat, verdwijnt niet alleen een object. Er kan ook een deel verdwijnen van het collectieve geheugen waarmee mensen begrijpen wie ze waren, wie ze zijn en wie ze kunnen worden. Die bredere betekenis vormt de kern van hun gesprek: erfgoed beschermen is geen culturele luxe, maar draagt bij aan de weerbaarheid van de samenleving.

De onzichtbare wereld achter het schilderij
Voor bezoekers lijkt het vanzelfsprekend: schilderijen hangen rustig aan de muur en kunnen van dichtbij worden bekeken. Achter die ogenschijnlijke rust bevindt zich echter een wereld van beveiliging, sensoren, cameratoezicht, risicoanalyses, trainingen en onderlinge afspraken. *"Het schilderij is eigenlijk een soort deur naar Narnia,"* zegt Mike. "*Je ziet het werk aan de voorkant, maar daarachter gaat een hele wereld schuil."* Een groot deel van zijn werk speelt zich bewust buiten het zicht van het publiek af. *"Ik werk in de schaduw. Hoe minder je van mij hoort, hoe beter het meestal is."* Het is een treffende omschrijving van een vakgebied waarin succes vaak betekent dat er niets gebeurt. Juist daardoor is de waarde van veiligheidszorg niet altijd eenvoudig zichtbaar te maken.

Aylin ziet daarin zowel een kwaliteit als een uitdaging. Veiligheid is geen taak van één specialist of één afdeling. Zij hoort in het erhaal van Mike vooral hoeveel mensenwerk erachter schuilgaat. Protocollen en installaties zijn belangrijk, maar uiteindelijk moeten collega's elkaar weten te vinden, informatie delen en op het juiste moment kunnen handelen.

Van brand en diefstal naar een verweven dreigingsbeeld
Brand, diefstal en wateroverlast zijn geen nieuwe risico's. Wat wel is veranderd, is hun plaats binnen een veel breder dreigingsbeeld. Musea moeten rekening houden met langdurige stroomuitval, cyberaanvallen, maatschappelijke onrust, desinformatie, klimaatverandering en internationale conflicten. Mike ziet in zijn vakgebied een duidelijke verschuiving. Veiligheid werd vroeger vooral bij beveiligers en collectiehulpverleners neergelegd. Nu raakt dit steeds nadrukkelijker aan crisismanagement en aan de samenwerking tussen verschillende afdelingen van een organisatie. Bij een maatschappij ontwrichtende situatie kan een klein gespecialiseerd team het niet alleen oplossen. De communicatieafdeling kan bijvoorbeeld signaleren dat rond een tentoonstelling, evenement of object spanningen ontstaan. ICT-collega's weten welke digitale systemen kwetsbaar zijn. Gebouwbeheer kent de installaties, terwijl collectieprofessionals kunnen aangeven welke objecten onder bepaalde omstandigheden het meeste risico lopen. *"Je moet met zijn allen naar veiligheid kijken,"* zegt Mike. *"Dat is tegenwoordig veel breder dan vroeger."*

Ook cyberveiligheid is niet langer los te zien v an collectieveiligheid. Musea zijn voor hun collectieregistratie, klimaatbeheersing, beveiliging, toegangscontrole, kaartverkoop, gebouwbeheer en communicatie afhankelijk van digitale systemen. Uitval kan daardoor niet alleen leiden tot gegevensverlies, maar ook de dagelijkse bedrijfsvoering en de toegang tot de collectie ontregelen.

Aylin wijst daarnaast op een minder tastbare digitale kwetsbaarheid: de zeggenschap over data en verhalen. Online informatie kan uit haar context worden gehaald, worden verdraaid of onderdeel worden van desinformatie. Musea gelden als betrouwbare bronnen, men twijfelt zelden aan de informatie die musea geven en men vindt dat musea zorgvuldig omgaan met feiten. Dat maakt dat de collecties en verhalen een doelwit kunnen zijn voor cyberaanvallen en gepolariseerde maatschappelijke discussies. Daarmee krijgt ook communicatie een veiligheidsfunctie. Niet om het publieke debat te controleren, benadrukt Mike, maar om te weten wat er rond een museum, collectie of programma speelt. Vroege signalering kan helpen om dreigingen te herkennen voordat ze zich fysiek of digitaal manifesteren.

Een plan begint met een gesprek
Om musea bij die opgave te ondersteunen ontwikkelde de Museumvereniging samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de Wegwijzer en het Selectiekader Weerbaarheid Collectiebeherende Instellingen. De wegwijzer behandelt onder meer digitale verstoringen, langdurige stroomuitval, maatschappelijke spanningen, wateroverlast en brand. Met reflectievragen, concrete acties en oefenscenario's helpt het document teams om risico's bespreekbaar te maken en praktische acties in te richten. De openingszin vat de aanpak samen: *"Wacht niet op een crisis: het gesprek van vandaag kan morgen het verschil maken."* Iedere stap helpt en één gesprek kan al een begin zijn. De wegwijzer kan worden gebruikt in een teamoverleg, als aanvulling op een bedrijfs- of collectiehulpverleningsplan of in gesprekken met bestuurders, gemeenten en hulpdiensten. Volgens Aylin is dat belangrijk, omdat een omvangrijk beleidsstuk kleinere instellingen al snel kan afschrikken. Een groot deel van de leden van de Museumvereniging bestaat uit musea met minder dan tien fte. Zij hebben niet altijd de mensen en middelen om een afzonderlijke veiligheidsspecialist aan te stellen. Juist voor hen moet kennis toegankelijk, toepasbaar en schaalbaar zijn.

"Het hoeft niet het mooiste of meest gelikte plan te zijn," zegt ze. *"Het moet bij jouw organisatie, jouw gebouw en jouw collectie passen. Het begint ermee dat mensen met elkaar in gesprek gaan en beseffen: vanuit mijn positie kan ik ook bijdragen."* Mike is het daarmee eens. *"Beleid moet je met elkaar maken. Ik kan in mijn eentje van alles verzinnen om een collectie veilig te stellen, maar als collega's het niet kennen of niet weten wat hun rol is, heeft zo'n plan weinig waarde."*

Dat betekent niet dat afspraken vrijblijvend zijn. Tijdens een crisis biedt een vastgelegd plan houvast, juist wanneer de druk hoog is en er weinig tijd bestaat voor overleg. Maar het document is het resultaat van voorbereiding, niet het vertrekpunt. De echte weerbaarheid ontstaat wanneer mensen weten wie beslist, wie een collega vervangt, waar hulpmiddelen liggen en met welke interne en externe partners zij moeten schakelen.

Begin bij wat je al weet
Voor musea die niet weten waar ze moeten beginnen, heeft Mike een nuchter advies: breng eerst de risico's in kaart. Dat hoeft niet meteen met ingewikkelde berekeningen. Medewerkers kennen hun gebouw vaak beter dan zij denken. Ze weten waar eerder lekkage is geweest, welke installatie verouderd is of welke ruimte bij hevige regen kwetsbaar wordt. *"Ga met elkaar om de tafel zitten,"* zegt hij. *"Je kunt nooit alle risico's tegelijk aanpakken. Maar je kunt wel vaststellen wat de prioriteiten zijn en van daaruit stap voor stap verder werken."*
Ook Aylin benadrukt dat musea niet moeten onderschatten wat er al aanwezig is. De Museumnorm, de bijbehorende kennisbank en het netwerk van museumconsulenten bieden aanknopingspunten. De kunst is om een groot onderwerp klein en hanteerbaar te maken. Een reflectievraag tijdens een werkoverleg of een gesprek met vrijwilligers bij de koffie kan al blootleggen welke kennis aanwezig is en waar nog hiaten zitten. Een concreet scenario helpt daarbij. In de wegwijzer wordt bijvoorbeeld beschreven wat er gebeurt als in een museum de stroom uitvalt: verlichting, toegangspoortjes, alarmsystemen, liften en klimaatinstallaties kunnen tegelijk worden geraakt. Door medewerkers enkele minuten te laten nadenken over hun eerste handelingen, worden afhankelijkheden en onduidelijke verantwoordelijkheden snel zichtbaar.

Moeilijke keuzes maak je vóór een crisis
Voorbereiden betekent ook erkennen dat bij een ernstige calamiteit niet altijd alles kan worden gered. Die constatering is ongemakkelijk maar volgens Mike onvermijdelijk. Bij het Mauritshuis is daarom vooraf, samen met conservatoren, het hoofd Collectie en de directie bepaald welke werken bij evacuatie prioriteit krijgen.
"Op het moment dat je werkelijk moet evacueren, kun je die discussie niet meer voeren," zegt hij. *"Dan moet duidelijk zijn waarop je je concentreert en wie welke beslissing neemt."*
Welke objecten voorrang krijgen hangt bovendien af van het scenario. Bij langdurige stroomuitval kunnen andere werken kwetsbaar zijn dan bij brand of een gewapend conflict. Materiaal, klimaatcondities, uniciteit en de praktische mogelijkheid om een object veilig e verplaatsen spelen allemaal een rol.
Aan de wegwijzer is daarom een selectiekader gekoppeld. Dat ondersteunt collectiebeherende instellingen bij het bepalen welke objecten voorrang krijgen bij bescherming of evacuatie. De wegwijzer brengt risico's in beeld, het selectiekader helpt bij de keuzes die daaruit voortvloeien.

Kennis delen maakt de sector sterker
Een museum staat bij deze opgave niet alleen. Mike is voorzitter van het Haags Preventie-netwerk waarin musea, bibliotheken, archieven en andere erfgoedinstellingen veiligheidskennis uitwisselen. Het netwerk organiseert thema-dagen, bespreekt praktijksituaties en brengt in kaart welke kennis, medewerkers en materialen instellingen bij een calamiteit met elkaar kunnen delen. Daaruit springt een belangrijk principe uit: kwetsbaarheid hoeft geen individuele tekort-koming te zijn. Wanneer instellingen open met elkaar kunnen spreken over dilemma's, incidenten en oplossingen wordt praktijkkennis beschikbaar voor het hele veld.

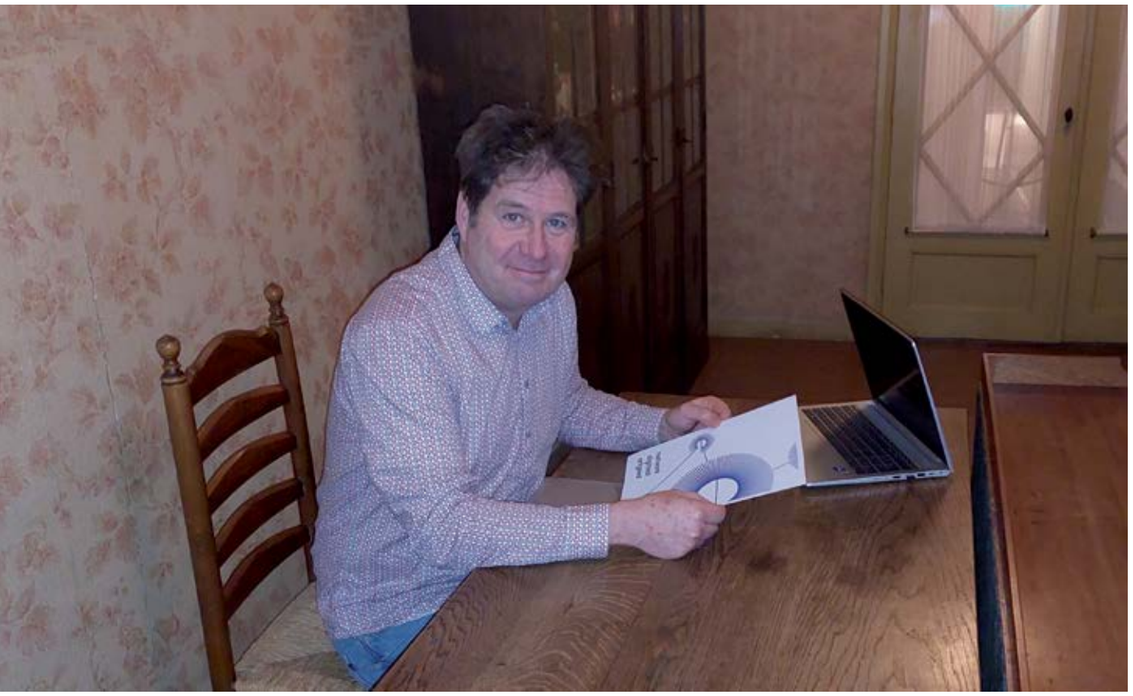
Aylin ziet voor de Museumvereniging een verbindende rol. De vereniging haalt signalen op, brengt kennispartners en musea bijeen en ontwikkelt hulpmiddelen die voor uiteenlopende instellingen bruikbaar zijn. De totstandkoming van de wegwijzer binnen de Taskforce Veilig Erfgoed is daarvan een voorbeeld. Die samenwerking is extra belangrijk omdat grote en kleine musea weliswaar over verschillende capaciteiten beschikken, maar vaak voor vergelijkbare kern-vragen staan. Wie is verantwoordelijk? Welke systemen zijn cruciaal? Welke collectieonderdelen zijn het kwetsbaarst? Wat communiceer je naar bezoekers? En wie kan helpen wanneer de eigen mensen of middelen tekortschieten?

Erfgoed hoort bij het veiligheidsdenken van Nederland
Toch kan de museumsector deze verantwoordelijkheid niet alleen dragen. Daarover is Mike kritisch. Erfgoedprofessionals zetten zich met grote deskundigheid en betrokkenheid in, maar volgens hem ontbreekt het nog te vaak aan structurele middelen, menskracht en een duidelijke plaats voor erfgoed binnen het bredere Nederlandse veiligheidsdenken. *"Er wordt gezegd dat we het met zijn allen moeten doen,"* zegt hij. *"Maar als het erop aankomt, zijn er vaak weinig extra middelen. Erfgoed is een belangrijk onderdeel van onze samenleving. Dat moet ook als zodanig worden erkend."* Aylin plaatst die oproep in een bredere context. Culturele plekken en erfgoed worden tijdens conflicten niet eens primair aangevallen vanwege de financiële waarde van objecten. Door erfgoed te beschadigen worden ook identiteit, herinnering en samenhang geraakt. *"Het gaat om de vraag wat een samenleving bij elkaar houdt,"* zegt ze. *"Wanneer mensen zich kunnen herkennen in gedeelde verhalen en tradities kan dat juist in moeilijke tijden een verbindende kracht zijn."* Veiligheidsdenken gaat daarom over meer dan stenen, systemen of tanks. Het gaat ook over een samenleving die mentaal weerbaar is. Musea spelen daarin volgens Aylin een sleutelrol: als plekken waar mensen elkaar ontmoeten, nieuwe perspectieven ontdekken en met elkaar in gesprek gaan over onze geschiedenis, waarden en identiteit.
Dat maakt dat musea en maatschappelijke weerbaarheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en dat musea thuishoren in de nationale veiligheidsstrategie. Volgens Aylin en Mike moet erfgoedbescherming dus niet als een los cultureel dossier worden behandeld. Zij raakt namelijk aan crisisbeheersing, cyberveiligheid, maatschappelijke weerbaarheid en samenwerking met overheden, hulpdiensten en andere publieke organisaties. Bewustzijn alleen is inmiddels niet meer genoeg, vindt Mike. De volgende stap is een praktische uitwerking: wie beslist wat, welke bevoegdheden bestaan er tijdens een crisis en hoe oefenen betrokken partijen samen?

Van een ik- naar een wij-mentaliteit
Ondanks alle risico's eindigt het gesprek hoopvol. Mike vindt vertrouwen vooral in de professionals die dagelijks voor musea en collecties zorgen. *"De passie en de kunde van de mensen in deze sector dragen het,"* zegt hij. *"Ook als middelen en capaciteit beperkt zijn, vinden mensen een weg om het te proberen en samen de weerbaarheid te vergroten."*
Aylin ziet daarnaast een groeiende behoefte aan verbondenheid. In een samenleving die volgens haar individualistischer en meer gepolariseerd raakt kunnen kunst en cultuur laten zien dat mensen onderdeel zijn van een groter geheel. *"Ik voel een behoefte om van een ik- naar een wij-mentaliteit te gaan,"* zegt ze. *"Musea bewaren niet alleen iets voor vandaag. We beschermen het ook voor de generaties die na ons komen."*

Daarmee keren Mike en Aylin terug naar waar hun gesprek begon. Een weerbaar museum beschermt schilderijen, gebouwen, digitale systemen en bezoekers. Maar het beschermt ook de verhalen waarmee mensen zich tot hun geschiedenis en tot elkaar kunnen verhouden. Misschien is dat de belangrijkste opdracht voor de komende honderd jaar Museumvereniging: niet alleen musea weerbaarder maken, maar laten zien dat musea zelf deel uitmaken van de maatschappelijke infrastructuur. Wie erfgoed beschermt, bewaart niet alleen wat achter ons ligt. Die beschermt ook iets wat Nederland nodig heeft om gezamenlijk verder te kunnen.

De foto's zijn genomen in Galerij Prins Willem V in Den Haag.

Anne Frank Huis
Informatiemanager

Marco Streefkerk (59)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn eerste en tot nu toe enige tentoonstelling die ik als student mocht maken bij het Allard Pierson Museum, over Romeinse muntschatten in Nederland. Hoe ik met conservator Geralda naar Friesland en Limburg reed om persoonlijk goud- en zilverschatten op te halen en in de vitrine te plaatsen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Hoe een best wel succesvolle museale onderneming als de Anne Frank Stichting door aansluiting bij de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed en toepassing van de richtlijnen van het Netwerk Digitaal Erfgoed ervoor kan zorgen dat het museum ook in de digitale toekomst van betekenis kan blijven.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

De digitale transformatie is disruptief voor onze samenleving, de culturele sector, individuele musea en jouw professionele toekomst. Tegelijkertijd is onze professie iets om te koesteren en te verdedigen. Museale competenties zijn essentieel voor de toekomst van onze beschaving, die zich steeds meer in de digitale omgeving afspeelt. Dat vraagt van ons dat we ons voortdurend aanpassen aan de omstandigheden. Laten we beginnen door buiten onze instituties te treden en ons heel open te verbinden en samen te werken met belanghebbenden binnen en vooral buiten onze sector. In die contacten moeten we aantonen hoe museale waarden zoals dialoog, creativiteit, verbinding en continuïteit van belang zijn en blijven. Succes is zeker niet verzekerd, maar het begint bij jou en de mate waarin jij onze professie digitaal kunt transformeren.

Bram Donders (33)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een museumervaring die mij altijd zal bijblijven, is het zien van oningelijste schilderijen van Vincent van Gogh. Zonder lijst en glas veranderen ze ineens van statige, monumentale kunstwerken aan de muur in kwetsbare en intieme objecten: verf op doek. Daardoor kun je je veel beter voorstellen, hoe gek, dom en banaal dat ook klinkt, dat ze ooit door iemand zijn gemaakt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment werk ik aan een tentoonstelling over Eva Gonzalès (1847-1883), een kunstenaar die tijdens haar leven succes had op de Parijse Salon en later vooral bekend werd als ‘de enige leerling van Manet’. Nu we bezig zijn met de zaalteksten en de catalogus, denk ik veel na over hoe we haar verhaal vertellen, of beter gezegd: welk verhaal we vertellen. Is zij vooral kunstenaar, impressionist, een nepo-baby – haar vader was een bekende romanschrijver en haar moeder musicus – ‘vrouwelijke kunstenaar’, leerlinge van, of muze? Of is ze alles tegelijk?

Die vraag is belangrijk, omdat je een kunstenaar soms in een herkenbaar kader plaatst om haar voor het publiek begrijpelijk te maken. Tegelijkertijd wil je haar werk niet beperken tot één etiket. Hoeveel biografie heeft een bezoeker nodig om haar kunst te begrijpen? En wanneer gaat die biografie juist in de weg zitten?

In die zin raakt deze tentoonstelling aan grotere vragen die nu in veel musea spelen: welke verhalen vertellen we en hoe vertellen we die?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik zou de volgende generatie museumprofessionals vooral willen meegeven: deel je kennis en zoek elkaar op. Musea kunnen nog zoveel meer van elkaar leren. Heb je onderzoeksdata waar andere musea ook iets aan kunnen hebben? Deel die dan. Heb je een goede manier gevonden om bepaalde informatie uit collecties, archieven of databases te halen? Laat ook zien hoe je dat hebt gedaan.

Daarnaast denk ik dat het belangrijk is om mensen mee te nemen in je plannen. Niet alleen zeggen wat je wilt doen, maar ook uitleggen waarom het ertoe doet. Enthousiasme ontstaat vaak pas als anderen de urgentie ook voelen. Blijf dus dingen aankaarten, spreek je uit en probeer mensen mee te krijgen!

Van Gogh Museum
Onderzoeker

Carmen Cabo (58)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het bezoek aan het vernieuwde MIT Museum in Boston zal mij altijd bijblijven. Het geeft op een meerstemmige manier uitleg en duiding aan wetenschap en techniek door op meerdere manieren, met behulp van kunst en zintuiglijke ervaringen, 'de grote vragen' te doorgronden. Zoals de uitleg van DNA door een balletvoorstelling, te zien op film. Maar ook door kunst toe te voegen aan de wetenschappelijke collectie van successen in de wetenschap. Het heeft me geïnspireerd om anders te kijken naar industrieel erfgoed, wetenschap en collectie binnen Discovery Museum. Met een veranderd perspectief probeer ik met een frisse blik mijn eigen museum te ervaren en vervolgens vorm te geven.

Foto door Anne Jannes Photography

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment houdt de vraag mij bezig hoe we gerichter onze doelgroepen kunnen bedienen. Dus ook de bezoekers die nu nog niet naar ons museum komen.

Daarnaast zijn we bezig om onze verhalen, zoals die over de SDG's, duidelijker en toegankelijker te vertellen. We denken daarbij na over hoe we duurzaamheid een onderdeel kunnen maken van de expeditie door het museum; dat je nieuwsgierig en spelenderwijs op zoektocht gaat.

Tevens gaan we aan de slag met het herwaarderen van onze collectie. Eerst hebben we de collectie gedigitaliseerd, zodat geïnteresseerden binnen en buiten de museumwereld onze collectie kunnen ontdekken. Nu gaan we verder kijken hoe we de collectie binnen verschillende pijlers kunnen herdefiniëren en tentoonstellen.

Mijn focus ligt op samenwerken met collega-musea in de provincie Limburg, maar ook daarbuiten. Daarnaast gaan we als outreach-partner de verhalen uit de wetenschap en techniek in Limburg vertalen naar verhalen en ervaringen voor onze bezoekers.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik graag wil doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals is: ga altijd het gesprek aan binnen én buiten het museum. Blijf je verwonderen, je verbazen en plezier beleven aan het mogen vertellen van je verhaal.

Probeer allerlei mogelijkheden om de collectie te verbinden met relevante verhalen uit je directe omgeving. Ga netwerken aan die niemand voor mogelijk houdt, maar waarvan jij de meerwaarde ziet en kunt laten zien. Want dat maakt het zijn van een museum uniek en relevant. Betrek je directe omgeving én de omgeving die je tot nu toe nog niet hebt betrokken. Maak plezier! En de uitnodiging: je kunt contact met me opnemen! Je bent van harte welkom!

Discovery Museum
Algemeen Directeur

Iris de Wit (33)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn meest bijzondere museumervaring is niet één tentoonstelling of activiteit, maar de manier waarop het museum onderdeel werd van mijn eigen verhaal. In een periode waarin ik zoekende was naar hoe ik mijn liefde voor de natuur, mijn passie voor verhalen vertellen en de behoefte aan een gezonde, betekenisvolle werkomgeving kon verbinden, meldde ik me aan als vrijwilliger bij het museum midden in Nationaal Park De Biesbosch. Ik bracht hier in de natuur destijds veel tijd door. Mijn plek bij het museum bracht me veel meer dan ik had verwacht: inspirerende samenwerkingen en gesprekken met jong en oud, van 8 tot 78 jaar. Een plek waar je bovendien helemaal jezelf mag zijn. En we hebben één ding allemaal gemeen: een gedeelde liefde voor dit museum, het gebied en de verhalen die erbij horen.
Ik ontdekte hier hoe natuur mensen met elkaar verbindt en hoe verhalen die verbinding kunnen versterken. Dat ik daar nu dagelijks aan mag bijdragen, voelt nog steeds heel bijzonder.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op het moment van schrijven mag ik daar eigenlijk nog niks over vertellen... Maar ik kan wel verklappen dat er achter de schermen aan iets heel moois wordt gewerkt.

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt in mijn werk, is de veelzijdigheid en dynamiek van alles wat er op een dag gebeurt. In principe is elke dag hetzelfde: het verhaal van het Biesbosch MuseumEiland naar buiten brengen. Tegelijkertijd is geen dag hetzelfde in de uitvoering daarvan. Het ene moment verstuur je een persbericht over vernieuwde paviljoens, het volgende moment mail je met een vormgever over een nieuwe brochure of zit je in een overleg over de organisatie van een jaarlijks terugkerend evenement.

Die afwisseling maakt het werk juist interessant: steeds vanuit hetzelfde vertrekpunt werken, maar telkens in een andere vorm en context.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf nieuwsgierig naar de mensen om je heen. Luister niet alleen om informatie op te halen, maar om echt te begrijpen wat iemand beweegt. De mooiste museumverhalen ontstaan niet achter een bureau, maar in gesprekken met bezoekers, vrijwilligers, makers en de omgeving. Als je die verhalen weet te verbinden en door te geven, krijgt een museum betekenis die veel verder gaat dan de muren van het gebouw.

Biesbosch MuseumEiland
Medewerker Communicatie & Marketing

Maud Brouwers (29)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het moment waarop ik voor het eerst ervaarde dat kunst je kan raken, zal me altijd bijblijven. Dat was in het Van Gogh Museum. Ik deed mee aan een mindfulnessworkshop waarbij we tijdens een meditatie lang naar één schilderij keken. Ik werd verdrietig en voelde medelijden met Vincent, door de donkerte die hij voelde, maar ook zo mooi op doek kon zetten. Ik kon op dat moment niet zo goed verwoorden wat me raakte. Maar toch was het fijn om hierover te kunnen praten met de andere deelnemers. Het zorgde voor verbinding. Door deze ervaring geniet ik nog meer van kunst en probeer ik heel bewust te kijken naar een paar werken in een tentoonstelling. Ik vind het erg fijn als musea een sfeer creëren waarin je als bezoeker de ruimte krijgt om goed en met aandacht te kijken en waarin je met elkaar kunt praten.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In mijn werk bij het Streekmuseum Krimpenerwaard ben ik vooral bezig met het publiek. Wat vertellen we aan bezoekers van alle leeftijden door middel van communicatie en educatie? En wat laten we zien in onze tentoonstellingen? De laatste tijd ben ik meer bezig met hoe we bezoekers en bewoners uit de buurt meer kunnen betrekken bij wat we doen als museum. We hebben een hele loyale groep vrijwilligers die de weg naar het museum goed heeft kunnen vinden. Maar nu willen we ook onze bezoekers en de mensen die het museum misschien nog niet zo goed kennen meer ruimte geven om mee te doen en mee te denken. Met onze laatste twee tijdelijke tentoonstellingen hebben we daar al eerste stappen in gezet. Heel leuk om te zien wat het brengt en ook ontzettend leerzaam. Er is zeker ruimte voor verbeteringen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Eigenlijk voel ik me ook nog wel onderdeel van die nieuwe of volgende generatie museum-professionals. Ik hoop dat we in de sector blijven ontdekken dat het museum een belangrijke plek is voor onverwachte ontmoetingen. Ontmoetingen tussen jong en oud of tussen buurtbewoners, tussen vrienden en onbekenden of tussen mens en erfgoed.

En ik zou willen meegeven dat het niet altijd over grote cijfers hoeft te gaan. Zelfs een ontmoeting tussen twee mensen in de vorm van een gesprek over een gedeelde interesse of een gedeeld verhaal is van onschatbare waarde voor die twee personen. Dat we dat kunnen faciliteren als museum en dat ik daaraan mag bijdragen door mijn werk, vind ik heel bijzonder.

Foto door Wies van Beek

Streekmuseum Krimpenerwaard
Medewerker Communicatie, Educatie & Tentoonstellingen

Dieke Wesselingh (58)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Rothko & ik in het Stedelijk Museum Schiedam: op 11 maart 2020 mocht ik vóór openingstijd een uur lang alleen in een ruimte zijn met het prachtige werk *Grijs, Oranje op Kastanjebruin, No. 8* van de kunstenaar Mark Rothko (in bruikleen van Museum Boijmans Van Beuningen). De dag erna begon de eerste coronalockdown.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Alles wat onze leden (bijna 500 Nederlandse musea) bezighoudt: van governance tot duurzaamheid en van weerbaarheid tot sociale veiligheid.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea zijn belangrijker dan ooit – en kwetsbaarder dan ooit. Zorg goed voor het gebouw, de collectie, je collega's en de bezoekers en geniet van elke dag dat je er werkt. Dan zorgt de Museumvereniging – ook de komende 100 jaar – voor de sector.

Foto door Mark Rammers

Museumvereniging
Hoofd Strategie & Beleid

Museum Klooster Ter Apel
Directeur

Marjan Brouwer (47)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Wat je bijblijft, kan iets piepkleins zijn. Het Ruurd Wiersmahûs in Birdaard is zoiets kleins: het huisje van melkvaarder Ruurd Wiersma, waarin alles beschilderd is door deze autodidactische schilder. Muren, tafels, de kolenkit: Ruurd maakte er iets van en dat wereldje is aanstekelijk.
Aan de andere kant van het museumspectrum zijn het ook de 'huismusea' die mij aantrekken en indruk maken, zoals de Frick Collection in New York, Louisiana bij Kopenhagen en Museum Paul Tetar van Elven. Het is de combinatie van het persoonlijke, de kunst en de omgeving.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De vraag hoe bezoekers kunnen leren over een middeleeuws klooster in een ontkerkelijkte wereld waar parate kennis verdwijnt, houdt me dagelijks bezig. Als er geen kapstokken in je hoofd zijn waar je je kennis aan kunt ophangen, hoe kun je dan een zinvol bezoek beleven? En wat is een zinvol bezoek eigenlijk? Moeten we mensen kennis opdringen, of is spelen ook betekenisvol? In hoeverre telt het voelen van een sfeer als zinvol, en kan embodiment een voldoende nettoresultaat van een museumbezoek zijn?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Het besef dat erfgoed betekenis krijgt door jouw inspanningen. Erfgoed is belangrijk, maar het is ook kwetsbaar voor de waan van de dag. Er betekenis aan geven is een vak dat je met trots kunt uitoefenen!

Arjen Meurs (64)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Ik ben een jaar geleden vanuit Utrecht naar Singer Laren gefietst en heb daar de tentoonstelling *Wij Zijn Natuur* bezocht. Deze tentoonstelling, met als curator Prinses Irene van Lippe-Biesterfeld, vond ik zeer boeiend, want zij richtte zich direct op bezoekers om hen te laten ervaren dat zij onderdeel zijn van de natuur, de wereld en van deze kunsttentoonstelling. Je ontdekte in de grote verscheidenheid aan kunstwerken vanuit de hele wereld hoe wij invloed hebben op de natuur, positief en negatief (klimaatopwarming, milieuvervuiling). Het zette mij aan tot verder denken hierover, en ik hoop de vele bezoekers met mij. Het was een ervaring die me diep raakte.

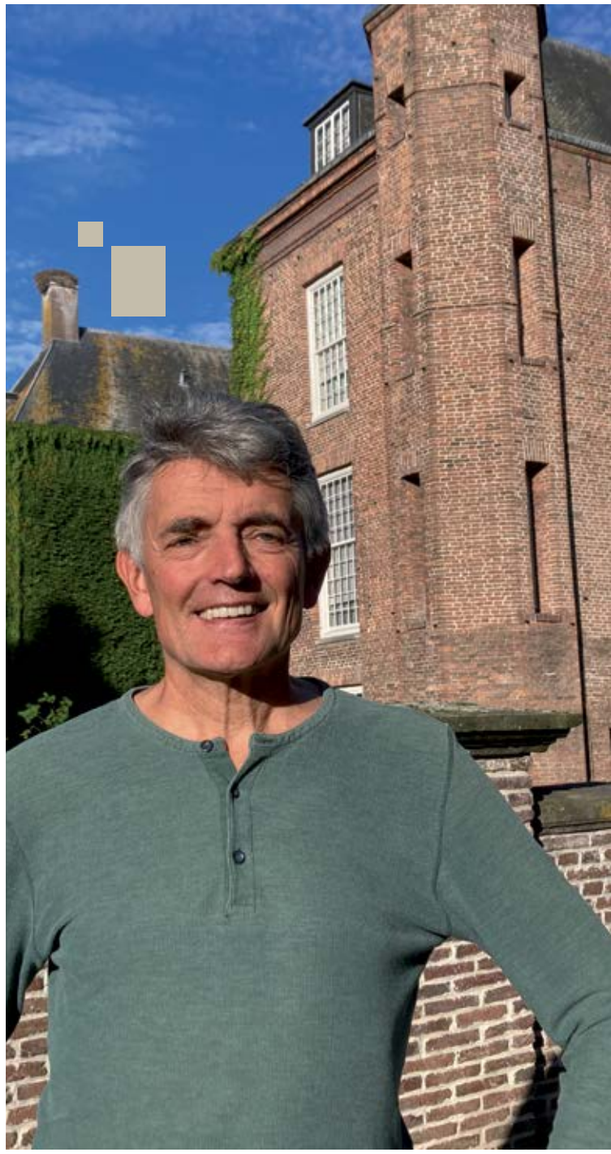
Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Verduurzaming van ons museum, Slot Zuylen. Ik merk dat onze bezoekers hoofdzakelijk per auto naar Slot Zuylen komen. We geven op onze website wel goede informatie over het feit dat je ook met het OV of per fiets kunt komen. Door het grote aantal auto's hebben we ook vaak een overvol parkeerterrein. Ik zou graag in de toekomst zien dat bezoekers die voor hun plezier naar ons museum gaan, met het OV of per fiets naar ons toe zouden komen. Vervoer per auto, en met name met fossiele brandstofmotoren, draagt bij aan de huidige klimaatcrisis.

Daarnaast zet ik mij in om in ons restaurant en in de theeschenkerij van het slot zoveel mogelijk plantaardig eten en drinken op het menu te krijgen. Ik vind de eiwittransitie naar plantaardig voedsel enorm belangrijk en ben van mening dat met name musea hierin een voortrekkersrol en educatieve functie hebben. De eiwittransitie van dierlijk voedsel naar meer plantaardig voedsel kan een grote bijdrage leveren aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en het temperen van de klimaatopwarming.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea beschermen alles van waarde: cultuur, maar zeker ook natuur. Dat is onze slottuin, de moestuin en alles op de wereld eromheen.

Slot Zuylen
Beheerder Museum

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

Koen en Carla

“Het mooie van de museumsector is de liefde die mensen in musea hebben voor hun werk. Of het nu vrijwilligers zijn of betaalde medewerkers: iedereen doet het met hart en ziel.”

Carla Keijzer en Koen van Veen maakten van dichtbij de ontwikkeling van de Museumkaart en de Museumvereniging mee. Carla begon in 1988 bij de Stichting Museumjaarkaart en ontwikkelde zich richting communicatie en contacten met musea. Koen kwam in 1996 binnen en groeide uit tot een vertrouwd gezicht achter de Museumkaart. In dit duo-interview blikken zij terug op de groei en veranderingen binnen de organisatie, bijzondere herinneringen en de ontwikkeling van de Museum-kaart, en kijken ze vooruit naar de toekomst.

Carrière per toeval
Zowel Carla als Koen kwam min of meer toevallig bij de organisatie terecht. Carla begon begin 1988 bij de Stichting Museumjaarkaart. Ze was net afgestudeerd als cultureel antropoloog en werkte tijdelijk in een café. Toen een sollicitatie na een langdurige selectieprocedure op niets uitliep, kwam ze bij toeval bij de Museumjaarkaart terecht. *"Ik werd gevraagd om één week in te vallen voor een secretaresse,"* vertelt ze. *"Na een week zei de directeur: jij kunt wel dingen, wil je blijven? Zo is het begonnen. En ik ben nooit meer weggegaan."*

Ook Koen had niet verwacht dat hij tientallen jaren zou blijven. Hij kwam in februari 1996 via een uitzendbureau binnen om te helpen bij de verhuizing van Leiden naar Amsterdam. *"Ik zou eigenlijk dozen inpakken in Leiden en weer uitpakken in Amsterdam. Maar vervolgens bleek er ondersteuning nodig op het secretariaat en later ook op financiën. Zo groeide het steeds verder."*

Beiden bouwden uiteindelijk hun functie grotendeels zelf op. Carla ontwikkelde zich richting communicatie en contacten met musea. Koen groeide uit tot een van de vertrouwde gezichten achter de Museumkaart.

Klein, persoonlijk en dichtbij
De Stichting Museumjaarkaart waar Carla begon, verschilde enorm van de huidige Museumvereniging. *"Er was een directeur, een financiële man en een secretaresse. Dat was het,"* zegt ze lachend. Ook waren de Museumvereniging en de Museumjaarkaart lange tijd aparte organisaties. Pas na de fusie in 2003 ontstond stap voor stap een geïntegreerde organisatie waarin de kaart en de belangenbehartiging steeds meer met elkaar verweven raakten.

Beiden denken met genoegen terug aan de sfeer. Carla kijkt met een glimlach terug op de borrels na bestuursvergaderingen van de Stichting Museumjaarkaart aan de Prins Hendriklaan. *"Na afloop zaten we vaak nog met elkaar na te praten en bespraken we van alles. Dat waren heel waardevolle momenten."*

"Het mooie van de museumsector is de liefde die mensen in musea hebben voor hun werk. Of het nu vrijwilligers zijn of betaalde medewerkers: iedereen doet het met hart en ziel," zegt Koen. *"Als je ergens op bezoek gaat, word je soms langer rondgeleid dan de afspraak duurt. Iedereen is ontzettend enthousiast over zijn of haar museum."* Voor Carla zit daarin ook de reden waarom zoveel mensen lang blijven werken. Het is een sector vol betrokkenheid. De liefde die mensen hebben voor hun museum, voor de collectie of voor het verhaal dat ze vertellen, werkt aanstekelijk.

Carla ontdekte al vroeg hoe bijzonder en internationaal de museumwereld kan zijn. Tijdens haar eerste ICOM-conferentie, in 1989 in Den Haag, maakte ze kennis met Alpha Oumar Konaré, destijds voorzitter van ICOM. *"Een indrukwekkende man. Hij was de eerste Afrikaan in die functie. En kort na onze ontmoeting werd hij president van Mali. Z o besefte ik hoe internationaal de museumwereld eigenlijk is en hoeveel inspirerende mensen je er kunt ontmoeten."*

Op je knieën over de drukproeven
Veel herinneringen laten zien hoe sterk het werk veranderde. Voordat alles digitaal werd, werden tijdschriften en jaarverslagen nog op papier gecontroleerd. Koen ziet het nog voor zich. *"Dan lagen we met z'n allen op onze knieën over de drukproeven van het Museumkaartmagazine gebogen om foutjes te zoeken."* Carla herinnert zich de periode daarvoor. *"Ik moest vroeger voor drukproeven naar Hilversum rijden. We hadden typemachines met correctielint. En toen we de eerste computers kregen, moest iemand mij uitleggen hoe een muis werkte."*

Het zijn herinneringen aan een tijd waarin de Museumjaarkaart nog klein was en communicatie met kaarthouders nauwelijks mogelijk bleek. *"We hadden helemaal geen gegevens van kaarthouders,"* zegt Carla. *"Er waren geen nieuwsbrieven, geen bestanden, geen data. We moesten maar afwachten of mensen hun kaart verlengden."*

De groei van de kaart
Toen Koen begon, telde de Museumjaarkaart ongeveer 100.000 eigen kaarthouders. Daarnaast waren er grote samenwerkingen met onder meer Rabobank en NS, waardoor honderdduizenden extra mensen via hun abonnement of pakket een kaart kregen. Niemand kon toen vermoeden dat het aantal kaarthouders in 2026 zou uitgroeien tot meer dan 1,5 miljoen.

Een belangrijk keerpunt kwam toen die samenwerkingen wegvielen. Plotseling stond de organisatie voor een fundamentele keuze: moest de Museumjaarkaart zich ontwikkelen tot een kortingskaart of juist vasthouden aan het oorspronkelijke idee van onbeperkt museumbezoek gedurende een jaar? Die laatste koers werd gekozen. *"Toen zijn we echt gaan groeien," vertelt Koen. "We mochten wel marketingacties doen richting de voormalige Rabobank- en NS-kaarthouders. In twee jaar tijd stapten ongeveer 200.000 mensen over. Vanaf dat moment gingen we echt volume draaien."* Ook de vernieuwing van grote musea speelde een belangrijke rol. De heropening van het Rijksmuseum in Amsterdam, de vernieuwing van het Scheepvaartmuseum en de aansluiting van NEMO trokken nieuwe bezoekersgroepen aan en maakten de Museumkaart voor steeds meer mensen aantrekkelijk.

Toch blijft de groei voor een deel onverklaarbaar. "*Volgens mij heeft niemand voorzien dat het aantal kaarthouders zo zou blijven doorgroeien,"* zegt Carla. Voor Koen is dat nog steeds bijzonder. "*Op een gegeven moment dacht ik: bij een miljoen houdt het wel ongeveer op. Maar daarna groeide het gewoon verder."*

Jan Wolkers op de Museumkaart
Een van de mooiste anekdotes gaat over het uiterlijk van de Museumkaart. Bij de overgang van Museumjaarkaart naar Museumkaart in 2003 werd gezocht naar een nieuw ontwerp. Reclamebureaus kwamen met bekende beelden: zonnebloemen van Van Gogh, Rembrandtachtige verwijzingen. Maar collega Caroline Bunnig had een ander idee. *"Zij kende iedereen,"* vertelt Carla. "*Ze zei: ik bel Jan Wolkers wel even. Die had net allemaal nieuwe schilderijen gemaakt, abstract, met kleurtjes. Misschien mogen we daar iets van gebruiken."*

Dat mocht. *“Dat kleurrijke dessin werd jarenlang het gezicht van de Museumkaart,”* zegt Carla trots. Koen vult aan: *“Inmiddels heeft de fysieke kaart een nieuw ontwerp, maar veel kaarthouders hebben de versie met het werk van Jan Wolkers nog altijd in hun portemonnee, omdat niet iedereen automatisch een nieuwe fysieke kaart ontvangt.”*

Het land door voor musea
Voor Carla vormden de contacten met musea het mooiste onderdeel van haar werk. *“Op een gegeven moment ben ik het hele land door gegaan. Dan reed ik bijvoorbeeld naar Noordoost-Groningen en bezocht ik onderweg allerlei musea.”* Daardoor leerde ze niet alleen de grote instellingen kennen, maar juist ook de kleinere musea en de mensen erachter. *“Dat heeft me ontzettend veel opgeleverd. k heb zoveel enthousiaste en bevlogen mensen ontmoet.”*

Gevraagd naar hun favoriete musea hoeven ze niet lang na te denken. Museum Boijmans Van Beuningen staat hoog op Carla’s lijstje, maar net zo gemakkelijk noemt ze kleinere musea als Museum Kranenburgh in Bergen of technische collecties waar vrijwilligers met zichtbaar plezier verhalen vertellen, zoals het Nederlands Stoommachinemuseum in Medemblik. *“Dat soort dingen vind ik geweldig.”*

Koen heeft een zwak voor Amsterdamse grachtenmusea als Museum Van Loon en Huis Marseille. *“Los van de collectie vind ik het prachtig om zo’n gebouw binnen te lopen.”* Huis Marseille noemt hij als een favoriet, mede door zijn belangstelling voor fotografie. *“Maar uiteindelijk is er voor iedereen wel een museum,” zegt hij. “En dat is juist het mooie.”*

Een sector verbonden in crisis
Als er één periode was waarin de meerwaarde van de Museumvereniging duidelijk werd, dan was het volgens beiden de coronacrisis. Musea moesten hun deuren sluiten, regels veranderden voortdurend en de onzekerheid was groot. *“Toen waren we meer dan ooit hét centrale aanspreekpunt voor de sector,” zegt Carla. “Er was veel contact met de overheid en met musea en de hele cultuur-sector sloeg de handen ineen.”*

Ook de Museumkaart speelde daarin een rol. Uitbetalingen aan musea liepen door, zodat instellingen niet direct zonder inkomsten kwamen te zitten. Kaarthouders kregen extra tijd op hun kaart wanneer musea gesloten waren. Wat Koen vooral is bijgebleven, is de loyaliteit van het publiek. *“Ik dacht eerlijk gezegd dat we misschien de helft van onze kaarthouders kwijt zouden raken. Maar bijna niemand zegde op. Zodra de musea weer open gingen, kwam de groei meteen terug.”*

Blijven meebewegen
Als ze vooruitkijken naar de toekomst, hopen beiden dat de Museumvereniging blijft doen wat ze altijd heeft gedaan: meebewegen met een veranderende wereld. *“Musea zijn belangrijk,”* zegt Carla. *“Kunst en geschiedenis kunnen troost bieden en je kunt ervan leren. Ik hoop dat de vereniging zich blijft ontwikkelen zoals ze dat altijd heeft gedaan.”*
Koen ziet daarbij ook een opdracht voor de Museumkaart. *“We moeten steeds nieuwe generaties blijven bereiken. Jongeren, jong-volwassenen en mensen die nu nog niet vanzelfsprekend een museum bezoeken.”*

Meer dan een kaart
Als Koen en Carla terugkijken, zien ze vooral een organisatie die voortdurend in beweging is. De Museumkaart groeide uit van een relatief klein product tot een van de bekendste en sterkste merken in Nederland en de Museum-vereniging ontwikkelde zich tot een invloedrijke belangenbehartiger voor de sector.

Toch denken ze niet als eerste aan cijfers of organisatieveranderingen, maar aan de mensen achter de musea. Aan collega’s, museumprofessionals en vrijwilligers die zich iedere dag inzetten om collecties en verhalen toegankelijk te maken. Juist die betrokkenheid hopen ze ook de komende honderd jaar te blijven zien.

De foto’s zijn genomen in het kantoor van de Museumvereniging aan het Singel in Amsterdam.

Charlotte van Kleef (29)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Joyce Overheul in Museum W, een tentoonstelling met humor én activisme. Zo eentje waarna je met een enorme lading inspiratie het museum verlaat. Waarna je denkt: maak je niet druk om mijn boze blik, waarschijnlijk bedoelde hij het wel zo. Nee, het was geen grapje en jawel, er zijn nog een heleboel dingen die je wél mag zeggen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Social formats, communitymanagement en communitybuilding, onlinecampagnes voor Pride, Museumweek.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea zijn voor iedereen. Zorg ervoor dat het aanbod, de content, de teksten en de 'tone of voice' voor iedereen te begrijpen zijn. Dat kan alleen als de sector ook echt de maatschappij vertegenwoordigt.

Museumvereniging
Manager Digital Marketing

Foto door Mark Rammers

Wilma Willems (71)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een interessante vraag voor iemand die nationaal en internationaal veel musea en evenementen bezocht en onuitwisbare ervaringen opdeed. Toch zijn de ervaringen met het eigen museum het meest intensief. Iedere opening van weer een nieuwe tentoonstelling laat mij zien waarom ik mij een volle werkweek (onbezoldigd) inzet voor dit prachtige museum. Ik zie het museum professionaliseren en vind het ook bijzonder dat jong en oud zich wil verbinden. Ik ben ronduit trots op de vermelding van 'Waterkracht' als tip op Museum.nl.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het museum kwam heel goed uit de coronadip en de bezoekersaantallen namen daarna de vlucht die we al eerder hadden gepland. De sterk gestegen energietarieven sinds 2022 vormden de volgende aanval op onze weerbaarheid.

Mijn focus is om mooie, interessante en soms ook schurende verhalen te vertellen in het museum, ontwikkeld met een professionele en betrokken groep mensen. Dat vind ik inspirerend om te organiseren. Tegelijkertijd schaal ik op meerdere borden op om de exploitatiekosten structureel te kunnen reduceren. De verduurzaming van het pand vraagt veel van mijn aandacht.

Kortom: never a dull moment. Ik bruis van de energie en zie overal kansen voor ons museum. Ik ben altijd actief om nieuwe en jonge mensen te inspireren, aan ons museum te binden en ons museum te positioneren. Juist dit houdt me bezig en energiek.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik wil aan de nieuwe professionals vooral de echte liefde voor kunst en cultureel erfgoed doorgeven. Randvoorwaardelijk, maar niet genoeg! Verplaats je in de generaties na jou en ontsluit kunst en erfgoed op manieren die hen aanspreken. Ik weet zeker dat ook de 'grijze koppen' die nu de musea bezoeken dit zal aanspreken! Denk vrij, wees innovatief en durf!

Museum Tweestromenland
Voorzitter

Kasteel en park Rosendael
Kasteelmanager

Kitty Cloo (48)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Tijdens een vakantie aan mijn favoriete vakantieland Italië heb ik een bezoek gebracht aan Pompeï, de oude Romeinse stad bedolven onder de as van de Vesuvius. Wat zich hier heeft afgespeeld voel en zie je in alles terug, omdat alles zo goed bewaard is gebleven. Dit heeft een enorme indruk op mij gemaakt. Het leerde mij ook weer realiseren dat het zo belangrijk is dat we het verleden en heden moeten bewaren voor toekomstige generaties.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De maatschappij verandert voortdurend door snelle ontwikkelingen op sociaal, politiek, economisch en technologisch gebied. Hoewel maatschappelijke transities nieuwe kansen bieden, bijvoorbeeld op het gebied van innovatie, duurzaamheid en inclusiviteit, brengen ze ook risico's en spanningen met zich mee. Zo zorgen discussies rondom stikstofwetgeving en veranderende regelgeving voor onzekerheid bij organisaties en burgers. Daarnaast staat de inzet van vrijwilligers onder druk door vergrijzing, individualisering en een veranderende samenleving. Hierdoor ontstaat de vraag of er in de toekomst nog voldoende vrijwilligers beschikbaar zullen zijn om maatschappelijke organisaties, verenigingen en evenementen draaiende te houden. Deze ontwikkelingen vragen om flexibiliteit, samenwerking en vernieuwende oplossingen om de samenleving veerkrachtig en betrokken te houden.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Aan de volgende generatie museumprofessionals wil ik meegeven: durf vooruit te kijken. Omarm nieuwe technologieën en zie maatschappelijke ontwikkelingen niet als uitdagingen, maar als kansen om musea relevanter, inclusiever en levendiger te maken. Blijf in verbinding met je doelgroepen en zoek steeds naar manieren om hen écht te raken en te betrekken – op een manier die bij hun wereld past. Maar boven alles: verlies nooit de mens uit het oog. Of het nu gaat om vrijwilligers, medewerkers, studenten, collega's of directieleden – een museum draait op mensen, op samenwerking en op gedeelde passie. Een museum run je niet alleen, maar samen. Juist daarin schuilt de kracht én de toekomst van het museum.

Zita de Wijs (40)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Toen ik net bij de Museumvereniging werkte (2016) had ik weinig geld en ging ik in eigen land op vakantie. Met mijn auto en een Museumkaart op zak trok ik eropuit om Nederland te ontdekken en verschillende musea te bezoeken in Overijssel, Drenthe en Groningen.

Zo belandde ik bij Museum Nienoord in Leek. Het prachtige landhuis, de groene tuinen en de mysterieuze schelpengrot maakten direct indruk. Bij de kassa vertelde een medewerker mij dat ik me kon aanmelden voor een rondleiding door het depot. Dat leek me leuk: een kijkje achter de schermen. Ik verwachtte een korte rondleiding van ongeveer een half uur. Maar het liep heel anders.

Het was rustig die dag, waardoor ik de enige deelnemer was. Samen met een enthousiaste vrijwilliger liep ik richting het depot. Toen de deuren opengingen, viel mijn mond open. Voor me stond een enorme loods vol historische rijtuigen, elk met een eigen geschiedenis en bijzondere details. De vrijwilliger bleek een ware verhalenverteller en nam ruim de tijd om mij mee te voeren langs een paar pronkstukken uit de collectie.

Het was een prachtige herinnering aan wat musea zo bijzonder maakt: niet alleen de collecties die je verwacht te zien, maar juist ook de verborgen verhalen en de bevlogen mensen die ze tot leven brengen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Personalisatietraject. Zorgen dat kaarthouders aanbod ontvangen van tentoonstellingen en activiteiten die hen aanspreken. Dit doen we op basis van hun aangegeven interesses en bekende data, zoals de bezoeken die ze hebben afgelegd. Daarnaast zijn we bezig met het Cultureel Doelgroepenmodel. We kijken hoe we de data van de Museumkaart kunnen ontsluiten, zodat musea aan de slag kunnen met alle bezoekdata en bezoekanalyses kunnen maken.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf mooie verhalen vertellen.

Foto door Natascha Libbert

Museumvereniging
Data Marketeer

Babeth van Winsen (35)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een van de herinneringen die in mij opkomt, is een bezoek aan het Guggenheim in New York in de zomer van 2009. Er was een grote tentoonstelling over het werk van Frank Lloyd Wright, *From Within Outward*, ter ere van het 50-jarig bestaan van het iconische gebouw. Ik vond het indrukwekkend hoe de inhoud van de tentoonstelling perfect samensmolt met de architectuur van dit museum (ontworpen door Frank Lloyd Wright zelf!). Na deze zomer begon ik met de studie Cultureel Erfgoed en heb ik nog regelmatig teruggedacht aan dit museumbezoek.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het Museumcongres! Dit jaar in TivoliVredenburg in Utrecht. Ieder jaar verdiepen we ons in een actueel en maatschappelijk thema en stellen we een programma samen waarin museumprofessionals elkaar kunnen ontmoeten en hopelijk met nieuwe energie en inspiratie weer naar huis gaan.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Vertrouw op je intuïtie en beweeg mee met de tijd.

Foto door Natascha Libbert

Manique Hendricks (34)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

De opening van *The Art of Drag* in het Frans Hals Museum – de tentoonstelling waar ik samen met conservator moderne kunst Maaike Rikhof aan heb gewerkt – was een waanzinnig feest, met performances door dragartiesten Licka Lolly, Lucian Squid en Lady Bag en muziek verzorgd door DJ Bunkerface. Hier werd queeridentiteit en -geschiedenis volop gevierd in het museum: een prachtige versmelting van ons professionele en persoonlijke leven.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment vooral bezighoudt, is het vinden van de juiste balans tussen toegankelijkheid en behoud. Het museumgebouw en momenteel werk ik aan een tentoonstelling over Aziatisch-diasporische identiteit, gepland voor de herfst van 2027. Wat mij eigenlijk altijd bezighoudt, is het streven naar gelijkwaardige samenwerking, sociale rechtvaardigheid, generositeit en meer representatie van en onderzoek naar queeridentiteiten en -geschiedenis, kunstenaars van kleur en vrouwelijke kunstenaars in het museum.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Neem zelf initiatief, wacht niet tot een instituut bij jou komt aankloppen. Stuur proposals in, schrijf artikelen, maak je eigen tentoonstellingen. Vergelijk jezelf niet met anderen. Blijf nieuwsgierig, leergierig en jezelf bevragen.

Roeselien Wekker (52)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Als kind bezocht ik het Wereldmuseum (voormalig Tropenmuseum), met de nagebouwde wijken uit verschillende landen en werelddelen. Het was de eerste keer dat ik dichtbij mijn eigen cultuur kon komen, anders dan vanuit de boeken of een film. En onlangs bezocht ik het Surinaams Museum om dezelfde reden: zoveel rijkdom aan kennis en historie had ik niet verwacht te zien en te ervaren. Vooral het interactieve en educatieve karakter van beide musea heeft me veel gebracht, als kind én als volwassene.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Hoe we meer samenwerking en samenhang kunnen vinden op gemeenschappelijke maatschappelijke thema's, houdt mij momenteel het meest bezig. Daarbij denk ik vooral aan onze maatschappelijke rol, of je die nu bewust pakt of wellicht onbewust al vervult. Ik ben ervan overtuigd dat musea mede de toekomst vormgeven. Wat we vandaag doen, werkt door in de toekomst, terwijl het verleden een bron is om van te leren. Als we willen dat de wereld er anders uitziet dan nu, en ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat er op het gebied van inclusie, diversiteit en gelijkwaardigheid nog veel te verbeteren valt, dan moeten we vandaag andere keuzes maken en waar mogelijk rechtzetten wat er in het verleden is gebeurd. Dat betekent andere zaken belangrijker maken: minder inmenging vanuit allerlei (commerciële) belangen en meer ruimte voor onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, samenwerking en het actief bijdragen aan een rechtvaardige, inclusieve en duurzame toekomst voor iedereen.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wat ik graag wil doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals, is dat trendwatching geen luxe is, maar een noodzaak en een vast onderdeel van het dagelijks werk zou moeten zijn. De snelheid waarmee ontwikkelingen, en met name AI, zich voltrekken, gaat alles beïnvloeden: hoe mensen leren, creëren, beleven en betekenis geven. De vraag is of musea daar voldoende mee bezig zijn en er werkelijk op voorbereid zijn.

Ik denk dat het een aanname is om te veronderstellen dat we onze bezoekers over vijf of tien jaar nog kennen zoals we dat nu denken te doen Daarom moeten we ons veel meer verdiepen in onze toekomstige bezoekers, partners en kunstenaars. Niet alleen door naar het verleden en het heden te kijken, maar juist ook door actief toekomstscenario's te verkennen. Alleen dan kunnen we relevant blijven en onze maatschappelijke rol ook in de toekomst betekenisvol invullen.

Centraal Museum
Strategisch Adviseur inclusie, diversiteit & gelijkwaardigheid

Maura Guépin (27)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In 2012 werd in de Turbine Hall van Tate Modern Damien Hirsts iconische schedel *For the Love of God* (2007) getoond. Ik was toen dertien en mijn moeder heeft me meegenomen naar Londen om hem in het echt te bekijken. Hoe de schedel daar middenin een gigantische, helemaal donkere zaal, volledig bedekt met diamanten, werd uitgelicht, zal ik nooit vergeten.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Als conservator in opleiding sta ik nog in de startblokken van mijn carrière. Op dit moment ben ik dus het meest bezig met het grote vraagstuk wat voor een conservator ik wil zijn.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Houd je blik open en experimenteer! Musea kunnen voorvechters zijn van verandering en verandering is onvermijdelijk. Borst vooruit en blik op oneindig. Het hoeft niet in één keer goed, twijfelen mag, het prikkelt juist nieuwsgierigheid. Zekerheid is pas saai!

Frans Hals Museum
Conservator in opleiding

Liesbeth van Es (53)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het was een jaar of drie geleden en we waren op vakantie in Schotland. In Glasgow liepen we min of meer toevallig het Burrell Museum (The Burrell Collection) binnen. En wat ik daar zag: objecten prachtig in de expositie, schermen met interessant videomateriaal en bezoekers van alle leeftijden door elkaar. Rolstoelen, kinderwagens, gezinnen, oudere mensen; het was een drukte van belang. Ik vond het een geweldige ervaring, zo zou een museum moeten zijn.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

In het Ikonenmuseum zijn we bezig met de toekomst. We hebben net een nieuwe strategische visie geschreven en zijn een grote verbouwing aan het voorbereiden. Het gebouw wordt verduurzaamd en toegankelijker gemaakt en we willen graag de vaste opstelling een heel nieuw jasje geven. Bij Museum Helmantel zijn we vooral bezig met alle tentoonstellingen van Henk Helmantel die in andere musea worden gerealiseerd. Welke schilderijen uit onze collectie komen waar te hangen? Mijn blokkenschema lijkt soms op een festivalprogramma.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Het is ontzettend leuk om goede educatieve programma's te maken, maar het is nog leuker om kinderen, jongeren en studenten te betrekken bij de tentoonstellingen. In ons jaarlijkse programma *ICOONS 2.0* in het Ikonenmuseum krijgen leerlingen of studenten jaarlijks de kans om een eigen tentoonstelling te maken. Zo hebben we al gewerkt met het Cibap (mbo voor creatieve vormgeving), alle tweede klassen van een middelbare school uit Zwolle, studenten van de RuG en van ArtEZ/Codarts en de HKU. Op dit moment zijn we een tentoonstelling aan het voorbereiden met een school voor speciaal basisonderwijs. Ik snap dat allerlei regels en beleid, het vele werk en het vaak moeten omdenken museumprofessionals misschien tegenhouden, maar ik kan het iedereen aanraden!

Ikonenmuseum Kampen & Museum Helmantel
Directeur/Conservator bij beide musea

Roos Wijnen (41)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Ondanks dat ik zelf ook werk in de museale sector, behoud ik een bepaalde – zeer gewenste – vorm van naïviteit, waarbij ik soms nog steeds volledig naar adem moet happen als ik een kunstwerk zie in een museumzaal. Ontroerd raken van de werken van Matisse in het Stedelijk Museum Amsterdam, die zijn geliefde tuin naar zijn slaapkamer brengt. Werken van Christine Sun Kim in het Van Abbemuseum, waarbij ik me verbonden voel met haar beeld en taal als Dove kunstenaar. Of de misselijkmakende geur van de pindakaasvloer van Wim T. Schippers in het Boijmans Van Beuningen, waarbij ik alleen maar lachend denk: WAAROM?!

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Zorgen dat musea, voor zover zij dat kunnen, hun blik openhouden voor de ontwikkelingen in de maatschappij en daar zoveel mogelijk bij proberen aan te sluiten. Actief meedenken, bewust zijn van de huidige uitdagingen en zorgen voor bruikbare kansen en mogelijkheden. Zorgen dat de mensen die werken voor onze sector zich gehoord en gezien voelen. En met dat gevoel durven te experimenteren, zichzelf te ontwikkelen en zich duurzaam te willen inzetten voor de museumsector.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Houd altijd een open en nieuwsgierige houding ten opzichte van erfgoed en de perspectieven van anderen. Gebruik je expertise, je positie en je ervaringen om ook ruimte vrij te maken voor anderen. Neem jezelf niet serieus, maar je werk wel. Het gaat om balans: bekijk het ook met een bepaalde luchtigheid. Iets niet doen is ook goed en alles kan aangepast worden. Maak plezier.

Foto door Mark Rammers

Museumvereniging
Projectleider Kennisdeling

Duo–interview 100 jaar Museumvereniging

William en Pieter

“Wat onze vrijwilligers meebrengen, krijg je niet door iemand aan te nemen. Dat zijn verhalen van huis uit, van generaties terug.”

Vrijwilligers vormen een belangrijke pijler onder de Nederlandse museumsector. Op Ameland is dat bijzonder zichtbaar, waar tientallen vrijwilligers zich inzetten rond de paardenreddingboot en andere museale activiteiten. William en Pieter vertellen vanuit hun ervaring over wat vrijwilligers voor musea betekenen: de tijd en kennis die zij meebrengen, de verhalen en tradities die zij doorgeven en de verantwoordelijkheid die komt kijken bij hun inzet.

In 2023 waren ruim 26.000 vrijwilligers actief bij de aangesloten musea**. Zij vertegenwoordigen 63% van alle werkzame personen (exclusief stagiairs) en zijn verantwoordelijk voor 20% van alle fte’s in de sector. Hun feitelijke bijdrage is echter nog groter: gemiddeld wordt 46% van het werk binnen musea door vrijwilligers verricht. De inzet van vrijwilligers vertegenwoordigt bovendien een aanzienlijke economische waarde. Als alle vrijwilligers door betaalde krachten zouden worden vervangen, zou dat jaarlijks tussen de € 66 miljoen en € 123 miljoen kosten. Daarmee leveren vrijwilligers niet alleen een belangrijke maatschappelijke bijdrage, maar zijn zij ook van grote economische betekenis voor de sector.

Vrijwilligers zijn de stille motor van het Nederlandse museumlandschap. Op Ameland is dat niet anders, sterker nog: hier is die afhankelijkheid tastbaar. “Als je kijkt naar onze organisatie,” zegt William, “dan hebben we bijna 180 vrijwilligers tegenover iets meer dan 20 fte aan personeel. Zonder vrijwilligers is het hier eigenlijk niet te doen.” Die verhouding is geen abstract gegeven, maar dagelijkse realiteit. Zeker bij de demonstraties met de beroemde paardenreddingboot – een van de publieks-trekkers van het eiland – komt die afhankelijk-heid scherp in beeld.

Een collectieve prestatie
Bij een demonstratie zijn al snel 50 tot 60 vrijwilligers betrokken. Pieter, al jaren onderdeel van het team, beschrijft de organisatie: *"Je hebt mensen op de boot, mensen met de paarden, een walploeg die alles technisch begeleidt, verkeersregelaars, EHBO'ers. Het is echt een collectieve prestatie."* Wat bezoekers zien als een indrukwekkend spektakel, is het resultaat van duizenden uren inzet. *"Alles bij elkaar gaat er zo'n 7.000 uur per jaar in zitten rond de paardenreddingboot,"* zegt William. *"Dat is bijna vier fulltimebanen, volledig ingevuld door vrijwilligers."*

Meer dan inzet alleen
De waarde van vrijwilligers zit niet alleen in aantallen of uren. Volgens William brengen zij iets mee wat niet te organiseren of in te kopen is: geleefde kennis en verhalen. *"Wat onze vrijwilligers meebrengen, krijg je niet door iemand aan te nemen. Dat zijn verhalen van huis uit, van generaties terug.*

Zeker op een eiland als Ameland zit dat diep." Pieter is daar zelf een voorbeeld van. Hij is de derde generatie in zijn familie die betrokken is bij de paardenreddingboot. *"Het zit een beetje in het bloed,"* zegt hij nuchter. Zijn familiegeschiedenis met de reddingsboot gaat terug tot vóór 1930. Die persoonlijke betrokkenheid maakt vrijwilligers tot meer dan uitvoerders alleen. Ze zijn dragers van erfgoed én vertellers ervan. *"Je krijgt iets terug dat verder gaat dan werk,"* aldus Pieter. *"Het sociale aspect, samen iets doen, onder de mensen zijn, dat is minstens zo belangrijk."*

Het museum als gemeenschap
Die sociale dimensie is op Ameland nadrukkelijk aanwezig. Vrijwilligerswerk staat hier niet op zichzelf, maar is onderdeel van een bredere cultuur van betrokkenheid. *"Je ziet het overal op het eiland,"* zegt Pieter. *"Bij de brandweer, de ambulance, het reddingswezen. Als er iets moet gebeuren, staan mensen klaar."* Dat maakt vrijwilligers ook tot natuurlijke ambassadeurs van het museum. Ze dragen het verhaal uit, in gesprekken met bezoekers en in hun eigen netwerk. "*Toeristen spreken je er ook op aan. Dan vertel je erover, daar heb je wel feeling mee."*

Samenwerking zonder hiërarchie
De samenwerking tussen betaalde krachten en vrijwilligers verloopt volgens William opvallend gelijkwaardig. *"Ik ervaar het niet als een verschil tussen professionals en vrijwilligers,"* zegt hij. *"Ik zie het als collega's. Veel vrijwilligers hebben een eigen bedrijf of een carrière achter de rug. Die ervaring nemen ze mee. Je praat met elkaar op niveau."* Toch zijn er grenzen. *"Een vrijwilliger zegt niet snel nee, dus daar moet je als organisatie zorgvuldig mee omgaan,"* aldus William. Tegelijkertijd vraagt het werk ook commitment: *"Als we afspreken dat we die demonstraties doen, dan moet je er ook staan."*

Professionalisering en groeiende druk
Net als elders in de sector verandert ook op Ameland de rol van vrijwilligers. Veiligheidseisen, regelgeving en professionalisering zorgen voor extra taken. *"Vroeger ging het allemaal wat losser,"* vertelt Pieter. *"Nu heb je verkeersregelaars, EHBO'ers, vergunningen, alles moet geregeld zijn."* Die ontwikkeling maakt het werk complexer. *"Het is mooi dat het professioneler wordt,"* zegt William, *"maar het betekent ook meer werk. En dat komt voor een groot deel bij vrijwilligers terecht."*

Kwetsbaar maar veerkrachtig
De afhankelijkheid van vrijwilligers maakt het model kwetsbaar. Als zij wegvallen, zijn de gevolgen direct. *"Dan blijven misschien het natuurcentrum en de vuurtoren nog open,"* zegt William. *"Maar de kleinere musea houden op te bestaan. De molens, deze locatie, alles valt stil."* Dat besef leidt tot een actieve strategie om nieuwe vrijwilligers te werven en te behouden. Via evenementen, opleidingen en persoonlijke benadering probeert de organisatie continu nieuwe mensen te betrekken. *"Je moet daar elk jaar opnieuw in investeren,"* zegt William. *"Dat mag je nooit laten verslappen."*

Waardering en motivatie
Waardering speelt daarin een cruciale rol. Op Ameland gebeurt dat niet alleen formeel, maar juist ook informeel. Na elke demonstratie komt de groep samen, volgens een oude traditie uit het reddingswezen. *"Dan drinken we samen een borrel, 'twee borrels en een sigaar', zoals dat vroeger heette,"* vertelt Pieter. *"Dat is ook het moment om terug te kijken en bij te praten."* Daarnaast organiseert de stichting onder meer bijeenkomsten en stelt ze zelf kerstpakketten samen voor vrijwilligers. Kleine gebaren met grote betekenis. *"Het gaat erom dat mensen zich gezien voelen,"* zegt William.

De stille motor van 100 jaar museumsector
In het jaar waarin de Museumvereniging haar honderdjarig bestaan viert, onderstrepen William en Pieter het belang van vrijwilligers voor de sector als geheel. *"Vrijwilligers zijn niet alleen belangrijk omdat ze helpen,"* zegt William. *"Je haalt er ook kennis, ervaring en betrokkenheid mee binnen. Dat is van onschatbare waarde."*

Voor Pieter is het simpel: *"Als je twijfelt om vrijwilliger te worden: gewoon doen. Het is hartstikke leuk."* En daarmee raakt hij de kern. Want achter cijfers en structuren schuilt een eenvoudige waarheid: musea bestaan bij gratie van mensen. Op Ameland – en ver daarbuiten – zijn vrijwilligers al generaties lang de verbindende kracht tussen erfgoed en samenleving. Of, zoals William het samenvat: "*Zonder vrijwilligers houdt het hier op. Maar mét vrijwilligers blijft het leven."*

De foto's zijn genomen in het Maritiem Centrum Abraham Fock op Ameland.

Nikita Lenssen (31)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Met, eerlijk is eerlijk, niet al te hoge verwachtingen liep ik een klein museum in een Georgisch bergdorp binnen. Even later stond ik oog in oog met het werk van een kunstenaar die ik tot dat moment niet kende, maar inmiddels tot mijn favorieten reken: Nikos Pirosmani. Dit was voor mij een bevestiging van het idee dat musea bij uitstek plekken moeten zijn die nieuwsgierigheid belonen.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik denk na over de vraag hoe je mensen op een relevante manier bereikt in een tijd waarin content overal en altijd beschikbaar is. Hoe zorg je ervoor dat communicatie persoonlijker wordt, zonder de redactionele kwaliteit te verliezen?

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf betrouwbare verhalen vertellen, context bieden en mensen uitnodigen om met een nieuwsgierige blik naar de wereld te kijken.

Foto door Mark Rammers

Museumvereniging
Online Redacteur

Demi Ravia (27)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Dat zal ook meteen mijn allereerste bezoek aan een museum alleen zijn geweest, zo'n tien of twaalf jaar geleden. Het was redelijk druk, maar op zaal was het muisstil. Ik ging naast een oudere vrouw zitten en opeens begon ze een gesprek. In mijn beleving moest je altijd stil zijn in een museum, dat was wat ik had geleerd. Maar zij vertelde met veel enthousiasme een grappig verhaal over haar man, met wie zij vaak naar dit museum kwam. En dat deed ze niet bepaald zachtjes (tot mijn lichte schaamte). Ik begon zelf te fluisteren in de hoop dat zij dat ook zou doen, maar dat gebeurde niet. Tot mijn verbazing begonnen andere bezoekers niet geïrriteerd te kijken. Nee, ze begonnen zelfs mee te lachen en er kwam een man naar ons toe om een grapje te maken. Tijdens dit eerste solobezoek was mijn beleving direct veranderd. Een museum hoefde niet afstandelijk en stil te zijn, maar is juist een plek waar je soms heel onverwacht met iemand anders kunt lachen of een mooi gesprek kunt hebben.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt, is de grote vraag hoe we nieuwe gezichten aan het museum kunnen verbinden. Binnen het team Development & Partnerships ligt mijn focus op de Vrienden en particuliere schenkers, maar wij merken dat het bestaande vriendennetwerk moeilijk uitbreidt en groeit. Tegelijkertijd staat het museum aan de vooravond van grootse plannen met een museum uitbreiding. Juist nu is het daarom belangrijk om te onderzoeken hoe we een bredere groep mensen aan ons kunnen verbinden, want iedere vorm van extra steun is hard nodig. De trends in geefgedrag maken die zoektocht interessant, want hoewel de gemiddelde waarde van giften onder druk staat, worden nieuwe vormen van geven interessanter binnen de cultuursector. Wat leuk is, is dat je kunt experimenteren met andere manieren van werven, zoals bijvoorbeeld tijdelijke donatie acties en crowdfunding, maar ook nalatenschappen en andere vormen van geven.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Als museumprofessionals vervullen we de mooie en bijzondere rol in het verbinden van mensen. Door verhalen en objecten te bewaren, te vertellen en in een context te plaatsen die nu relevant is, brengen we verschillende perspectieven en mensen bij elkaar. Juist in een tijd waarin ontwikkelingen razendsnel gaan en waarin begrip van elkaar niet altijd vanzelfsprekend is, is die verbindende rol van musea onmisbaar, denk ik. Het zoeken naar welke relaties je nodig hebt om die verhalen samen en betekenisvol te kunnen blijven vertellen, is dan heel belangrijk. Dus maak duurzame keuzes, in de breedste zin van het woord. In hoe je relaties met de achterban kunt opbouwen en behouden, voor het klimaat én voor het behoud van de verhalen die wij als museumprofessionals willen doorgeven aan volgende generaties.

Rijksmuseum Boerhaave
Medewerker Development & Partnerships

Emma van Proosdij (46)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Toen ik 17 was, reisde ik voor het eerst alleen naar Parijs. Ik wilde zoveel mogelijk musea en tentoonstellingen zien en richtte me toen nog vooral op de 18e- en 19e-eeuwse kunst. Ik raakte er diep onder de indruk van de kunst en wist dat ik hiermee zou willen werken voor de rest van mijn leven, als het mij gegund zou zijn.

Later werd mijn blik breder en ontstond ook een grote liefde voor moderne en hedendaagse kunst. Kijken naar kunst werd voor mij een manier om de wereld te begrijpen: historische en politieke bewegingen, actie en reactie, de ritmes en golfbewegingen van de samenleving. In de kunst zijn deze bewegingen vaak het eerst te zien; kunstenaars lopen voorop.

In het bijzonder herinner ik me de eerste confrontatie met de beeldhouwkunst van Antonio Canova (1757-1822). Hoe kon een beeld, gemaakt van een zwaar en ontilbaar materiaal als marmer, zo'n lichte indruk maken? Het was magisch.

Foto door LNDWstudio

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Wat mij op dit moment het meest bezighoudt, is de spanning tussen alle rollen die een museum vandaag de dag tegelijk moet vervullen. Het museum beheert collecties, ontwikkelt artistieke programma's, maakt tentoonstellingen, trekt bezoekers, bewaakt zijn reputatie als kennisinstituut en draagt verantwoordelijkheid voor educatie en kennisontwikkeling.

Daar is de afgelopen jaren nog een laag bij gekomen: het museum als maatschappelijke ruimte, als plek die verbinding zoekt en polarisatie wil helpen doorbreken. Het 'geweten' van de samenleving wordt het ook wel genoemd. Tegelijkertijd groeit de druk om meer eigen inkomsten te genereren, van evenementen tot commerciële activiteiten.

Het botst. De kosten stijgen en de middelen om voldoende capaciteit in te zetten ontbreken. Het baart me zorgen dat onderzoek, kennisontwikkeling en inhoudelijke verdieping steeds kwetsbaarder lijken te worden. Terwijl daar toch wel de kern van onze waarde ligt.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Kijk verder vooruit dan vaak gebeurt. Musea bestaan langer dan wij bestaan. Wij zijn passanten; het museum blijft. De dagelijkse praktijk zal je voortdurend verleiden of dwingen om bezig te zijn met randzaken.

Laat je het zicht op de kern van de zaak niet ontnemen. Blijf investeren in de inhoud. Investeer in de collectie, in de kwaliteit van tentoonstellingen, in ideeën en verhalen die je wilt overdragen. Juist daar ligt de blijvende waarde van een museum. In wat je bewaart, onderzoekt en vertelt, ligt de eeuwigheidswaarde van ons werk.

Museum Rijswijk
Directeur-bestuurder

Lot Fakkeldij (36)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In mijn functie bij Museum Beelden aan Zee werk ik met zo'n 5.000 beelden: prachtige kunstwerken die het verdienen om gezien te worden. Toch kent ook ons museum een luxeprobleem: niet alles kan tegelijk worden tentoongesteld. Veel beelden verdwijnen tijdelijk naar het depot en blijven daardoor onzichtbaar voor het publiek. Daar wilde ik in 2023 verandering in brengen. Ik ben in gesprek gegaan met verschillende woonzorginstellingen door heel Nederland met de vraag of zij beelden uit onze collectie langdurig in bruikleen wilden nemen. Samen met vijf instellingen selecteerden we uiteindelijk ongeveer 150 beelden. Voor elke locatie vonden we passende werken: een beeld voor de tuin, een abstract bronzen sculptuur bij het trappenhuis of in de eetzaal, of een kunstwerk dat bezoekers welkom heet bij de entree. Soms werd een beeld verplaatst omdat bewoners het toch 'een beetje gek' vonden. Werken van onder anderen Arthur Spronken, Piet Esser, Nic Jonk en Nicolas Alquin kwamen op hun nieuwe plek helemaal tot hun recht. Zo ontstond een voor de Nederlandse museale wereld unieke samenwerking tussen Beelden aan Zee en de zorginstellingen. Overal werden we tijdens de installatie van de beelden onthaald als Sinterklaas. De ongelooflijke dankbaarheid van de zorginstellingen, de medewerkers en de bewoners zal mij altijd bijblijven.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment rond ik Het SculptuurDuin af: een grootschalige renovatie van de buitenterrassen van Beelden aan Zee. Hoewel de terrassen met uitzicht op zee een unieke plek zijn, werden ze lang gekenmerkt door steen en beton en ontbrak het aan groen. Daarom besloten we de omliggende duinen als het ware door te trekken naar de terrassen en de natuur terug te brengen. Deze vergroening creëerde tegelijk een nieuwe, betekenisvolle omgeving voor de sculpturen die we er plaatsten. In slechts acht weken transformeerden we de terrassen tot een uitnodigende buitenruimte om te wandelen, te verblijven en van kunst te genieten. Het was bijzonder om deze metamorfose samen met een fantastisch team van art handlers, landschapsarchitecten, kraanmachinisten en hoveniers te realiseren. Misschien nog mooier is dat naast museumbezoekers inmiddels ook bijen, vlinders en andere insecten hun weg naar de terrassen hebben gevonden, precies zoals het hoort.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

De samenwerking met de zorginstellingen vroeg om een andere manier van denken. Kunst uit het museum halen en een plek geven in de openbare ruimte brengt al snel allerlei praktische uitdagingen met zich mee. Juist daarom bleek lef tonen en gewoon beginnen de sleutel tot succes. Ik hoop dat deze samenwerking een inspiratiebron kan zijn voor andere museumprofessionals. Het is een prachtige manier om kunstwerken uit het depot weer zichtbaar te maken voor een breed publiek. Met heldere communicatie en goede, duidelijke afspraken blijkt er vaak meer mogelijk dan je denkt.

Museum Beelden aan Zee
Registrar

Kat Moy (34)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

In mijn werk blijf ik me verbazen over hoe onze tentoonstellingen en evenementen, zoals Chinees Nieuwjaar, mensen uit zoveel verschillende culturen en generaties weten te raken. Het is inspirerend om te zien hoe mensen verbinding maken met tradities, verhalen en ervaringen die misschien niet uit hun eigen achtergrond komen, maar toch voor iedereen betekenisvol voelen. Juist zulke momenten laten de kracht van cultureel erfgoed zien en onderstrepen hoe belangrijk het is om dit door te geven van generatie op generatie.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Zorgen dat al onze media-assets correct zijn opgemaakt en vóór de deadline worden aangeleverd voor de twee tentoonstellingopeningen dit najaar, terwijl ik tegelijkertijd probeer vooruit te werken aan de plannen voor 2027 én het aantal ongelezen e-mails enigszins binnen de perken te houden.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Ik hoop dat de volgende generatie museumprofessionals de dialoog over cultuur, tradities en ons gedeelde erfgoed blijft stimuleren en tegelijkertijd openstaat voor nieuwe perspectieven en stemmen. Musea hebben een unieke kracht om mensen van verschillende culturen en generaties met elkaar te verbinden en zo begrip en waardevolle uitwisseling te bevorderen.

Mijn wens is dat musea plekken van nieuwsgierigheid, inclusie, toegankelijkheid en verbinding blijven, waar iedereen zich welkom en vertegenwoordigd voelt. Culturele tradities moeten niet alleen worden gevierd en doorgegeven, maar ook toegankelijk worden gemaakt voor een zo breed mogelijk publiek. Tegelijkertijd is het belangrijk dat musea zich blijven ontwikkelen en aanpassen aan een voortdurend veranderende wereld, zodat ze relevant blijven voor huidige én toekomstige generaties.

Wereldmuseum Rotterdam
Brandmanager

Tineke Geurts (72)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het contact met de bezoekers van het museum en de vele bezoeken aan de ateliers van textielkunstenaars om te overleggen over toekomstige exposities.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Samen met leden van de expositiecommissie de nieuwe exposities voorbereiden en overleggen met Facilitaire Zaken over het inrichtingsplan.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Wij werken uitsluitend met vrijwilligers.
Ons advies is: heb oog voor de bezoekers en bezorg hun een mooie expositie.

Museum de Kantfabriek
Hoofd Expositiecommissie

Museum Dorestad
Voorzitter

Maarten Freriks (68)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Mijn eerste bezoek aan Museum Kam in Nijmegen (nu Museum Het Valkhof), omdat dat de eerste keer was dat ik zelf naar een museum ging, zonder school of ouders.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het aantrekken en enthousiast houden van vrijwilligers.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Zorg voor een goede sfeer en veel enthousiasme!

Rinske Jurgens (55)

Foto door Paul van Baardwijk

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een moment dat me altijd is bijgebleven, is dat ik in mijn eerste museale baan in Brielle als medewerker presentatie en educatie opeens voor de NOS-camera stond om een verhaal over Maarten Harpertszoon Tromp te vertellen, omdat mijn twee collega's niet konden. Vanaf toen heb ik de uitspraak van Pippi Langkous omarmd: 'Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.'

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Het nieuwe coalitieakkoord van de gemeente Waalwijk, waarin bezuinigingen zijn opgenomen die zeer ingrijpend zijn voor het voortbestaan van het Schoenenkwartier, houdt me op dit moment erg bezig. Dat betekent dat we nu bezig zijn om een strategie te bedenken op basis van de inhoud en daarnaast draagvlak te creëren. Ik ben benieuwd of het, samen met de politiek, het team, de vrijwilligers en alle hulpbronnen, lukt om het unieke Schoenenkwartier voor Nederland te behouden.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Dat je netwerk alles is! We zijn een kleine sector, waarin we elkaar tegen (blijven) komen en waarin we elkaar helpen en het beste gunnen. Je kunt niet zonder je netwerk en mijn ervaring is dat je mensen meeneemt naar nieuwe plekken en uitdagingen!

Schoenenkwartier
Directeur-bestuurder

Natuurmuseum Terra Maris
Directeur-bestuurder

Sandra van der Westen (60)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het gevoel wanneer je aan het begin van de dag door het stille, lege museum loopt en de rijkdom van de collectie je bijna overvalt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

De vernieuwing van de vaste presentatie van ons museum. Terra Maris ligt midden in bos en duin, vlak bij zee, in Buitenplaats Westhove en zal met de vernieuwde presentatie nog meer van de collectie kunnen laten zien, de wisselwerking tussen land en zee en de verbinding tussen natuur en cultuur laten ervaren. Niet alleen in het museum, maar ook in de 2,5 ha grote hortus.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Het echt raken van bezoekers zit niet alleen in grote gebaren, maar ook in ontroering, in een kleine ontmoeting.

Valérie Boere (29)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Het bezoek dat me altijd bij zal blijven, is de tentoonstelling van Matthew Wong in het Van Gogh Museum. Eigenlijk werd ik vanaf het moment dat ik daar binnenliep, geraakt. Niet alleen door de fantasielandschappen, die zowel kleurrijk als mysterieus en melancholisch zijn, maar ook door de video die werd afgespeeld. Daarin spraken familie, vrienden en mede-kunstenaars over wat voor persoon Matthew Wong was en wat zijn drijfveren waren voor het maken van zijn schilderijen. Om daarna door die ruimte te lopen, met al die schilderijen om me heen, heeft écht indruk op me gemaakt.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Op dit moment ben ik zowel bezig met het redigeren en bedenken van collecties voor de Museumkaart als met het coördineren van de mooie samenwerking die we met Ster hebben opgezet. Daarnaast ben ik samen met mijn collega Natasha druk bezig om de verenigings-website zo in te delen dat we de kennisbank van de sector zijn en worden.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Blijf de grenzen opzoeken en blijf bezoekers inspireren en verwonderen. En nog belangrijker, blijf openstaan voor dialoog en ga met elkaar het gesprek aan.

Museumvereniging
Marketing & Communicatie

Eva Speijer (28)

Welke museumervaring zal je altijd bijblijven?

Een museumervaring die mij altijd zal bijblijven, is de grote verwondering van een Schots meisje van negen jaar oud. We hadden een gesprek over de zintuigen van planten en ik vroeg haar of ze dacht dat planten konden horen. Vol overtuiging zei ze ja, waarna ze enthousiast begon te vertellen over haar eigen onderzoek. Ze had vier plantjes: twee in haar eigen kamer en twee in de kamer van haar zusje. De plantjes in haar eigen kamer kregen iedere dag klassieke muziek te horen, de andere twee niet. Ze onderzocht of planten harder zouden groeien door muzikale stimulatie. En wat bleek? De plantjes die naar klassieke muziek luisterden, groeiden harder. Geniaal! Op dat moment hadden we in het museum een geluidsinstallatie waarmee je naar 'plantenmuziek' kon luisteren. Signalen die door de plant heen gingen, werden daarbij omgezet in klanken. Ik zette haar de koptelefoon op en de jonge wetenschapper keek me met grote ogen aan. 'Wow, this is magical!' riep ze uit. Een prachtig moment waarop wetenschap, verbeelding en verwondering samenkwamen. Precies daarom vind ik het museum zo'n bijzondere plek.

Wat houdt jou op dit moment het meest bezig in je werk?

Ik ben een mensaap, en dat vind ik supercool. Tegelijkertijd vind ik het ook een beetje gek. Ik maak namelijk deel uit van een diersoort die ontzettend veel schade toebrengt aan haar eigen leefomgeving, en zich daar grotendeels bewust van is. Mijn missie in mijn werk is daarom om mijn medemensapen te laten verwonderen over zichzelf, hun verbinding met de natuur, en te laten zien dat ze daar een integraal onderdeel van zijn. Op die manier hoop ik ze te inspireren meer zorg te dragen voor hun eigen leefomgeving, en die van alle andere aardbewoners. Om dat te bereiken hou ik mij bezig met het geven van workshops en les-programma's, het modereren van lezingen en het ontwikkelen van nieuw educatief materiaal. Het allerleukst vind ik het om een jonge bezoeker te vragen: 'Vind jij jezelf een dier? En waarom wel of niet?' Daar ontstaan vaak de leukste en meest verrassende gesprekken uit.

Wat zou jij willen doorgeven aan de volgende generatie museumprofessionals?

Musea blijven wonderlijke plekken om jong en oud te inspireren. Of het nu gaat over kunst, textiel, water, natuur of alles tegelijkertijd, als museumprofessional schep je de gelegenheid om mensen te laten vertragen en verwonderen. In een wereld waar alles heel snel gaat, vind ik dat best een eer. Zelf ben ik nog maar relatief kort museumprofessional, maar als ik iets zou willen doorgeven aan de volgende generatie is het: Jij doet ertoe! Van een kort gesprekje met een bezoeker, een nieuwe tentoonstelling of een avondprogramma met 200 man, alles waar jij aan gaat werken is onderdeel van een beweging die roept om te vertragen en te verwonderen. En dat doet ertoe.

ARTIS Groote Museum
Bioloog & Docent

Musea hebben het vertrouwen, dat moeten we koesteren.

Wat maakt een museum tot een plek waar mensen vertrouwen in hebben? Deskundigheid, natuurlijk. Maar ook onafhankelijkheid, zorgvuldigheid en het vermogen om mensen aan het denken te zetten. Een onderzoek dat Ipsos I&O in opdracht van de Museumvereniging uitvoerde laat zien dat Nederlanders musea zien als professioneel en betrouwbaar en van mening zijn dat musea zorgvuldig met feiten omgaan Driekwart vindt dat musea veel of heel veel waarde hebben voor de samenleving en bijna een derde kijkt inmiddels positiever naar musea dan enkele jaren geleden. Een meerderheid zou een museumbezoek bovendien zeker of waarschijnlijk aanraden aan anderen. Een mooi resultaat voor een sector die dit jaar honderd jaar is verenigd.

Een museumbezoek begint misschien met een schilderij, een historisch object, een wetenschappelijke ontdekking of een verhaal dat je nog niet kende. Maar wat bezoekers uiteindelijk meenemen, is meer dan dat: een nieuw inzicht, een andere blik, een gesprek. Of simpelweg het gevoel: hier heb ik iets bijzonders gezien. Dat vertrouwen en die waardering zijn niet vanzelfsprekend. Het onderzoek laat zien dat het vertrouwen in de informatie van musea vooral samenhangt met de mate waarin musea als betrouwbaar en onafhankelijk worden gezien. Nederlanders twijfelen zelden aan de informatie die musea geven en vinden dat musea zorgvuldig omgaan met feiten. Musea worden bovendien vaak getypeerd als onmisbaar, professioneel en informatief.

Feiten doen ertoe

Ook als het gaat om de informatie die musea bieden is het vertrouwen groot. 69 procent van de Nederlanders vindt de informatie bij tentoonstellingen betrouwbaar en 65 procent vindt dat musea zorgvuldig met feiten omgaan. Dat is in een tijd waarin feiten, bronnen en waarheden voortdurend onderwerp van gesprek zijn een belangrijke constatering. Musea worden gezien als plekken waar kennis ertoe doet en waar zorgvuldig met feiten wordt omgegaan. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat vertrouwen niet vanzelf spreekt. Zo vindt 54 procent dat musea informatie neutraal presenteren en 52 procent dat ze aandacht hebben voor verschillende kanten van een verhaal. Over de herkomst van informatie zijn Nederlanders minder uitgesproken: 38 procent vindt dat musea daar open over zijn, terwijl een relatief grote groep aangeeft dit niet goed te kunnen beoordelen. Juist daar ligt een kans. Transparant zijn over bronnen, keuzes en verschillende perspectieven helpt om het vertrouwen verder te versterken.

Onmisbaar, professioneel en informatief

Wanneer Nederlanders musea typeren komen drie eigenschappen duidelijk naar voren: onmisbaar, professioneel en informatief. Het onderzoek laat daarnaast zien dat ook vernieuwend zijn, bezoekers centraal stellen en er voor iedereen zijn bijdragen aan de waardering van musea. Daarmee wordt zichtbaar wat mensen van musea verwachten: niet alleen kennis en deskundigheid maar ook aandacht voor bezoekers en de samenleving waarin musea functioneren. Hoewel negen op de tien Nederlanders wel eens een museum bezoeken, is er ook een groep die nauwelijks of nooit gaat. Hun houding is opvallend genoeg meestal niet negatief, maar eerder neutraal. Ze hebben er simpelweg minder mee. Geen tijd, geen interesse, geen museum in de buurt of niemand om mee te gaan: het zijn praktische en persoonlijke redenen die ervoor zorgen dat het museum geen vanzelfsprekend onderdeel van hun leven is. Voor sommigen geldt ook dat ze museumbezoek niet van huis uit hebben meegekregen. Daar ligt een belangrijke mogelijkheid: zorgen dat kinderen al op jonge leeftijd vertrouwd raken met het museum. Musea kunnen relevant en betekenisvol blijven door goed te luisteren naar bezoekers én naar mensen voor wie een museumbezoek minder vanzelfsprekend is. Hun ervaringen, verwachtingen en perspectieven helpen musea om zich te blijven ontwikkelen en een breed publiek te bereiken. Juist daarin ligt een belangrijke opgave voor de komende jaren: het vertrouwen dat Nederlanders in musea hebben verder versterken door transparant te zijn, ruimte te bieden aan verschillende perspectieven en het gesprek met bezoekers aan te (blijven) gaan.

Een eeuw ervaring, een toekomst vol vertrouwen

Honderd jaar Museumvereniging is een mooi moment om bij stil te staan. In een eeuw is er enorm veel veranderd. Musea ontwikkelden zich, hun publiek werd diverser en ook de samenleving waarin zij functioneren ziet er anders uit dan honderd jaar geleden. Maar één ding blijft overeind: de kracht van musea om mensen iets te laten ontdekken, te leren, te ervaren en zich tot de wereld om hen heen te laten verhouden. Het onderzoek van Ipsos I&O bevestigt hoe sterk die kracht wordt gewaardeerd: Nederlanders hebben vertrouwen in de informatie die musea bieden en waarderen hun maatschappelijke betekenis. Dat is een resultaat om trots op te zijn én een verantwoordelijkheid om dat vertrouwen iedere dag opnieuw waar te maken. Door zorgvuldig om te gaan met feiten. Door onafhankelijk en deskundig te blijven. Door verschillende perspectieven te laten zien. Door te vernieuwen en bezoekers centraal te stellen. En vooral door ervoor te zorgen dat musea plekken zijn waar iedereen zich welkom voelt. Er is voor iedereen een museum. Dat gebeurt niet vanzelf. Het is het werk van de mensen die in de museumsector actief zijn; van conservator tot curator, van educator tot beveiliger, van directeur tot vrijwilliger, van restaurator tot marketeer. Samen maken zij van musea plekken die ertoe doen. Na honderd jaar is dat vertrouwen misschien wel het mooiste erfgoed dat we kunnen meenemen naar de toekomst.

Over het onderzoek

Ipsos I&O voerde in opdracht van de Museumvereniging onderzoek uit met als doel om inzicht te krijgen in de mate waarin Nederlanders de museumsector vertrouwen. Hiervoor werd van 12 t/m 16 augustus 2026 een online vragenlijst uitgezet waaraan 1.622 Nederlanders van 18 jaar en ouder meededen. De respons is gewogen op leeftijd, geslacht, regio, opleidingsniveau, stemgedrag en migratieachtergrond en is daarmee representatief voor deze kenmerken.

Foto doorJulie Hrudová

Charley Toorop - Zelfportret met palet (1932-1933), Kunstmuseum Den Haag

museum vereniging